

אסנקו סנדקה (יעקב אליאס) (Asnakhu Sendekie (Yaacov Elias)

00:00:07:21 00:00:00:21
באתיופיה קראו לי אסנקו,
אסנקו סנדקה,

00:00:10:05 00:00:08:05
סנדקה זה אבא שלי.

00:00:13:05 00:00:10:11
אסנקו סנדקה אליאס.
אליאס זה סבא שלי.

00:00:20:18 00:00:13:12
נולדתי ב-1941 בכפר
שנקרא פינטר,

00:00:25:24 00:00:20:24
שנמצא במרחק של
5 ק"מ מגונדר.

00:00:34:18 00:00:26:06
בגיל שנה עברתי עם הוריי
למקום שנקרא אוזבה.

00:00:37:18 00:00:34:24
לאחר מכך, להמשיך או...?

00:00:44:18 00:00:37:24
לפני שנמשיך באותו נושא,
האם יש משמעות לשם שלך?

00:00:49:18 00:00:44:24
והאם יש עוד שמות שקיבלת
ממשפחתך? אם כן, ספר מה הם.

00:01:03:23 00:00:50:05
המשמעות של אסנקו
היא להתעלות מעל כולם.

00:01:06:18 00:01:04:06
מי נתן לך את השם הזה?

00:01:10:23 00:01:06:23
ממה שסיפרו לי, אחותי
נתנה לי את השם הזה.

00:01:17:05 00:01:11:05
אך אבא שלי קרא
לי יעקב ודודתי – בלטה.

00:01:18:18 00:01:17:11
למה?

00:01:23:17 00:01:18:23
המשמעות של בלטה היא
"להתעלות על כולם".

00:01:28:18 00:01:24:24
ובאותו נושא, נזכרתי
במשהו שמעלה לי חיוך.

00:01:32:24 00:01:28:24
היה אדם מבוגר בשם פיט-אווררי
קבדה (דרגה צבאית),

00:01:35:23 00:01:33:05
שהיה מגיע לביקור אצל אבא שלי.

00:01:40:11 00:01:36:05
כאשר הוא שמע שקוראים לי
"אסנקהו" אף שאחיי נאים ממני,

00:01:50:11 00:01:41:05
האיש פנה לבלאנבארס,
(תואר שאבי קיבל בתקופה האיטלקית)

00:01:53:18 00:01:50:24
ושאל אותו, למה קראת
לו בשם זה? על מי הוא התעלה?

00:01:59:18 00:01:53:24
על אלמנה? על גלאיי?
על אדמקה?

00:02:04:24 00:02:00:05
בתגובה ענה לו אבא שלי,
כי מי שנותן את השם זה המלאך.

00:02:06:24 00:02:05:05
מה זאת אומרת?

00:02:10:05 00:02:07:05
כי מי שנותן
את השם זה המלאך.

00:02:14:11 00:02:10:11
היו לך עוד שמות?

00:02:17:11 00:02:14:24

לפי מה שזכור לי, לא.
לא היו לי עוד שמות.

00:02:22:17 00:02:18:00
למה קראו לאביך באלאמבארס?

00:02:30:11 00:02:24:00
בתקופה האיטלקית, אבא שלי
היה מוכר בקהילה

00:02:35:11 00:02:31:05
בעיקר כמגשר של הכפר.

00:02:44:24 00:02:35:24
בהמשך, יחד עם באיו איסיאס
שלמד בישראל וחזר לאתיופיה,

00:02:48:00 00:02:45:05
הם נבחרו פה אחד
על ידי הכפר,

00:02:57:18 00:02:49:07
ושירתו את הציבור כשופטים.

00:03:00:05 00:02:57:24
האם המעמד ניתן לו
מהשלטון האיטלקי?

00:03:05:00 00:03:00:11
כן, בתקופת השלטון האיטלקי
במטרה שיוכל לנהל את הציבור.

00:03:10:24 00:03:06:12
אילו סיפורים שמעת
על תקופת השלטון האיטלקי?

00:03:13:20 00:03:11:05
איך הייתה הסביבה?
איך היה אורח החיים?

00:03:19:05 00:03:14:01
ממה שסיפרו לי,
התחילה מלחמה,

00:03:28:12 00:03:19:11
ואחים שלי, שהתנגדו לאיטלקים,
הצטרפו למלחמה.

00:03:34:12 00:03:28:24
גם סיפרו לי שבמקום

שנקרא ט'דא,

00:03:43:10 00:03:34:18

הם שברו ובלמו רכב
משוריין יחד עם חייליו.

00:03:49:05 00:03:43:18

התקופה האיטלקית הייתה קשה ממש,
אנשים היו מתחבאים בלילות.

00:03:57:11 00:03:50:11

כל פעם שהיה רעש של מטוס,
אנשים היו מסתתרים ביער.

00:04:07:12 00:03:58:07

ובהמשך המלחמה סבא וסבתא שלי
מצד אימא נהרגו בהפצצה אווירית.

00:04:11:00 00:04:08:00

התקדמנו קצת יותר
ממה שציפיתי.

00:04:18:15 00:04:11:18

כמה אחים יש לך?
ואיזה מספר אתה?

00:04:28:09 00:04:18:21

אני הצעיר בבית כיוון אחותי
הקטנה מתה כשהייתה תינוקת.

00:04:37:09 00:04:28:15

יש לי שישה אחים וחמש אחיות.

00:04:44:15 00:04:38:02

אז עברת ממקום הולדתך בגיל שנה?

00:04:52:02 00:04:44:21

כן, כאשר הגעתי לגיל שנה
עברנו למקום שנקרא אוזבה.

00:05:00:02 00:04:52:15

אבא שלי היה ממקימי היישוב.

00:05:06:13 00:05:01:06

כידוע, באותה תקופה היה צריך
לבקש קרקע מבעל שלטון.

00:05:13:19 00:05:07:00

היה בעל שלטון בשם ימאם בירו,

00:05:22:07 00:05:14:07
שאבא שלי דיבר איתו וקיבל
ממנו שטח קרקע גדול.

00:05:31:13 00:05:22:18
כמו שהדגשתי קודם,
לאבי יש יחסי אנוש טובים,

00:05:34:07 00:05:32:00
והם הפכו להיות חברים קרובים,

00:05:40:19 00:05:34:13
לכן בהמשך, כל פעם שהגיע
אדם מבית ישראל לקבל קרקע,

00:05:44:14 00:05:41:00
אבא שלי היה דואג
להפגיש ביניהם.

00:05:58:13 00:05:45:19
אותו בעל השלטון עזר להרבה
מקהילת בית ישראל להשיג קרקעות,

00:06:01:07 00:05:58:19
ותמך בהם גם בהמון תחומים אחרים.

00:06:03:13 00:06:01:13
ואותו אדם היה שייך
לקהילת בית ישראל?

00:06:06:19 00:06:03:20
לא, הוא נוצרי
בשם ימאם בירו,

00:06:10:19 00:06:07:00
שהיה שליט הכפר.

00:06:17:07 00:06:11:00
אז עד ההפיכה הצבאית של הדרג,
האדמות נוהלו בידי שליט הכפר,

00:06:20:19 00:06:17:13
כמו בתקופת הפיאודלית.

00:06:27:00 00:06:21:00
כשאמרת שאבא שלך הקים
את היישוב, למה התכוונת?

00:06:33:07 00:06:27:07
והאם הוא הגיע לכפר עם משפחתו,

לבד או שהיו עמו אנשים אחרים?

00:06:40:00 00:06:33:13
לפני כן, לא היו בני אדם באזור,
אפשר אפילו להגיד שזה היה יער.

00:06:46:00 00:06:40:10
באתיופיה לא היה ברוא יערות
כמו היום, אז הכול היה יער.

00:06:53:19 00:06:46:07
אבי הגיע לאזור יחד עם בניו
הגדולים, כמו שהראיתי לך בתמונות,

00:06:59:00 00:06:54:00
ובהמשך הצטרפו אליו אנשים
נוספים, כמו קס אזריה,

00:07:10:13 00:07:01:09
אבא ביידגילן, טגנייה טמנה,
מלאסה גזהן.

00:07:21:13 00:07:10:20
בהמשך באו אנשים נוספים
והמקום התפתח מיום ליום.

00:07:28:07 00:07:21:19
הדברים האלו התרחשו עוד בילדותך?
תאר לי מה זכור לך מתקופת הבגרות.

00:07:40:09 00:07:28:13
קודם כל, מסביב למקום היו הרים
גבוהים והשטח היה מיוער.

00:07:55:13 00:07:41:06
זכור לי שבתקופת החורף נהנינו
לראות את השיטפונות מההרים.

00:08:04:00 00:07:56:00
כשהתחלתי לעבוד כרועה צאן
של עזים ועגלים,

00:08:11:00 00:08:04:07
הייתי רועה במקום מיוער,
ולכן נדרשה זהירות רבה.

00:08:17:13 00:08:11:07
לדוגמא, כשהשגחתי על העזים, נזהרתי
משועל או מנמר שמא יטרפו את העדר.

00:08:24:19 00:08:18:00
וגם כאשר השגחתי על פרות
השתמשתי באותה השיטה.

00:08:33:19 00:08:25:06
אבל מה שאני בעיקר זוכר
זה את היופי, את העצים, את הפירות.

00:08:40:19 00:08:34:06
היו הרבה סוגים של פירות שהיינו
אוכלים, למשל: תאנים, אנזוריה,

00:08:47:07 00:08:41:00
קגה, אנקו, גרגירי יער.

00:08:53:13 00:08:48:07
זה משהו שאני
לא אשכח מהילדות שלי.

00:09:02:18 00:08:55:12
האם יש לך עוד סיפור מיוחד?
האם אי פעם נתקלת בחיות פרא?

00:09:13:13 00:09:05:00
ממה שזכור לי, בערבים,
כשהייתי משגיח על עדר בקר,

00:09:19:19 00:09:14:07
היה לי שור שנהג להיעלם,
במיוחד כשהוא לא היה שבע.

00:09:23:07 00:09:20:13
ואחרי שהחזרתי
את עדר הבקר לרפת,

00:09:29:00 00:09:23:20
ספרתי אותם וגיליתי שאותו השור
חסר, אז שאלו אותי היכן הוא.

00:09:40:00 00:09:29:07
אמרתי שראיתי אותו לאחרונה במקום
שנקרא בוארה, וחשבתי שהצטרף לעדר.

00:09:50:19 00:09:40:13
אחי ממש כעס עליי, הלך למקום האחרון
שבו ראיתי את השור ומצא אותו שם.

00:09:54:19 00:09:51:19
האם יש סיפור נוסף שאתה זוכר?

00:09:58:13 00:09:55:01

דבר נוסף שאני זוכר
מהתקופה שהייתי רועה צאן

00:10:02:07 00:09:58:19

זה שהיה נהר גדול בשם אוזבה,

00:10:10:18 00:10:03:01

והנהר התחיל לזרום מאזור הררי
שהיה רחוק מאוד מהכפר שלי.

00:10:13:22 00:10:11:09

כאשר יורד שם גשם,
לא רואים אותו מפה.

00:10:16:03 00:10:14:03

אצלנו רואים שמש.

00:10:25:16 00:10:16:22

בחודש ספטמבר ככל הנראה
ירד גשם חזק בתחילת הנהר,

00:10:30:03 00:10:26:03

ואני רועה את העדר
ומתחיל לחצות את הנהר.

00:10:34:22 00:10:30:16

בעודי חוצה, מתקרב לעברי
שיטפון עוצמתי.

00:10:41:09 00:10:35:16

לא שמעתי אותו בגלל רעש זרימת הנחל
שבספטמבר הופכת לעוצמתי ורועש.

00:10:46:01 00:10:42:09

חבר שהיה במקום
גבוה יותר צעק לי,

00:10:50:01 00:10:46:07

אסנקאו! שיטפון! צא! צא מהמים!
השיטפון בדרך אליך.

00:10:51:14 00:10:50:08

היית בתוך הנהר?

00:10:54:01 00:10:51:20

כן, הייתי באמצע הנהר.

00:11:00:20 00:10:54:08

שמעתי את הצעקות שלו

ומיד לבשתי את האגסה.

00:11:04:01 00:11:01:01
אגסה זה בגד שמשמש כמגן גשם

00:11:16:01 00:11:04:13
ובדיוק כשעברתי את קצה הנהר,
השיטפון הגיע ופגע לי במגן גשם.

00:11:23:12 00:11:16:08
חלק מהעדר נסחף, אבל שחה
במורד הנהר ויצא משם.

00:11:26:13 00:11:23:20
זה סיפור בלתי נשכח
כי כך ניצלתי ממוות.

00:11:33:19 00:11:28:06
האם אתה מכיר עוד ילדים
שעברו חוויות דומות?

00:11:39:19 00:11:34:05
כן, אני מכיר
מישהו שנסחף במים.

00:11:41:24 00:11:39:24
מה אתה זוכר מאותו מקרה?

00:11:51:12 00:11:42:12
היו צעקות באזור ואנשים יצאו
לחפש אותו בכל קצה הנהר,

00:12:02:11 00:11:51:19
אבל יום למחרת נמצאה גופתו
באזור האגם. זה מה שאני זוכר.

00:12:04:11 00:12:02:17
האם למדתם לשחות?

00:12:09:05 00:12:04:24
כן, כשהיינו ילדים
לימדו אותנו לשחות.

00:12:22:17 00:12:09:12
וגם היינו עושים תחרויות לבחון
מי האמיץ שמעז לחצות את הנהר.

00:12:27:04 00:12:22:24
היינו לומדים טכניקות להתמודדות
עם הזרימה החזקה של הנהר.

00:12:28:06 00:12:27:07
איך הייתם לומדים?

00:12:31:16 00:12:28:11
למדנו מהמבוגרים.

00:12:34:16 00:12:31:22
לא ניתן לחצות את הנחל ישר.

00:12:45:04 00:12:34:22
נכנסים במעלה הנהר ועוברים לאט
ובאלכסון, שהזרימה לא תגרור אותך.

00:12:49:09 00:12:45:10
מי לימד אתכם לשחות?

00:12:56:09 00:12:49:16
בתור ילדים למדנו לשחות זה מזה.

00:13:03:10 00:12:56:16
מי היה גר באוזבה?
רק בית ישראל או שהיו גם נוצרים?

00:13:09:03 00:13:03:16
היו גם נוצרים,
אבל לכל קהילה היה כפר משלה.

00:13:16:08 00:13:09:10
קהילת בית ישראל גרו באזור משלהם,
וגם הנוצרים חיו באזור משלהם.

00:13:19:02 00:13:16:14
האם אתה זוכר שהיו קשרים
בין הקהילות?

00:13:23:14 00:13:19:08
כן, היה קשרים בין הקהילות.

00:13:30:02 00:13:24:08
ממה שאני זוכר, אבא שלי היה
חבר של ימאם בירו הנוצרי.

00:13:36:08 00:13:30:14
בוקר אחד הלכתי יחד עם אבי
לבית של ימאם בירו.

00:13:47:14 00:13:36:16
רעייתו הביאה לי חלב אך לא רציתי
לשתות כיוון שזה היה של נוצרים.

00:13:51:14 00:13:47:21
הרגשתי כאילו שיש בחלב משהו
שאני לא אוהב וסירבתי לשתות.

00:13:56:08 00:13:52:08
רעייתו אמרה לי,
מה יש לך? תשתה קצת!

00:13:59:02 00:13:56:15
אמרתי שאני לא רוצה
ולא שתיתי מזה.

00:14:04:08 00:13:59:08
אם נגעתם בזה, מה לימדו
אתכם שצריך לעשות?

00:14:10:08 00:14:04:15
לאכול? מה אמרו
לכם לא לאכול?

00:14:17:02 00:14:11:08
היה איסור מוחלט לאכול
מן המאכלים של הנוצרים,

00:14:21:08 00:14:17:08
וכך גם להם היה אסור
לאכול משלנו.

00:14:29:01 00:14:21:14
במיוחד על בשר
היינו מקפידים מאוד.

00:14:33:02 00:14:29:09
זה מה שהיו אומרים לנו.

00:14:39:06 00:14:36:15
אילו משחקים הייתם משחקים
כשהייתם ילדים?

00:14:42:12 00:14:39:12
האם יש משחק שאתה זוכר
שאהבת במיוחד?

00:14:47:12 00:14:42:18
כשהיינו ילדים
שיחקנו דבא סלביה.

00:14:51:17 00:14:48:00
היינו מורידים ומקפלים

את הבגדים והגבי

00:14:55:10 00:14:51:23

ופורסים אותם על האדמה.

00:15:03:10 00:14:55:17

מי שהצליח לשים את הדבה
על הדבה השני מקבל דבה אחד.

00:15:06:23 00:15:03:17

לא הבנתי, אני לא מכירה את המשחק.
אתה יכול להסביר שוב?

00:15:09:23 00:15:07:04

זה דבה סלביה,
את יודעת מה זה דבה?

00:15:11:10 00:15:10:04

לא, אני לא יודעת.

00:15:25:03 00:15:12:04

זה כמו תכשיט שיש לו חור
באמצע בצורת עיגול.

00:15:33:15 00:15:25:15

בדרך כלל ילדים ונשים
עונדים את זה עם חוט.

00:15:41:15 00:15:33:22

גם לנו היו כאלה, כמו שאמרתי
קודם, היינו מקפלים את הגבי,

00:15:47:21 00:15:41:22

לאחר מכן זורקים את הדבה.
הדבה מתגלגלת ואז נופלת על זה.

00:15:50:03 00:15:48:03

על הבגדים?

00:15:55:15 00:15:50:21

לא, על הדבה השנייה.
על הדבה של המתחרה שלי.

00:15:57:15 00:15:56:09

הרי משחקים שני אנשים ביחד.

00:16:00:22 00:15:58:09

בהתחלה צריך להחליט
מי מתחיל את המשחק.

00:16:06:03 00:16:01:09
זה יכול להיות אני או הצד השני,
או שעושים הגרלה או שאחד מתנדב.

00:16:13:21 00:16:06:10
לדוגמא, אם הייתי
הזורק הראשון,

00:16:18:03 00:16:14:03
אז הצד השני, מראש היה אמור
להשאיר את הדבה שלו במרחק מסוים.

00:16:22:03 00:16:18:10
אני זורק, ואם הדבה שלי עולה
על הדבה השנייה, אני לוקח אותה.

00:16:25:22 00:16:22:10
אחרי זה אני שם את הדבה,

00:16:28:03 00:16:26:03
ואז הצד השני זורק
במטרה לפגוע בדבה שלי.

00:16:34:22 00:16:28:24
אם זה פוגע, אז הוא מקבל דבה אחת.
אם לא, ממשיכים לשחק עד שפוגעים.

00:16:36:02 00:16:35:02
איזה עוד משחק אתה זוכר?

00:16:41:04 00:16:36:04
משחק שנקרא קולי.

00:16:50:23 00:16:41:11
לוקחים מקל בעובי הזה,

00:16:54:15 00:16:51:05
שמים אותו על שתי אבנים.

00:16:57:04 00:16:54:24
מה זאת אומרת?

00:17:10:17 00:16:57:11
מניחים אותו על שתי האבנים.

00:17:13:11 00:17:10:23
אחרי זה לוקחים
מקל יחסית גדול.

00:17:15:04 00:17:13:18

זאת אומרת שאתם
מעמידים את המקל?

00:17:20:23 00:17:15:07
לא. מניחים אותו
על שתי האבנים בצורה מאוזנת.

00:17:29:08 00:17:21:10
אחרי זה לוקחים
מקל יחסית גדול,

00:17:43:02 00:17:29:14
ובאמצעותו מרימים את המקל ונותנים
מכה חזקה במטרה להרחיק כמה שיותר.

00:17:49:20 00:17:43:07
אם האדם בצד השני מצליח לתפוס
את המקל באמצעות בגדיו, הוא מנצח.

00:17:52:05 00:17:50:06
אחרי זה מחליפים תפקידים
וממשיכים לשחק.

00:17:56:24 00:17:52:12
אם אני מצליח לתפוס את המקל
בעזרת בגדיי, אז אני מנצח.

00:17:59:05 00:17:57:05
למה הכוונה, "תופס עם בגדיי"?

00:18:04:18 00:17:59:11
מנסים לתפוס את המקל
בעזרת בגדים או גבי.

00:18:09:05 00:18:05:12
שיחקתי גם במשחק שנקרא גאנה.

00:18:13:11 00:18:09:12
לוקחים מקל קצר ועקום בקצהו,

00:18:19:11 00:18:13:18
בערך בגודל הזה.

00:18:22:17 00:18:19:17
עקום בקצהו.

00:18:29:05 00:18:22:24
לוקחים את המקל שנקרא "קולי",
צורתו עגלגלה.

00:18:38:16 00:18:30:05
שמים שתי אבנים במרחק מסוים,

00:18:45:03 00:18:38:22
סליחה, שמים את שתי האבנים
בשני הצדדים.

00:18:50:16 00:18:45:09
אם אני מצליח להעביר בין שתי האבנים
בצד של המתחרה שלי, אז אני מנצח.

00:18:58:10 00:18:50:22
ואם הצד השני זורק ומצליח להעביר
בין שתי האבנים בצד שלי, הוא מנצח.

00:19:02:10 00:18:58:16
זה כל מה שהיה...
שיחקנו גם מחבואים

00:19:09:10 00:19:02:16
אחד מתחבא ומי שמחפש
ומוצא, אז הוא מנצח.

00:19:10:22 00:19:09:16
זה מה שהיה...

00:19:14:15 00:19:11:17
מה שאני רוצה
לשאול אותך...

00:19:23:09 00:19:14:22
מה למדת מהורים שלך על מוסר?
יש משהו שזכור לך במיוחד?

00:19:32:22 00:19:25:17
מה שלמדתי מההורים
זה להיות קשוב,

00:19:37:09 00:19:33:03
לכבד מבוגרים.

00:19:42:22 00:19:37:15
אם מנהלים שיחה עם אדם מבוגר,
מקשיבים עד שהוא מסיים לדבר.

00:19:46:22 00:19:43:03
רק לאחר מכן ניתן לענות לו.

00:19:51:22 00:19:47:03
אסור להתפרץ באמצע השיחה,

כי זה מראה על זלזול,

00:19:56:15 00:19:52:03

ומעיד שהילד חונך
על ידי הורים חסרי תרבות.

00:20:06:05 00:19:56:23

מעבר לכך, לדוגמא בזמן הליכה,

00:20:10:05 00:20:06:23

אם אדם אחד הולך ישר
והשני הולך בניצב אליו,

00:20:15:17 00:20:10:17

לא חוצים את האדם
שהולך ישר, זה אסור.

00:20:19:17 00:20:15:23

צריך להמתין עד שהוא יעבור.

00:20:23:12 00:20:19:23

אם אעבור בלי לשים לב
זה אומר שאני חוצפן.

00:20:27:23 00:20:23:17

זה אומר שאני לא מכיר את החוקים,
את המנהגים ואת המסורת.

00:20:33:22 00:20:28:05

עוד משהו שאני זוכר זה
בזמן שההורים אוכלים,

00:20:36:16 00:20:34:04

הילדים עומדים
ומחזיקים עששית.

00:20:39:04 00:20:36:23

קודם כל מגישים מים
כדי שישטפו את הידיים,

00:20:42:04 00:20:39:10

ואז מחזיקים עששית.

00:20:44:14 00:20:42:15

אחרי שהם מסיימים לאכול,

00:20:47:13 00:20:44:20

מקבלים חלק
מהאוכל מאבא שלנו.

00:20:53:20 00:20:47:20
כאשר מקבלים את האוכל,
מקבלים בצורה מכובדת.

00:21:00:08 00:20:54:03
עוד משהו שלמדנו
זה שרע לגנוב.

00:21:03:14 00:21:00:14
אסור לגנוב,

00:21:06:14 00:21:03:20
ותמיד להיזהר מרמאים,

00:21:11:20 00:21:06:20
להיזהר מחבר רע
שיכול לרמות אותך.

00:21:18:14 00:21:12:01
אם אדם גונב, אין לו כבוד עצמי,
וגם אחרים לא יכבדו אותו.

00:21:24:08 00:21:18:21
תמיד יגידו, הנה הגנב הגיע,
וגם יתייחסו אליו בזלזול.

00:21:27:02 00:21:24:14
תמיד צריך לכבד עבודה.

00:21:32:17 00:21:27:24
חשוב שכל אחד יפרנס את עצמו.

00:21:34:17 00:21:33:10
זה טוב לעצמו,
וגם אחרים יכבדו אותו.

00:21:36:23 00:21:34:23
איך לימדו אתכם
לכבד את העבודה?

00:21:40:23 00:21:37:02
את הדברים האלה
מלמדים אותנו בערבים.

00:21:50:04 00:21:41:04
יושבים מסביב לקמין
בשביל להתחמם,

00:21:59:17 00:21:50:23
והאבות או האחים הגדולים

מדברים איתנו על הנושאים הללו.

00:22:07:23 00:21:59:23
וגם בתקופה ההיא, בזמן שמישהו
שואל אותך, "הבן של מי אתה?"

00:22:11:10 00:22:08:04
אתה לא עונה ישר
לאיזו משפחה אתה שייך.

00:22:14:10 00:22:11:17
"אתה אמור לשאול אותו,
למה אתה מתעניין בי?"

00:22:18:10 00:22:14:18
"מי אתה? מאיפה באת?"

00:22:21:16 00:22:18:17
לאחר מכן, אם אתה מכיר
אותו או סומך עליו,

00:22:24:04 00:22:22:00
רק אז תספר לו, ואם לא,
אז לא מספרים לו דבר,

00:22:28:10 00:22:24:20
מכיוון שיכול להיות
שזה אדם קנאי או אויב.

00:22:31:22 00:22:29:00
לימדו אותנו את הדברים הללו.

00:22:37:16 00:22:32:19
היו מספרים לכם סיפורים?

00:22:40:12 00:22:37:22
היה איזה סיפור
שאתה זוכר במיוחד?

00:22:45:03 00:22:41:09
שכחתי את הרוב.

00:22:48:09 00:22:45:09
אבל סיפור עם מוסר השכל,

00:22:49:22 00:22:48:22
או חידה.

00:22:54:16 00:22:50:16
את כל אלה,

היינו שואלים זה את זה.

00:23:02:22 00:22:55:09
אדגים לך חידה, "שואג כמו אריה
הולך כמו גופה", תזהה מה זה,

00:23:09:22 00:23:03:22
אומרים לי. אם אני לא יודע,
השואל יגיד, תן לי מדינה.

00:23:15:16 00:23:10:09
אחרי זה אני עונה לו, אמריקה
והוא אומר לי, לא.

00:23:18:22 00:23:15:22
אני עונה לו, צרפת,
והוא אומר לי, לא.

00:23:23:16 00:23:19:03
נותן לו את כל האפשרויות,
עד שאני אומר ירושלים.

00:23:27:09 00:23:23:22
אז הוא אומר לי, אם אני אשיג
את ירושלים, לא יהיה לי מה להפסיד,

00:23:29:14 00:23:27:16
ומגלה את התשובה.

00:23:31:23 00:23:30:08
שואג כמו אריה
והולך כמו גופה.

00:23:33:05 00:23:32:02
המשמעות היא ירי של כדור
באמצעות כלי נשק.

00:23:35:01 00:23:33:09
הגופה (הנגרר) זה הנשק,

00:23:39:02 00:23:35:08
והשואג (הרעש) זה הירי.

00:23:43:14 00:23:39:14
זה ממש יפה, יש לך עוד?

00:23:49:14 00:23:43:21
היו הרבה שזכרתי, אבל כרגע
אני לא מצליח להיזכר בהם.

00:23:53:12 00:23:49:20
אולי בהמשך אזכר במשהו.

00:23:56:02 00:23:53:16
לא נורא, זה יחזור אליך.

00:24:01:08 00:23:56:24
כדי שנוכל לעבור
לחלק השני...

00:24:10:16 00:24:01:12
מה שמעת על ישראל
לפני שהתחלת ללמוד?

00:24:23:23 00:24:12:17
כל מה שידענו על ציונות
למדנו מהמשפחה ומהקסים.

00:24:31:10 00:24:24:16
לדוגמא, אני זוכר שסיפרו לנו
שאתיופיה זו לא המדינה שלנו.

00:24:39:16 00:24:31:17
אנחנו כן בגלות בגלל החטאים
של עם ישראל שהביאו לחורבן הבית.

00:24:42:23 00:24:40:04
סיפרו לנו גם איך
הגענו לכאן,

00:24:45:16 00:24:43:04
דרך מצרים ומשם לסודאן,

00:24:51:24 00:24:46:04
אחרי זה לקווארה עד שהגענו
לצפון אתיופיה וללסטה.

00:24:54:15 00:24:52:04
היו מספרים לנו את כל זה.

00:24:57:14 00:24:54:21
כשאתה אומר היו מספרים
לנו, למי אתה מתכוון?

00:25:02:02 00:24:57:21
לדוגמא, אני זוכר שאבא שלי
היה מספר לי על זה.

00:25:05:02 00:25:02:08
הוא היה אומר,

בסוף נחזור לארץ ישראל,

00:25:12:14 00:25:05:21
וכשנחזור, יחכה לנו גן עדן.

00:25:20:02 00:25:12:21
כאשר נחזור לארץ ישראל,

00:25:23:02 00:25:20:08
האדמה שנעבוד עליה,

00:25:32:02 00:25:23:08
תשיג לנו תוצאה פי 4 או 5
ממה שאנו משיגים כאן.

00:25:35:06 00:25:32:20
כיוון שזו מדינה
שבורכה על ידי ה'.

00:25:39:24 00:25:35:24
לחם אחד או אינג'רה אחת
יספיקו לעשרה אנשים.

00:25:41:12 00:25:40:06
אפילו לא יצליחו לסיים,

00:25:45:19 00:25:41:19
מכיוון שה' בירך את המקום.

00:25:51:00 00:25:46:12
לא יהיה צורך
בגידול פרות או דבורים,

00:25:54:00 00:25:51:06
מכיוון שיש מים,

00:26:02:06 00:25:54:06
חלב ודבש זורמים בצידי המים.

00:26:08:06 00:26:02:13
מי שמעוניין יכול לקחת
ולשתות כמה שהוא רוצה.

00:26:13:00 00:26:08:13
זה מה שהיו מספרים לנו.

00:26:19:13 00:26:13:07
כששומעים דברים כאלה
בילדות, זה נחרט בזיכרון.

00:26:21:24 00:26:20:02

תמיד הייתי חושב,
מתי נגיע למקום כזה.

00:26:26:00 00:26:22:07

הייתי חושב, מתי אני
אגיע למקום הזה.

00:26:29:00 00:26:26:06

הייתי חושב, מתי נלך לשם.

00:26:33:11 00:26:29:19

ברשותך ארצה להמשיך באותו נושא.

00:26:35:11 00:26:33:18

כן, תמשיך בבקשה.

00:26:45:05 00:26:37:05

סביבות 1954,

00:26:51:05 00:26:46:18

המורה והמנהיג שלנו,
יונה בוגלה,

00:26:59:05 00:26:52:18

כשאני קורא בשמו
אני מאוד נרגש,

00:27:07:11 00:26:59:11

מכיוון שהוא הקריב המון
בשביל להגשים את החלום של כולנו,

00:27:10:05 00:27:07:24

וזה לא היה פשוט.

00:27:12:11 00:27:10:11

בהמשך, אם תרשי לי,
אשמח להרחיב עליו.

00:27:16:18 00:27:12:24

יונה בוגלה הגיע
יחד עם אדם לבן בשם בארי

00:27:24:11 00:27:17:00

אם אתה רוצה לדבר על זה,
מתי ראית את יונה בוגלה לראשונה?

00:27:26:24 00:27:24:24

זה מה שרציתי לספר לך.

00:27:30:24 00:27:27:05

יונה בוגלה הגיע
יחד עם אדם לבן בשם בארי

00:27:34:17 00:27:31:05

לאזור שלנו, לאוזבה.

00:27:38:11 00:27:34:24

ארגנו אספה של תושבי הכפר.

00:27:44:11 00:27:38:19

זה היה בשעות הבוקר
ואני השגחתי על עזים,

00:27:50:24 00:27:44:17

והוא עבר לידי עם לבוש מודרני.

00:27:52:17 00:27:51:05

אתה זוכר מה הוא לבש?

00:27:55:05 00:27:52:24

הוא היה לבוש בחליפה מלאה,

00:27:58:16 00:27:55:11

וכובע,

00:28:01:23 00:27:58:23

וגם האיש הלבן לבש אותו דבר.

00:28:05:04 00:28:02:04

ראיתי גם את האספה.

00:28:07:16 00:28:05:10

הלכתי בפשטות עם העזים שלי,

00:28:10:04 00:28:08:10

לא ידעתי מה העניין באספה.

00:28:16:02 00:28:10:16

כשהגעתי בערב הביתה סיפרו לי
שרוצים להקים בכפר בית ספר.

00:28:18:08 00:28:16:21

אמרו שמדינת ישראל קמה,

00:28:20:08 00:28:19:01

ממשלת ישראל קמה,

00:28:23:21 00:28:20:14

ועכשיו יקום פה בית ספר.

00:28:35:08 00:28:24:02
ושמעתי שהולכים ללמד אתנו לכתוב
את האותיות של ארץ הקודש.

00:28:38:21 00:28:36:02
אחרי כמה זמן
עזבתי את תפקידי כרועה צאן,

00:28:46:21 00:28:39:08
והתחלתי לעזור לאחי הגדול
ולעבוד את האדמה.

00:28:54:14 00:28:47:08
כל האזור היה מיוער.

00:28:57:08 00:28:54:21
כל היער נוקה,

00:29:02:02 00:28:57:21
אבל לא היה ניתן לחרוש
כי בחלקו היה צוק,

00:29:08:14 00:29:02:08
לכן קודם כל זורעים ואחרי
זה חופרים את האדמה.

00:29:14:02 00:29:08:22
החיטה והשעורה שצמחו מהאדמה,
זה פשוט היה פלא.

00:29:20:09 00:29:14:09
אחי זרע את הזרעים ואמר לי,
תמשיך לעבוד במהלך היום.

00:29:22:09 00:29:20:22
אתה חופר אחרי שנזרע הזרע?

00:29:23:16 00:29:22:20
כן
- למה?

00:29:26:22 00:29:25:03
אחרת הציפורים
יאכלו את הזרעים.

00:29:30:10 00:29:27:10
צריך לחפור את האדמה
ולכסות את הזרעים.

00:29:36:10 00:29:30:22
אני המשכתי בעבודתי.

00:29:41:03 00:29:36:15
אני לא זוכר כמה זמן עבר,

00:29:46:10 00:29:41:22
אבל יונה בוגלה חזר והתחיל
להקים את בית הספר באוזבה.

00:29:53:16 00:29:46:17
מרוב השמחה על הקמת בית הספר,
כולם באו לעזור.

00:29:56:09 00:29:53:22
למה הכוונה,
כולם באו לעזור?

00:30:00:14 00:29:56:15
הכוונה היא שחלק
מהאנשים כורתים עצים,

00:30:03:01 00:30:01:07
הרי יש צורך בעצים.

00:30:05:14 00:30:03:07
חלק מביאים עשבים,

00:30:12:07 00:30:05:20
חלק משייפים את דלת הכניסה,

00:30:14:07 00:30:13:01
כל אחד עזר במה שהיה יכול.

00:30:18:14 00:30:14:20
לבסוף הקימו את בית הספר.

00:30:22:22 00:30:19:01
בית הספר תפקד כפנימייה,

00:30:26:20 00:30:23:07
כדי שחלק מהתלמידים
יוכלו לאכול ולישון שם.

00:30:29:01 00:30:27:14
לשם כך נבחרו מספר ילדים.

00:30:32:19 00:30:29:14
ביום יום הייתי עובד
ובערבים הייתי לומד.

00:30:35:23 00:30:33:12
הייתה לנו מנורת נפט,
מפני שלא היה חשמל.

00:30:37:24 00:30:37:00
את יודעת מה זה מנורת נפט?

00:30:39:05 00:30:38:05
לא, אני לא יודעת מה זה.

00:30:41:05 00:30:39:23
אני לא יודע
איך קוראים לזה בעברית.

00:30:43:12 00:30:41:12
תסביר מה זה באמהרית

00:30:45:24 00:30:43:18
יש מנורת נפט,

00:30:52:24 00:30:46:05
ויש בה משהו כמו הפתיל
במנורה, אבל פה זה חוט.

00:30:58:18 00:30:53:12
פותחים את שפת המנורה, ממלאים,

00:31:01:18 00:30:59:12
ואז מדליקים אותה,
וזה היה מאיר כמו מנורה.

00:31:04:11 00:31:01:24
איך זה עובד? החוט נדלק?
או שיש בתוכו עוד חומרים אחרים?

00:31:10:16 00:31:05:05
החוט היה נדלק בעזרת נפט.

00:31:17:03 00:31:11:03
שכחתי איך קוראים לזה, אני זוכר
שגם בשנות החמישים השתמשו בזה בצבא.

00:31:18:22 00:31:17:10
זה עובד על נפט?

00:31:21:22 00:31:19:03
כן, זה עובד על נפט.

00:31:28:10 00:31:22:03

ביום יום הייתי עובד
ובערבים הייתי לומד.

00:31:34:16 00:31:28:22
באותה תקופה ההורים שלי
הלכו לעולמם.

00:31:38:22 00:31:34:22
תוכל לספר לנו על זה?
זה ממש חשוב.

00:31:45:10 00:31:39:09
אימא שלי הלכה לעולמה
כשהייתי ילד בן שש.

00:31:48:04 00:31:46:04
מה קרה לה?

00:31:50:04 00:31:48:10
היא נפטרה כתוצאה ממחלה.

00:31:53:22 00:31:50:22
ואבא שלי הלך לעולמו
כשהייתי בן תשע.

00:31:56:16 00:31:54:04
אתה זוכר מה קרה?

00:32:00:22 00:31:56:22
בנוגע לאימא שלי
אני זוכר ממש קצת,

00:32:04:03 00:32:01:03
אבל בנוגע לאבא שלי
אני זוכר ממש טוב,

00:32:09:16 00:32:04:10
כי אבא שלי
היה מוכר בציבור.

00:32:12:16 00:32:10:09
אני זוכר את כמות האנשים
שהגיעו להלוויה שלו

00:32:23:22 00:32:12:22
וגם את הטקס שעשו לכבודו,
כל האנשים שהיו עם פרד

00:32:26:04 00:32:24:10
עמדו בשורה, וכל השאר עמדו

מסביב, זה חלק מהדברים שאני זוכר.

00:32:30:10 00:32:26:10

אחרי שההורים נפטרו, אחי הגדול
לקח אותנו תחת חסותו.

00:32:34:10 00:32:30:16

בוא נחזור קצת אחורה,
ממה נפטרו הוריך? מה אתה זוכר?

00:32:39:10 00:32:34:16

אני זוכר את האנשים שבאו
לבקרו בתקופה שהוא היה חולה,

00:32:42:03 00:32:39:16

אחיות שלו ואחיינים,

00:32:44:03 00:32:42:15

והרבה אנשים באו
ממקומות רחוקים וקרובים.

00:32:50:00 00:32:44:15

כל השכונה הגיעה לבקרו.

00:32:54:18 00:32:51:00

אני זוכר את יום מותו.

00:32:59:18 00:32:55:06

הוא נקבר בטקס מכובד.

00:33:05:18 00:33:00:05

אחי הגדול, טסמה סנדקא,
שעבד אדמה יחד עם אבי,

00:33:09:24 00:33:06:01

לקח אחריות על כלל המשפחה,

00:33:14:12 00:33:10:06

וגם אני הייתי תחת חסותו.

00:33:19:12 00:33:14:24

לאחר מכן המשכתי
ללמוד בערבים,

00:33:26:12 00:33:19:24

ולמדתי קרוא וכתוב,
סדר פעולות חשבון.

00:33:29:23 00:33:26:24

לא היה לך קשה לעבוד

ביום וללמוד בערבים?

00:33:36:23 00:33:30:05

מה שמדהים זה שהיה לי
רצון רב ללמוד, והצלחתי לא פחות.

00:33:47:23 00:33:38:17

לא הייתי אומר שהגעתי לרמה של אלו
שלמדו במהלך היום, אבל הייתי קרוב.

00:33:56:17 00:33:49:11

יום אחד, לאחר יום עבודה,
הגעתי כהרגלי ללימודים.

00:34:01:02 00:33:57:04

אמרו לי שאבא יונה
הגיע ועשה רשימה

00:34:07:21 00:34:01:15

של תלמידים שצריכים
לעלות לארץ.

00:34:11:09 00:34:09:21

בן כמה היית?

00:34:16:00 00:34:11:15

הייתי בן 13.

00:34:19:24 00:34:17:19

כשאמרו לי את זה בכיתי,

00:34:23:06 00:34:20:12

הדמעות שלי זלגו כמו מים.

00:34:27:06 00:34:23:18

נהייתי רק דמעות.

00:34:31:24 00:34:28:24

בכיתי כל הלילה.

00:34:33:18 00:34:32:12

למה?

00:34:36:24 00:34:33:24

כיוון שלא הייתי חלק מהרשימה.

00:34:46:05 00:34:38:24

אחי הגדול, באשה אלמנך סנדקא,
שראיתי אותו בבוקר,

00:34:52:24 00:34:46:24
לקח אותי לאבא יונה,
שישב עם זקני הכפר,

00:35:00:12 00:34:53:24
ואמר, דווקא ליתום
צריך לעזור,

00:35:05:11 00:35:01:11
לכן אני אבקש
להוסיף אותו לרשימה.

00:35:13:18 00:35:06:24
במקרה אבא יונה
היה קרוב משפחה מצד אימי.

00:35:20:18 00:35:14:11
כיוון שלא רצה שיגידו עליו
שהוא קודם כל דואג לקרוביו,

00:35:26:11 00:35:21:00
הוא דאג לשים ברשימה את אלו
שלא קרובים אליו מבחינה משפחתית.

00:35:33:11 00:35:27:24
בסוף ענה לנו ואמר לנו,
"תמתינו, אני אחשוב על זה."

00:35:37:24 00:35:33:24
אז ישבנו וחיכינו.

00:35:42:11 00:35:38:18
אני לא זוכר אם הוא התייעץ
עם אנשים או לא,

00:35:49:05 00:35:42:24
אבל לבסוף החליט
שאלמד בפנימייה גם במשך היום.

00:35:53:05 00:35:49:18
שמחתי מאוד.

00:35:56:18 00:35:53:18
זו הייתה שמחה מיוחדת.

00:36:01:04 00:35:57:05
לאחר מכן נרשמתי לפנימייה

00:36:03:16 00:36:01:16
והתחלתי ללמוד שם.

00:36:06:15 00:36:04:04
אז בסוף...

00:36:09:02 00:36:07:09
רגע, שנייה,
התחלת ללמוד מיד...

00:36:12:21 00:36:09:09
אתה זוכר מה עשית
בדרך לבית מרוב שמחה?

00:36:17:02 00:36:13:09
ביום למחרת כבר נרשמתי,

00:36:23:01 00:36:17:09
והמורה שלימד אותי
היה אברהם טדלה ז"ל.

00:36:25:20 00:36:23:14
הוא ממש תמך בי.

00:36:29:07 00:36:26:01
כי ראה בי ילד טוב,
תלמיד רציני עם הרבה מוטיבציה.

00:36:32:20 00:36:29:20
תמך בי שאתקבל.

00:36:37:20 00:36:33:01
יחד עם וובה אקלה,

00:36:42:24 00:36:38:07
יום למחרת כבר התחלתי ללמוד
כתלמיד מן המניין.

00:36:45:24 00:36:43:06
לא המתנו הרבה זמן...

00:36:50:22 00:36:46:07
במה שונה הפנימייה?

00:36:54:09 00:36:51:09
תאר לנו איך נראה המקום.

00:36:59:22 00:36:54:22
הפנימייה נבנתה על שטח ענק,

00:37:03:04 00:37:00:09
והיינו משחקים שם כדורגל.

00:37:07:14 00:37:03:22
מעבר לכך, היו לנו
שיעורי ספורט.

00:37:13:20 00:37:08:08
בסוף היום, אחרי
שסיימנו את הלימודים,

00:37:24:06 00:37:14:14
היינו מתאספים ומסיימים
עם תפילת שמע ישראל.

00:37:31:23 00:37:27:11
בכל פעם אבא יונה ז"ל
היה מגיע,

00:37:37:15 00:37:32:11
הוא היה מלמד אותנו
שירים בעברית.

00:37:41:15 00:37:37:21
הוא היה מבלה איתנו
בימי שישי ושבת,

00:37:44:21 00:37:42:09
הוא היה מלמד אותנו שירים,

00:37:47:21 00:37:45:02
וגם הקסים היו מגיעים
ושרים איתנו יחד.

00:37:49:09 00:37:48:03
יש גם שיעורים.

00:37:53:09 00:37:49:15
הקסים ששרו איתנו,
למדו את השירים מאסמרה,

00:37:56:09 00:37:54:02
לכן הם הכירו את השירים היטב.

00:38:01:19 00:37:56:21
ממה שאני זוכר, השיר הראשון
שלמדתי היה "יום זה לישראל".

00:38:02:21 00:38:01:21
מה זה השיר זה?

00:38:07:15 00:38:03:04

יום זה לישראל,

00:38:11:09 00:38:07:21
אורה ושמחה,

00:38:14:18 00:38:11:15
אורה ושמחה,

00:38:17:21 00:38:14:22
שבת מנוחה.

00:38:20:21 00:38:18:14
אלא השירים
שהיינו שרים בשבתות,

00:38:22:15 00:38:21:14
כמו לכה דודי.

00:38:25:03 00:38:23:08
גם היינו מתפללים בעברית

00:38:27:21 00:38:25:09
שלוש פעמים ביום.

00:38:34:21 00:38:28:03
בכל פעם שהייתי מתפלל בעברית,

00:38:38:02 00:38:35:02
הרגשתי שאלוהים מקשיב לתפילותיי

00:38:40:08 00:38:38:20
כי התפללתי בשפת הקודש, בעברית.

00:38:44:02 00:38:40:15
הייתי בטוח שהוא מקשיב לי.

00:38:47:21 00:38:45:02
זה משהו שבחיים לא אשכח.

00:38:53:21 00:38:48:14
אז כך...
בסוף התחלנו להתארגן לנסיעה.

00:38:58:08 00:38:54:08
לקחו אותנו לגונדר
ולקחו את המידות שלנו לבגדים.

00:39:02:08 00:38:58:14
רגע, לפני שנמשיך,
הכינו אתכם לנסיעה?

00:39:04:08 00:39:02:15

אילו לימודים
היו מעבירים לכם?

00:39:06:08 00:39:04:14

היו מדברים על ישראל?

00:39:07:07 00:39:06:15

לא, לא.

00:39:08:19 00:39:07:14

אז מה למדתם?

00:39:11:12 00:39:09:01

למדנו תורה,

00:39:13:04 00:39:11:18

עברית,

00:39:16:05 00:39:13:12

סדר פעולות חשבון,
היסטוריה באמהרית,

00:39:18:12 00:39:16:12

זה מה שהיה.

00:39:20:18 00:39:18:19

את ההיסטוריה של מי למדתם?

00:39:22:24 00:39:20:24

על ההיסטוריה האתיופית.

00:39:24:12 00:39:23:18

על ההיסטוריה האתיופית?

00:39:25:18 00:39:25:05

נכון, היסטוריה של אתיופיה.

00:39:28:12 00:39:26:00

זה מה שהיו מלמדים.

00:39:30:18 00:39:29:05

לא למדנו על ישראל.

00:39:34:18 00:39:31:12

עכשיו אני מבין בדיעבד,

00:39:43:17 00:39:34:24

שהשלטון המקומי של אז

לא היה רואה זאת בעין יפה.

00:39:46:23 00:39:44:17
גם ככה לא היה קל

00:39:56:04 00:39:47:05
להקים בית ספר
של בית ישראל וללמוד,

00:39:58:23 00:39:56:17
זה לא היה קל.

00:40:03:24 00:39:59:04
אפילו מדי פעם נאלצו
לשלם שוחד לבעלי שלטון.

00:40:07:17 00:40:04:03
באותה תקופה שוחד
היה מאוד מאתגר.

00:40:10:23 00:40:08:02
בעלי שלטון מקומיים
בכוונה היו יוצרים בעיות,

00:40:13:11 00:40:11:04
כדי שיוכלו
לסחוט כסף בעת הפיוס.

00:40:14:17 00:40:13:17
היו אומרים,
התכוונתי לעבוד על אדמה זו,

00:40:17:11 00:40:14:24
או דורשים לקחת ממך חלקת אדמה.

00:40:22:09 00:40:17:23
אז אין ברירה, אין לך אדמה אחרת,
נותנים לו שוחד. הוא חוזר והולך.

00:40:24:14 00:40:22:16
יש מקרה ספציפי שאתה זוכר
שמישהו מהמשפחה שלך

00:40:27:08 00:40:24:20
או מבית הספר
נאלץ לשלם שוחד?

00:40:29:08 00:40:27:15
תודה לאל,

00:40:30:21 00:40:29:15
כמו שאמרתי לך קודם,

00:40:34:15 00:40:31:02
למשפחה שלי היו קשרים
טובה עם האנשים באזור,

00:40:37:02 00:40:34:21
זו הייתה משפחה
מוכרת ומכובדת,

00:40:41:21 00:40:37:21
לכן לא קרה מקרה
דומה למשפחה שלי.

00:40:46:02 00:40:42:02
יותר מזה, הם היו מגשרים.

00:40:51:21 00:40:46:21
במקרה שיש בעיות
עם הקהילה הנוצרית,

00:40:55:03 00:40:52:04
הם היו נשלחים
לפייס בין הצדדים.

00:40:57:15 00:40:55:15
הם היו ממש מוצלחים.

00:40:59:22 00:40:57:22
אני לא אומר את הדברים
הללו כי מדובר באחים שלי,

00:41:01:15 00:41:00:16
הם באמת היו מוכרים מאוד.

00:41:04:22 00:41:02:09
מה שאני עוד זוכר,

00:41:08:15 00:41:05:09
מקום הררי מאוד שגרנו בו

00:41:11:22 00:41:09:02
הייתה עיירה שנקראת קבדסה,

00:41:13:03 00:41:12:03
די רחוק ממקום מגורי.

00:41:15:22 00:41:13:22
באותה תקופה לא היו מכוניות.

00:41:20:08 00:41:16:03
כדי להגיע מבדסה לגונדר,

00:41:22:15 00:41:20:15
במיוחד להגיע לשוק של שבת,

00:41:24:21 00:41:22:22
כבר ביום חמישי

00:41:27:21 00:41:25:02
רואים שיירה של
פרדות וחמורים טעונים.

00:41:31:15 00:41:28:02
בדיוק כמו פקק תנועה של ימינו,

00:41:35:02 00:41:31:21
לא אשכח את זה.

00:41:41:02 00:41:35:21
באותה תקופה היו שודדים
שחיו באזור ההר.

00:41:45:15 00:41:42:02
כשגונבים מהם,
הסוחרים היו צועקים.

00:41:50:02 00:41:46:02
אחים שלי ואחרים שהחזיקו נשק

00:41:55:21 00:41:50:08
תמיד הגיעו לעזור.

00:41:57:21 00:41:56:03
אחד מהדברים שזכורים לי...

00:42:02:08 00:41:58:02
פעם אחת תפסו שבעה שודדים,

00:42:05:02 00:42:02:15
לקחו את כלי הנשק שלהם,

00:42:07:21 00:42:05:08
והעבירו אותם למשטרה.

00:42:09:15 00:42:08:15
לאן לקחו אותם?

00:42:13:02 00:42:10:02

לנציגי הממשלה בגונדר, למשטרה.

00:42:14:08 00:42:13:21
אחים שלך מסרו אותם?

00:42:16:08 00:42:14:15
לא רק האחים,

00:42:18:21 00:42:16:15
גם האנשים שהיו בסביבה.

00:42:21:21 00:42:19:08
הקיפו את השודדים
עד שלא היה להם לאן לברוח.

00:42:24:15 00:42:22:02
מה שמדהים בסיפור הזה,

00:42:31:15 00:42:24:23
אחי הגדול, שהוא חכם
וגם בעל אומץ לב,

00:42:36:21 00:42:31:21
הוא מוכשר מאוד,

00:42:40:07 00:42:37:02
כשכולם קראו שהשודדים
ימסרו את נשקם,

00:42:42:07 00:42:40:20
הוא קפץ על השודד שהיה חמוש,

00:42:44:20 00:42:42:14
וחטף ממנו את הנשק.

00:42:47:07 00:42:45:01
השודדים קפאו במקום.

00:42:48:19 00:42:47:13
אנשים שאלו את אחי,
מה, השתגעת?

00:42:50:07 00:42:49:00
הוא יכול לירות בכך.

00:42:53:07 00:42:50:13
והוא ענה, תראו כמה שהשודד מבוהל.
נראה לכם שאחד כזה מסוגל לירות?

00:42:57:18 00:42:54:01

אחרי זה העבירו את הנשקים
ואת השודדים לאנשי חוק.

00:42:59:24 00:42:57:24
זה מה שזכור לי.

00:43:01:18 00:43:00:06
השודדים לא חוזרים לנקום?

00:43:03:05 00:43:02:12
השודדים לא חוזרים לנקום?

00:43:07:05 00:43:04:17
לא, מחפשים לחיות בשלום.

00:43:09:05 00:43:07:12
במיוחד עם אחים שלי.

00:43:11:05 00:43:09:11
לא מחפשים לעמוד מולם.

00:43:14:17 00:43:11:17
בלילות תמיד יש גנבים.

00:43:18:23 00:43:15:11
אם אחים שלי שומעים רעש,
נביחות של כלב,

00:43:21:17 00:43:19:06
הם קמים ועוצרים את הגנב.

00:43:24:17 00:43:21:23
לכן כולם אומרים לא לעבור
באזור של המשפחה שלי.

00:43:26:11 00:43:25:11
אל תגעו בדברים שלהם.

00:43:29:11 00:43:26:17
כולם רצו להתיידד
ולא ליצור בעיות.

00:43:32:13 00:43:29:18
היו להם הרבה חברים,

00:43:35:05 00:43:33:00
החיבור נוצר לרוב מפחד.

00:43:41:03 00:43:38:22
למה אתה מתכוון

כשאתה אומר שפחדו מהם?

00:43:43:10 00:43:41:16
הם לא היו יושבים בשקט.

00:43:47:08 00:43:43:16
אם מישהו היה עושה להם משהו,
התגובה הייתה מגיעה מיד.

00:43:51:21 00:43:49:02
בוא נחזור להכנות.

00:43:55:21 00:43:52:08
היית באמצע הכנה
לפני הנסיעה.

00:43:58:01 00:43:56:08
אילו הכנות עשיתם?

00:43:59:14 00:43:58:20
לא הייתה הכנה.

00:44:01:12 00:43:59:20
אמרו לנו שנוסעים לגונדר,

00:44:03:06 00:44:01:19
לקחו לנו מידות לבגדים,

00:44:07:19 00:44:03:12
כיוון שלבשנו
את הבגדים של הכפר.

00:44:09:24 00:44:08:19
הגענו לגונדר,

00:44:13:10 00:44:10:05
מדדו אותנו לבגדים,

00:44:15:04 00:44:13:16
במה שונה הבגדים
של הכפר מהבגדים של העיר?

00:44:17:04 00:44:15:10
איך נראו הבגדים
של הכפר ושל העיר?

00:44:18:23 00:44:17:23
הבגדים של העיר שונים.

00:44:22:21 00:44:19:10

לדוגמא, היה משהו שנקרא ג'ובה.

00:44:25:15 00:44:23:21
זה סוג של מעיל.

00:44:28:02 00:44:25:21
מכנסיים תחתונים.

00:44:30:09 00:44:28:09
היה משהו שנקרא בולאלה.

00:44:37:02 00:44:31:15
כשהיינו בכפר
לבשנו מכנסיים קצרים,

00:44:40:02 00:44:37:15
וחולצה ישנה.

00:44:42:21 00:44:40:09
זה מה שהיינו לובשים.

00:44:45:06 00:44:43:15
זה היה ההבדל העיקרי.

00:44:50:09 00:44:45:10
אחרי שבוע, הבגדים
היו מוכנים וקנינו אותם.

00:44:53:15 00:44:50:16
הלכנו לגונדר,

00:44:59:09 00:44:53:21
אבאב יונה ז"ל לקח אותנו.

00:45:03:21 00:45:00:03
כשנסענו במכונית
לשדה תעופה אזזזו...

00:45:05:09 00:45:04:03
רגע, קצת קפצנו קדימה.

00:45:07:09 00:45:05:15
כשאמרת, נסענו, זה היה מיד?

00:45:11:20 00:45:08:03
אמרת למשפחתך שאתה נוסע?
הייתה לך תקשורת איתם?

00:45:14:14 00:45:12:14
כמה זמן למדת בבית הספר

לפני הנסיעה?

00:45:17:08 00:45:15:01

מה עבר לך בראש?

00:45:20:14 00:45:17:20

לפני שנסענו לגונדר,

00:45:26:01 00:45:21:08

המשפחה הכינה לי מאכל מתירס.

00:45:31:20 00:45:26:14

התירס היה מוכן, אבל עדיין
לא התחיל הקטיף שלו.

00:45:35:08 00:45:32:08

קטפו את התירס הזה בשבילי,

00:45:42:08 00:45:35:14

ועשינו על האש ואכלנו יחד.

00:45:49:20 00:45:43:01

לא פחדתי לעזוב את המשפחה שלי.

00:45:52:06 00:45:50:08

המטרה שלי הייתה
להגיע לארץ הקודש

00:45:55:00 00:45:52:19

ששמעתי עליה מסיפורים.

00:45:59:22 00:45:55:12

ללמוד, לדעת...

00:46:07:24 00:46:00:12

ולא היה בי פחד מדברים אחרים
כמו מחלות, מוות וכו'.

00:46:13:06 00:46:08:19

גם כי הייתי ילד,
לא עברו מחשבות כאלו בראש.

00:46:17:24 00:46:14:06

לא היו לי דאגות בכלל.

00:46:22:06 00:46:18:06

יש משהו שאתה זוכר שהאחים
שלך אמרו לך?

00:46:26:12 00:46:22:19

הם נפרדו ממני
בחיבוקים ונשיקות,

00:46:29:18 00:46:26:24
ואיחלו לי המון הצלחה בדרכי,

00:46:33:06 00:46:29:24
ובירכו אותי,

00:46:35:24 00:46:33:12
וזהו, לא היו עוד דברים.

00:46:38:12 00:46:36:07
כמה זמן חשבת
שתהיה שם?

00:46:40:12 00:46:38:18
לא ידעתי.

00:46:43:06 00:46:40:19
לא ידעתי כמה זמן
אני אהיה שם.

00:46:45:12 00:46:43:19
לא ידעתי.

00:46:51:24 00:46:45:18
כמו שאמרתי, הגענו לגונדר,

00:46:54:06 00:46:52:06
ולבשנו את הבגדים שקנו לנו.

00:46:56:18 00:46:54:12
לאן הלכתם?
איפה עצרתם?

00:46:58:24 00:46:57:06
הלכנו ברגל,

00:47:01:12 00:46:59:12
מאזבה עד גונדר,

00:47:07:06 00:47:01:24
זו הליכה של שלוש שעות בערך.

00:47:09:19 00:47:07:12
כמה תלמידים הייתם?

00:47:14:23 00:47:10:11
היינו חמישה עשר תלמידים.

00:47:17:11 00:47:15:10
בני כמה הייתם?

00:47:20:05 00:47:17:23
מה היה הגיל שלך
ושל התלמידים האחרים?

00:47:26:04 00:47:20:11
היינו מגיל 12-17.

00:47:31:17 00:47:26:16
מי שהיה הכי מבוגר בינינו
הוא היום דוקטור,

00:47:35:17 00:47:31:23
ד"ר פטגו טדסה.

00:47:41:17 00:47:35:23
אולי שמעת עליו...
הוא למד אז בבית הספר הצרפתי,

00:47:47:23 00:47:41:23
לכן הוא ידע לדבר צרפתית,
איטלקית ואנגלית.

00:47:51:11 00:47:48:11
הוא היה זה שהוביל אותנו.

00:47:53:23 00:47:52:04
בן כמה היית?

00:47:58:04 00:47:54:05
הייתי בן שלוש עשרה וחצי.

00:48:00:23 00:47:58:11
או-קיי, המשכת ללכת ברגל.

00:48:03:23 00:48:01:10
כן, המשכנו ללכת
ברגל עד שהגענו.

00:48:06:17 00:48:04:10
כמו שאמרתי לך,
אחרי זה החלפנו בגדים...

00:48:09:04 00:48:07:04
לבית של מי הגעתם?

00:48:12:04 00:48:09:17

לבית של אבא יונה.

00:48:14:23 00:48:12:17

איך נראה הבית שלו?

00:48:20:04 00:48:15:05

בבית היו הרבה אורחים

00:48:25:04 00:48:20:11

שיושבים ואוכלים ושותים.

00:48:29:04 00:48:25:23

אני זוכר גם

את רעייתו, גב' טייטו.

00:48:34:11 00:48:29:17

היא הייתה אישה חמה

ומארחת מדהימה.

00:48:37:23 00:48:34:23

זה מה שאני זוכר.

00:48:42:17 00:48:38:10

אחרי זה אמרו לנו להיכנס לרכב.

00:48:47:17 00:48:43:17

זו הייתה הפעם ראשונה

שנכנסתי לרכב.

00:48:53:17 00:48:47:24

מה שידעתי זה לרכב על חמור,

פרד וכאלה, לא יותר מזה.

00:48:58:17 00:48:54:17

כשנסענו לשדה התעופה באזזו,

00:49:03:04 00:48:59:17

בצדי הרחוב יש עצי אקליפטוס,

00:49:08:11 00:49:03:22

ובכל פעם שראיתי עצים בצד הכביש

חשבתי שהם נוסעים יחד איתנו.

00:49:12:04 00:49:08:22

בהתחלה שאלתי את עצמי

איך זה יכול לקרות דבר כזה,

00:49:16:04 00:49:12:12

עם הזמן הבנתי את זה.

00:49:18:22 00:49:16:11
הגענו לשדה תעופה.

00:49:24:17 00:49:19:03
הרגשתי שינוי משמעותי.

00:49:30:17 00:49:24:23
לעבור בבת אחת מחיי הכפר
לחיי עיר מפותחת ומתקדמת,

00:49:34:17 00:49:31:04
ומיד אחרי זה, להיות במטוס.

00:49:37:23 00:49:34:23
מה הרגשתי שראית את המטוס?

00:49:42:11 00:49:38:04
גם בכפר היינו רואים
את המטוס מעלינו,

00:49:47:17 00:49:43:05
אבל אף פעם לא חשבתי
שמטוס הוא גדול כל-כך.

00:49:53:11 00:49:48:03
לא חשבתי שהמטוס מסוגל
להכיל בתוכו המון אנשים.

00:49:55:10 00:49:53:23
נכנסנו למטוס, ישבנו,

00:49:59:17 00:49:55:23
והסבירו לנו על חגורת בטיחות,

00:50:02:10 00:49:59:23
ושמנו את החגורה.

00:50:05:16 00:50:02:16
ידענו שאדיס אבבה
היא עיר הבירה,

00:50:07:22 00:50:05:23
וגם שפנינו לשם.

00:50:12:23 00:50:08:04
לאבא יונה היה בית באדיס,

00:50:18:11 00:50:13:11
רעייתו וילדיו גרו שם.

00:50:22:17 00:50:19:05
הגענו לאדיס, ראינו את העיר,

00:50:25:11 00:50:22:24
זזה היה וואו.

00:50:29:11 00:50:25:23
אם חשבנו שגונדר היא מפותחת,
אדיס אבבה הייתה ברמה אחרת.

00:50:30:17 00:50:29:17
מה היה שונה?

00:50:31:23 00:50:31:12
מה זכור לך?

00:50:33:17 00:50:32:04
האורות הנוצצים,

00:50:35:04 00:50:33:23
המכונות.

00:50:37:23 00:50:35:17
לא היו הרבה בניינים,

00:50:41:11 00:50:38:05
אבל המעט שהיו, זה...

00:50:44:17 00:50:41:19
הדהים אותנו,

00:50:47:04 00:50:44:24
כשמסתכלים על זה בהשוואה לכפרנו.

00:50:50:24 00:50:47:11
אז שמו אותנו במלון,

00:50:57:17 00:50:54:11
הגישו ארוחת ערב,

00:51:00:11 00:50:58:05
תנחשי מה הגישו לנו לארוחת ערב.

00:51:02:11 00:51:00:17
מה?

00:51:04:05 00:51:02:17
בשר.

00:51:07:04 00:51:05:05

אמרנו שלא נאכל.

00:51:13:05 00:51:08:11
הדוקטור פטקו טדסה,
יש לו ראש מיוחד.

00:51:15:11 00:51:13:17
הוא שאל את בעל המלון

00:51:17:17 00:51:16:05
מה היה צבע עורו של הכבש.

00:51:19:11 00:51:17:23
הוא ענה לנו, "שחור".

00:51:20:17 00:51:19:17
אז אמר לו,

00:51:22:17 00:51:21:11
הם לא אוכלים בשר
של כבש שחור.

00:51:24:04 00:51:22:23
תביא להם שירו (חומוס)

00:51:26:11 00:51:24:11
שיאכלו שירו (חומוס).

00:51:29:17 00:51:26:17
הכול מפני שסירבנו לאכול.

00:51:34:17 00:51:29:23
אחרי זה לקחו את חלקנו
לבית של אבא יונה,

00:51:38:11 00:51:35:17
ואת השאר לבית
של אדון טדסה יעקוב.

00:51:39:22 00:51:38:17
איפה היית?

00:51:41:23 00:51:40:04
הייתי אצל אבא יונה.

00:51:43:23 00:51:42:04
איך נראה הבית שלו?

00:51:45:05 00:51:44:04
מה זכור לך?

00:51:47:11 00:51:45:11
הבית היה גדול מאוד,

00:51:49:11 00:51:47:17
יש ילדים.

00:51:52:04 00:51:49:23
רואים אותם כשהולכים
וחוזרים מבית ספר.

00:51:57:17 00:51:52:23
האכילו אותנו עד ששבענו.

00:52:01:24 00:51:58:04
לא הפסיקו להוסיף אנג'רה ו-ווט.

00:52:08:04 00:52:05:04
לא רצו שנצא מהבית,

00:52:12:22 00:52:08:16
שלא יפגעו בנו מכוניות.

00:52:16:10 00:52:13:08
אבל הינו משחקים קרוב לבית.

00:52:20:22 00:52:18:10
אבא יונה היה אומר לנו,

00:52:23:16 00:52:22:03
תהיו חזקים.

00:52:26:03 00:52:24:03
הנסיעה לישראל מתקרבת.

00:52:29:16 00:52:26:15
אבל קודם כל צריך
לפגוש את המלך.

00:52:37:16 00:52:31:01
טדסה יעקב היה צריך
לארגן את הפגישה.

00:52:41:16 00:52:38:16
פרופסור טמרט ז"ל היה איתנו.

00:52:47:16 00:52:42:03
רוב הקהילה שלנו
לא מכירה את פרופסור טמרט.

00:52:52:10 00:52:48:03
פרופסור טמרט הקים
את הפנימייה באדיס אבבה

00:52:55:10 00:52:52:22
יחד עם דוקטור פיטלוביץ',

00:52:57:22 00:52:55:22
כפי שאת יודעת.

00:53:03:03 00:52:58:10
הוא היה מתכתב הרבה
עם חברות אמריקאיות

00:53:05:03 00:53:03:10
ועשה הרבה למעננו.

00:53:06:16 00:53:05:10
פגשת אותו?

00:53:07:24 00:53:06:22
כן, בארץ.

00:53:09:09 00:53:08:03
פגשתי אותו פה.

00:53:10:15 00:53:09:15
וגם שם?

00:53:12:21 00:53:10:21
כן, פגשתי אותו גם שם,

00:53:14:21 00:53:13:03
אבל גם פה.

00:53:16:15 00:53:15:09
הוא היה בא לבקר אותנו.

00:53:20:09 00:53:16:22
אז הגיע היום של הפגישה...

00:53:23:03 00:53:20:16
רגע, כמה ימים
גרת בבית הזה?

00:53:24:09 00:53:23:21
אני לא זוכר,

00:53:27:09 00:53:25:03
בערך שבועיים.

00:53:33:09 00:53:28:03
מה אתה זוכר לפני הפגישה
עם היילה סלאסי?

00:53:37:09 00:53:34:03
כשגרתם בבית של אבא יונה,

00:53:38:21 00:53:37:15
אתה זוכר משהו מיוחד?

00:53:40:21 00:53:39:03
איך היו הילדים?

00:53:47:09 00:53:41:04
ממה שזכור לי,
הם היו ילדים יפים.

00:53:50:02 00:53:47:15
יופי של ילדים.

00:53:53:03 00:53:50:10
רואים אותם עושים שעורי בית,

00:53:59:02 00:53:53:09
מדברים צרפתית.

00:54:05:03 00:53:59:09
זה מה שזכור לי.

00:54:06:22 00:54:05:10
בסדר.

00:54:09:15 00:54:07:15
אז הגיע היום של הפגישה.

00:54:13:03 00:54:10:03
הלכנו,

00:54:15:03 00:54:13:10
אבא יונה הכניס אותנו.

00:54:18:09 00:54:15:22
לא זכור לי אם טדסה יעקוב
היה שם או לא.

00:54:24:22 00:54:18:15
כשאומרים מלך, דמיינתי
איש גדול וגבוה מאוד.

00:54:30:03 00:54:26:09
אנחנו הולכים לפה ולשם,

00:54:33:22 00:54:30:22
המלך יושב שם מפואר.

00:54:37:16 00:54:34:03
לימדו אותנו

00:54:40:03 00:54:37:22
שצריך להשתחוות לו.

00:54:42:22 00:54:40:09
בהתחלה אבא יונה קד מולו,

00:54:44:09 00:54:43:03
וגם אנחנו.

00:54:45:15 00:54:44:15
איך צריך להשתחוות למלך?

00:54:47:15 00:54:46:03
ככה.

00:54:54:08 00:54:50:21
נדהמתי, זה מלך?

00:54:59:20 00:54:56:14
היה לי קשה להאמין.

00:55:02:14 00:55:00:14
מה חשבת?

00:55:07:20 00:55:04:20
הוא פשוט לא נראה כמו מלך.

00:55:13:02 00:55:08:08
קשה לי לתאר את זה.

00:55:15:20 00:55:13:08
פשוט לא הסתדר לי.

00:55:19:02 00:55:16:02
היינו רואים
את התמונה שלו בספרים.

00:55:22:14 00:55:19:20
יש תמונות שלו בכל מיני ספרים,

00:55:26:20 00:55:23:08

אבל לא דמיינתי שהוא יהיה
עם מבנה גוף כזה קטן.

00:55:29:08 00:55:27:02
לא דמיינתי אותו כל כך רזה.

00:55:33:08 00:55:30:08
המלך אמר לנו,

00:55:37:02 00:55:34:18
קיבלתם הזדמנות גדולה.

00:55:42:02 00:55:37:20
תלמדו ותחזרו לארצכם,

00:55:46:14 00:55:42:20
שתוכלו לעזור לארצכם ולהתפתחותה.

00:55:51:02 00:55:48:03
כך בירך אותנו.

00:55:54:02 00:55:52:20
המלך יושב ואתם עומדים?

00:55:57:01 00:55:54:20
נכון, המלך יושב ואנחנו עומדים.

00:55:59:20 00:55:57:14
איך נראה בית המלוכה?

00:56:03:14 00:56:00:02
זה היה מיוחד.

00:56:08:23 00:56:04:02
היו מלא בדברים
שאף פעם לא ראיתי,

00:56:10:17 00:56:09:01
אבירים ומה לא.

00:56:12:17 00:56:10:24
היום הייתי מבין,

00:56:14:05 00:56:12:24
אבל אז...

00:56:17:17 00:56:14:12
זה היה כמו לראות
דברים שלא מהעולם הזה.

00:56:19:17 00:56:18:04
כמו מה? מה היה?

00:56:21:17 00:56:19:24
איך זה נראה?

00:56:25:24 00:56:21:24
ראשית, הרצפה הייתה מיוחדת,

00:56:30:05 00:56:26:11
הקירות היו מיוחדים,

00:56:33:17 00:56:30:17
היו הרבה חדרים.

00:56:37:05 00:56:33:24
סביב בית המלוכה

00:56:41:11 00:56:37:11
המתחם היה מלא פרחים
ודשא ירוק,

00:56:45:17 00:56:41:23
זה היה אחר לגמרי.

00:56:51:05 00:56:47:17
אז יצאנו משם וחזרנו הביתה

00:56:57:24 00:56:51:24
לפי איך שחילקו אותנו,

00:57:00:17 00:56:58:05
לבית אבא יונה או אדון טדסה.

00:57:03:11 00:57:01:05
אז היינו צריכים לנסוע לאסמרה,

00:57:13:05 00:57:04:04
מכיוון שאז אריתריאה
הייתה חלק מהפדרציה.

00:57:21:11 00:57:14:05
בעינינו, בתי הספרים
הראשונים הוקמו באסמרה.

00:57:24:17 00:57:21:23
הקסים והאחרים חונכו שם.

00:57:26:24 00:57:24:23
הלכנו לשם,

00:57:33:11 00:57:27:05
אז נכנסנו למתחם שהיה שם,

00:57:38:24 00:57:33:24
שם לימדו אותנו עברית.

00:57:46:12 00:57:40:05
התחילו לתת לנו עצות על עתידנו.

00:57:48:18 00:57:46:24
מה היו העצות?

00:57:50:12 00:57:49:06
מה זכור לך?

00:57:54:12 00:57:50:18
אבא יונה היה אומר לנו,
אתם נשלחים לניסיון.

00:57:57:18 00:57:54:24
אתם נשלחים לניסיון.

00:58:00:12 00:57:58:12
אם הניסיון יצליח,

00:58:02:24 00:58:00:23
העם שלנו יוכל לעלות.

00:58:05:24 00:58:03:06
אבל אם אתם תפשלו,

00:58:09:24 00:58:06:18
התוכנית יכולה להיכשל.

00:58:11:24 00:58:10:06
העם שלנו לא יעלה ארצה.

00:58:14:11 00:58:12:10
מה שאומר,

00:58:16:17 00:58:14:17
שאתם צריכים ללמוד.

00:58:19:23 00:58:17:24
צריכים להיות מוסריים.

00:58:22:05 00:58:20:05
להימנע מגניבה ומשקר.

00:58:26:17 00:58:22:12
לקיים את המנהגים
שמלמדים אתכם.

00:58:33:05 00:58:28:05
לשמור היטב על הדת שלכם.

00:58:37:05 00:58:33:17
היו מלמדים אותנו דברים כאלה.

00:58:39:23 00:58:37:11
זכור לך איך הרגשת אז?

00:58:42:18 00:58:40:17
מה שהיה מדהים זה...

00:58:46:18 00:58:43:06
הדברים נצרבו במוח שלנו.

00:58:47:24 00:58:46:24
קשה לי להבין איך זה קרה,

00:58:49:24 00:58:48:04
אולי זה היה בעזרתו של ה'.

00:58:51:24 00:58:50:06
איך הדברים נצרבו
במוחם של ילדים תמימים.

00:58:54:12 00:58:52:06
והצלחנו להוציא אותם לפועל.

00:58:56:05 00:58:54:19
עכשיו כשאני מסתכל אחורה

00:58:57:24 00:58:56:12
זה מפליא אותי.

00:59:01:24 00:58:58:12
אז עשו לנו בדיקות רפואיות.

00:59:03:24 00:59:02:06
סיימנו הכול.

00:59:06:05 00:59:04:06
גם הדרכונים היו מוכנים,

00:59:09:24 00:59:07:05
אז התחילה הנסיעה.

00:59:11:24 00:59:10:12
איך נסעתם?

00:59:13:12 00:59:12:05
במטוס.

00:59:17:18 00:59:13:24
היה שם שליח מדינה
שקראו לו סיוון.

00:59:19:18 00:59:18:06
הוא החליף את בארי,

00:59:21:18 00:59:20:06
הוא מחליפו של בארי.

00:59:25:24 00:59:23:02
הוא חיכה לנו באתונה.

00:59:29:18 00:59:26:18
עלינו לטיסה,

00:59:32:24 00:59:30:06
אחרי טיסה קצרה נחתנו בסודן,

00:59:37:24 00:59:33:06
לתדלק או משהו כזה.

00:59:42:00 00:59:38:19
משהו שלא אשכח כל חיי,

00:59:44:24 00:59:42:12
כשיצאנו מהמטוס,

00:59:48:06 00:59:45:19
החום הרגיש כמו להבה של אש.

00:59:53:12 00:59:48:19
כמו להבה של איזה שדה שנשרף.

00:59:59:24 00:59:56:24
אז נכנסנו לטרמינל...

01:00:01:06 01:00:00:06
בסודן?

01:00:02:12 01:00:01:12
כן, בסודן.

01:00:05:12 01:00:02:18

בתוך הטרמינל לא היה חם.

01:00:07:12 01:00:06:06
בבית של מי הייתם בסודן?

01:00:09:24 01:00:07:24
לא היה בית, היינו בטרמינל.

01:00:16:06 01:00:10:24
אחרי זה, לא זכור לי
כמה שעות נשארנו.

01:00:19:06 01:00:16:24
המשכנו משם למצרים,

01:00:23:18 01:00:20:18
ממצרים לאתונה,

01:00:26:18 01:00:24:05
באתונה פגשנו את סיוון.

01:00:28:06 01:00:26:24
הוא קיבל את פנינו.

01:00:32:18 01:00:28:24
ישבנו שם והסתכלנו מסביב,

01:00:38:18 01:00:33:06
על מסלול הנחיתה.

01:00:44:12 01:00:38:24
ראינו מטוס שרשום עליו אל על.

01:00:47:24 01:00:44:18
נדהמתי.

01:00:51:12 01:00:48:06
המדינה הוקמה לא מזמן
וכבר יש להם מטוס.

01:00:53:12 01:00:51:24
וואו.

01:00:55:12 01:00:53:17
מה ציפית מישראל?

01:00:57:12 01:00:55:18
אמרו לנו שישראל
היא מדינה מאוד קטנה

01:01:01:12 01:00:58:06
שהוקמה לא מזמן.

01:01:05:18 01:01:01:18
לא חשבתי שהיא מדינה
מאורגנת היטב עם מטוסים ועוד.

01:01:08:12 01:01:06:12
מה דמיינת על ישראל?

01:01:10:12 01:01:08:24
מדינה קטנה,

01:01:12:12 01:01:10:19
בתהליך הקמה.

01:01:14:18 01:01:12:18
משהו יותר כפרי.

01:01:18:12 01:01:15:06
זה מה שדמיינתי.

01:01:21:24 01:01:19:06
אז שמחנו מאוד.

01:01:24:12 01:01:22:06
עלינו למטוס,

01:01:28:12 01:01:25:06
היו ישראלים במטוס.

01:01:30:24 01:01:29:06
ישבתי ליד איזו אישה.

01:01:33:18 01:01:31:06
במעט עברית שידעתי

01:01:37:24 01:01:34:18
ניסיתי לשוחח עמה.

01:01:41:24 01:01:38:12
היא גם התאמצה שאני אבין.

01:01:46:18 01:01:42:24
אצלנו ישראל זה ירושלים,

01:01:48:12 01:01:46:24
כפי שידוע לך,

01:01:51:24 01:01:49:06

אז כשנחתנו בלוד,

01:01:53:18 01:01:52:06
שאלתי אותה, זה ירושלים?

01:01:55:12 01:01:54:01
ענתה לי, לא, זה לוד.

01:01:58:12 01:01:55:18
חשבתי שאנחנו עוד במדינה אחרת.

01:02:00:18 01:01:58:18
אז אמרו לנו לרדת שם.

01:02:02:06 01:02:01:12
גם סיוון היה שם.

01:02:05:24 01:02:02:24
כשירדים,
את מי אנחנו פוגשים?

01:02:09:06 01:02:06:06
גביהו אדמקה,
אחיין שלי.

01:02:12:17 01:02:09:12
זמנה ברהנו ז"ל.

01:02:19:17 01:02:16:19
קיבלו אותנו בשמחה.

01:02:22:23 01:02:19:23
התחלתי לחשוב שאולי שיקרו
ואמרו לנו שזה ישראל.

01:02:24:17 01:02:23:05
אולי הם מיסיונרים,

01:02:26:17 01:02:24:23
היה פחד ממיסיונרים.

01:02:29:23 01:02:26:23
אולי הם מיסיונרים
שהביאו אותנו למקום הזה.

01:02:32:23 01:02:30:05
התחלתי לדאוג.

01:02:38:11 01:02:34:05
אז לקחו אותנו באוטו לכפר בתיה.

01:02:42:11 01:02:40:05
מה זכור לך מהדרך לשם?

01:02:45:17 01:02:42:24
בכל הדרך היו שדות תפוזים,

01:02:49:24 01:02:47:05
זה מה שזכור לי,

01:02:54:17 01:02:50:24
גם סביב כפר בתיה,

01:02:59:11 01:02:55:05
מלא שדות תפוזים.

01:03:03:05 01:03:00:24
הגענו שם לקראת בוקר.

01:03:06:24 01:03:03:17
נתנו לנו חדרים,

01:03:10:11 01:03:08:11
אז לקחו אותנו לחדר אוכל,

01:03:15:24 01:03:11:17
הגישו לנו לחם ומרמלדה,

01:03:20:22 01:03:17:10
ומרגרינה. לא רציתי את זה.

01:03:23:22 01:03:21:03
הוגשה גם ביצה רכה.

01:03:27:03 01:03:24:09
לא טעמתי אותה בחיי.

01:03:33:09 01:03:28:16
כשניסיתי לקלף אחת,
היא נשברה לי לגמרי.

01:03:36:09 01:03:33:16
אמרתי, ה' של ישראל.

01:03:40:03 01:03:36:22
הרגשתי שזה משהו לא כשר.

01:03:45:09 01:03:41:03
אמרו לי, תהיה חזק,
תשטוף ידיים,

01:03:47:16 01:03:46:03
והביאו לי עוד,

01:03:50:03 01:03:47:22
אבל סירבתי לאכול.

01:03:53:16 01:03:50:16
לא אשכח את זה.

01:04:00:17 01:03:54:16
אז לקחו אותנו
לסיבוב בכפר בתיה.

01:04:04:05 01:04:01:05
ראינו את הרפת והלול,

01:04:07:11 01:04:05:05
גם היו כוורות דבורים,

01:04:11:11 01:04:07:23
שדות תפוזים וירק,

01:04:14:11 01:04:12:11
את כל זה הראו לנו.

01:04:16:05 01:04:14:17
מי הסביר לכם
את הדברים?

01:04:18:17 01:04:16:11
הותיקים.

01:04:20:16 01:04:18:23
זבייהו וזמנה ועוד.

01:04:23:14 01:04:20:23
כל אחד בתורו הסביר לנו דברים.

01:04:33:09 01:04:25:22
אז מצהריים נכנסנו
איתם לבית כנסת,

01:04:37:03 01:04:34:22
אוכלים במשמרות.

01:04:39:03 01:04:37:09
הלכנו לחדר אוכל.

01:04:44:15 01:04:39:15

עוד לא התרגלנו לאוכל המקומי,

01:04:47:03 01:04:44:22
פתייתים ודברים כאלה.

01:04:51:03 01:04:47:09
אבל לאט לאט התרגלנו

01:04:57:22 01:04:53:03
היינו מעבירים
את היום במשחקים.

01:05:00:22 01:04:58:16
הינו משחקים בנדנדה.

01:05:06:21 01:05:04:09
נשארנו שם לא מעט זמן.

01:05:09:09 01:05:07:03
אחרי זה, הכניסו אותנו לאולפן.

01:05:12:08 01:05:09:22
למדנו שם קרוב לשנה.

01:05:16:09 01:05:14:09
באולפן לא למדנו רק עברית,

01:05:17:20 01:05:16:16
למדנו מתמטיקה,

01:05:20:16 01:05:18:03
את כל המקצועות,

01:05:24:16 01:05:20:22
אבל עם דגש על עברית.

01:05:27:16 01:05:25:03
איך היו הגעגועים למשפחה?

01:05:31:03 01:05:28:03
הרי עכשיו אתה חי רק עם ילדים?

01:05:34:09 01:05:31:15
הגעתי לישראל ושמחתי מאוד.

01:05:36:16 01:05:34:22
לא התגעגעתי הרבה למשפחה,

01:05:38:09 01:05:36:22
בכלל לא הרגשתי את זה.

01:05:40:22 01:05:38:17
משהו שמדהים אותי,

01:05:46:03 01:05:41:22
איך אני אגיד לך,

01:05:49:09 01:05:46:09
זה כמו שהבית שלך
נמצא באיזו עיירה,

01:05:52:16 01:05:49:22
וגרת שנים במקום אחר,

01:05:55:16 01:05:53:03
וחזרת לבית הזה שאת אוהבת.

01:05:59:03 01:05:55:22
ככה הרגשנו.

01:06:06:09 01:06:02:09
עוד משהו מעניין,

01:06:09:22 01:06:06:22
אם אחד מאיתנו עושה טעות,

01:06:14:03 01:06:10:04
כולנו היינו מתאספים ויורדים עליו.

01:06:15:22 01:06:14:09
מה זאת אומרת?

01:06:20:03 01:06:16:16
לדוגמה, אם מישהו
לא הגיע לתפילה,

01:06:22:16 01:06:20:22
לא הגיע לבית כנסת,

01:06:28:03 01:06:23:03
אומרים לו,
זוכר מה אמר לנו אבא יונה.

01:06:34:09 01:06:28:22
אתה רוצה להפוך אותנו לאבן נגף?

01:06:38:03 01:06:34:22
אנחנו לא פה לנוחות שלך ושלנו.

01:06:42:12 01:06:38:16

מה ששכחתי לומר לך קודם,

01:06:43:18 01:06:42:18
אבא יונה אמר לנו,

01:06:45:24 01:06:44:01
יהיה לכם שם נוח,

01:06:49:24 01:06:46:12
אבל העם ששלח אתכם

01:06:52:24 01:06:50:12
מחכה לכם שתחזרו ותלמדו אותו.

01:06:55:18 01:06:53:12
לא לשכוח את זה.

01:07:00:18 01:06:55:24
כשיצאנו מאסמרה,
נפרד מאיתנו במילים אלה,

01:07:03:18 01:07:01:06
לכן כולנו יורדים
על זה שסטה מדרך הישר,

01:07:06:12 01:07:04:00
אז הוא לומד מזה.

01:07:09:05 01:07:06:24
יש סיפור מיוחד שזכור לך?

01:07:12:11 01:07:09:11
הייתם ילדים, לא מצפים
שתתנהגו באותה צורה.

01:07:19:17 01:07:12:18
יש כאלה שמתגעגעים,
עושים טעויות.

01:07:22:05 01:07:20:06
יש סיפור מיוחד שזכור לך?

01:07:26:17 01:07:22:17
לא זוכר עוד משהו
חוץ ממה שסיפרתי לך.

01:07:29:05 01:07:26:24
אבל משהו אחר זכור לי.

01:07:32:11 01:07:29:11

בחדר אוכל,

01:07:36:11 01:07:33:11
היה איזה בחור שעלה ממרוקו.

01:07:40:13 01:07:36:23
הוא התעמת עם המנהל
וזרק עליו סכין.

01:07:46:23 01:07:41:05
הינו בהלם.

01:07:53:05 01:07:48:08
סכין על מנהל?

01:07:57:23 01:07:53:23
הינו בהלם.

01:08:01:17 01:07:59:11
בינינו הייתה אחדות,

01:08:03:05 01:08:02:11
משחקים יחד.

01:08:08:05 01:08:03:11
לפעמים, אחרי שסיימנו ללמוד,

01:08:13:16 01:08:08:11
הינו משחקים מכות,
כמו בכפר שלנו.

01:08:19:10 01:08:15:16
הייתה לנו מדריכה,

01:08:22:04 01:08:19:16
קראו לה מרים שרעבי.

01:08:23:23 01:08:22:10
היא הייתה מדריכה טובה.

01:08:28:16 01:08:24:04
היא הייתה מלמדת
אותנו משבת בצהריים,

01:08:32:04 01:08:28:23
שירים ועוד.

01:08:39:10 01:08:33:04
אחרי כשנה הכניסו
אותנו לכיתות רגילות.

01:08:46:23 01:08:40:22
כשהגענו לכיתה ח', פיזרו אותנו.

01:08:53:10 01:08:47:23
איך קיבלו אתכם התלמידים
האחרים כשנכנסתם לכיתות?

01:08:54:17 01:08:53:16
מה זכור לך?

01:08:58:16 01:08:54:22
אני זוכר שהלימודים
היו קצת קשים לי,

01:09:02:23 01:08:58:23
קיים בינינו פער.

01:09:06:23 01:09:03:16
במיוחד במתמטיקה
התקשיתי מאוד,

01:09:10:10 01:09:07:10
אבל הייתה לי מוטיבציה.

01:09:13:10 01:09:10:16
כשנתנו לנו שעורי בית,

01:09:15:23 01:09:13:16
ביקשתי מחברי לכיתה שיעזרו לי,

01:09:18:10 01:09:16:05
ולא הייתה בעיה עם זה,
כולם עזרו לך.

01:09:23:10 01:09:18:16
אחרי זמן מסוים
התחלתי להתגבר על הבעיות שלי.

01:09:30:16 01:09:28:04
אני וטדסה באיו,

01:09:34:10 01:09:31:11
שהגיע עם הקבוצה הראשונה ולא חזר,

01:09:36:16 01:09:34:16
הגיע כתינוק עם הקבוצה הראשונה,

01:09:41:10 01:09:38:23
שנינו עברנו לימין אורד.

01:09:43:23 01:09:42:10
מכירה אותו?

01:09:49:23 01:09:44:16
היום המקום הזה
מוציא ילדים למופת,

01:09:56:10 01:09:53:04
אז הוא היה רק עד כיתה י'.

01:09:58:18 01:09:56:23
נכנסנו שם לכיתה ט',

01:10:00:18 01:09:59:11
סיימתי את לימודי שם,

01:10:03:06 01:10:01:05
אחרי זה המשכתי ללימודי מקצוע.

01:10:05:24 01:10:04:12
מסגרות, עבודת מתכות.

01:10:07:24 01:10:06:18
לא אהבתי את זה כלל.

01:10:09:24 01:10:08:11
לא אהבתי את זה כלל.

01:10:12:18 01:10:10:18
אתה עובד כל יום שם,

01:10:14:24 01:10:12:24
והתוצאה לא מספקת.

01:10:18:18 01:10:16:12
אמרתי שאני לא מעוניין בזה.

01:10:22:24 01:10:19:06
אהבתי מאוד לקרוא עיתונים.

01:10:28:18 01:10:25:12
ראיתי פרסומת לבית ספר למסחר,

01:10:31:18 01:10:29:06
ראיתי מה לומדים שם ועוד,

01:10:36:06 01:10:33:01
זה עורר בי משהו.

01:10:39:12 01:10:37:18

אמרתי, אני רוצה
ללמוד משהו כזה.

01:10:41:19 01:10:39:20

לא רוצה את המקצוע הזה,
לא יכול להמשיך.

01:10:43:18 01:10:41:24

לא הסתדרתי גם עם השרטוטים,

01:10:47:24 01:10:44:18

עבודת מתכות דורשת שרטוטים.

01:10:50:18 01:10:48:11

אמרתי, כל זה כלל לא בשבילי.

01:10:53:12 01:10:51:18

אמרו, בסדר.

01:10:56:20 01:10:53:18

שלחו אותי ללימודי ערב
לשישה חודשים בחיפה.

01:11:02:24 01:11:00:18

מאוד אהבתי את הלימודים שם.

01:11:06:06 01:11:03:06

אהבתי את הנושאים:

01:11:07:24 01:11:06:24

הנהלת חשבונות,

01:11:09:18 01:11:08:05

מסחר,

01:11:12:07 01:11:10:06

כלכלה גיאוגרפית,

01:11:16:07 01:11:13:24

כלכלה מדינית,

01:11:20:19 01:11:18:18

מאוד אהבתי.

01:11:22:24 01:11:21:12

זה מה שאני רוצה.

01:11:25:20 01:11:23:06

למדתי היטב.

01:11:30:23 01:11:27:12
ככה השלמתי עד כיתה י'.

01:11:36:18 01:11:32:12
סירבתי להמשיך
במקצועות אחרי כיתה ט'.

01:11:41:05 01:11:39:04
כאשר עברתי לכיתה י',

01:11:43:12 01:11:41:18
ביום למדתי בכיתה,

01:11:46:18 01:11:43:24
ובערב הלכתי לשם ללמוד.

01:11:49:11 01:11:47:12
בדרך חזרה,

01:11:54:24 01:11:50:12
לענייננו, הכביש הראשי
בין חיפה לתל אביב נמצא למטה,

01:11:58:06 01:11:55:24
לא מוצאים שם אוטובוס בקלות.

01:11:59:24 01:11:58:24
הייתי הולך כל הדרך
במעלה הגבעה ברגל.

01:12:02:18 01:12:00:12
הלכתי ברגל.

01:12:04:17 01:12:03:05
כמה זמן לוקח לך?

01:12:07:12 01:12:04:24
שלושת רבעי שעה או משהו כזה.

01:12:09:19 01:12:07:24
הלוך ושוב?

01:12:11:06 01:12:09:24
כן.

01:12:13:06 01:12:11:19
סיימתי שם.

01:12:15:12 01:12:13:18

השלמתי את לימודי כיתה י',

01:12:19:18 01:12:16:20

אמרתי לעצמי

שאני צריך להמשיך בזה,

01:12:27:02 01:12:21:18

להמשיך לימודי מסחר בכיתה י"א.

01:12:31:14 01:12:28:02

בעליית הנוער,

אין פנימייה שמאפשרת זאת.

01:12:34:14 01:12:32:21

אמרו לי שאין דבר כזה,

01:12:38:21 01:12:35:08

אז ביקשתי שישלחו

אותי למקום אחר.

01:12:42:21 01:12:40:21

אמרו לי שאין דבר כזה.

01:12:44:21 01:12:43:02

אמרתי, בסדר.

01:12:47:14 01:12:45:08

בשיעורי הערב

למדתי לכתוב מכתבים,

01:12:52:21 01:12:48:02

זה חלק מהדברים שלומדים.

01:12:58:02 01:12:55:02

כתבתי ל...

01:13:02:08 01:12:58:08

ברח לי שמו.

01:13:05:08 01:13:02:14

מפקח עליית הנוער

נמצא בתל אביב.

01:13:07:14 01:13:05:20

הלפרין.

01:13:09:14 01:13:08:09

ברח לי שמו של הסגן שלו.

01:13:14:02 01:13:09:21

כתבתי לו, אני רוצה
את זה ואת זה,

01:13:16:21 01:13:14:08
הסברתי לו שאמרו לי
שאין אפשרות כזו.

01:13:19:08 01:13:17:02
כתבתי ושלחתי את כל הפרטים
שרציתי לחלוק איתו.

01:13:21:21 01:13:19:15
הוא קבע איתי תאריך לפגישה,

01:13:24:02 01:13:22:02
אמר לי להגיע למשרדו
בתאריך מסוים.

01:13:26:21 01:13:24:20
הגיע הזמן והלכתי.

01:13:28:21 01:13:27:02
"יעקב."

01:13:30:02 01:13:29:02
עניתי, כן.

01:13:32:08 01:13:30:09
הוא שאל אותי, מי כתב
בשבילך את המכתב הזה?

01:13:34:21 01:13:32:14
עניתי לו שכתבתי אותו בעצמי.

01:13:38:02 01:13:35:02
כתבת בעצמך?
הוא שאל שוב.

01:13:39:13 01:13:38:08
עניתי, כן.

01:13:43:02 01:13:40:04
הוא לא האמין לי.

01:13:45:07 01:13:43:15
נתן לי איזה נושא,

01:13:48:21 01:13:45:14
שכחתי מה זה היה....

01:13:51:15 01:13:49:01
דרש ממני שאכתוב
מכתב בנושא ההוא.

01:13:54:08 01:13:52:08
נתן לי נייר ועט,

01:13:57:21 01:13:54:21
הזיז את המזכירה שלו,

01:14:01:08 01:13:58:15
והושיב אותי שם.

01:14:04:21 01:14:02:21
זה לא היה אתגר בשבילי,

01:14:07:08 01:14:05:02
כתבתי לו בזריזות,

01:14:10:22 01:14:07:21
ונתתי לו את המכתב.

01:14:17:15 01:14:15:22
הוא הסתכל עלי,

01:14:19:15 01:14:18:03
ושוב.

01:14:21:03 01:14:19:22
לא האמין.

01:14:22:22 01:14:21:09
אמר לי, אתה יודע,
יעקב, לא האמנתי.

01:14:24:15 01:14:23:04
לא האמנתי.

01:14:27:03 01:14:24:22
אבל מה הבעיה,

01:14:29:22 01:14:27:09
אמר לי, שאין להם
בית ספר כזה.

01:14:31:22 01:14:30:03
אמרתי לו, אחפש בעצמי ואמצא.

01:14:37:09 01:14:32:09
אמר לי, אם תמצא מקום

שמקבל אותך, כתוב לי.

01:14:40:03 01:14:37:21
השנה עמדה להיפתח.

01:14:42:22 01:14:40:09
אולי כבר נפתחה אפילו.

01:14:44:15 01:14:43:09
זה היה סביב ספטמבר,

01:14:46:09 01:14:44:23
אולי שבוע אחר.

01:14:49:24 01:14:46:15
הלכתי לחיפה.

01:14:53:05 01:14:50:12
ראיתי בית ספר למסחר
שקראו לו אוריון.

01:14:55:05 01:14:53:18
הלכתי לשם,

01:14:57:11 01:14:55:11
פגשתי את המנהל,

01:14:58:24 01:14:57:18
אמרתי שלום, אמר שלום.

01:15:02:18 01:14:59:11
אמרתי לו שסיימתי כיתה י',

01:15:09:18 01:15:03:18
ושאני רוצה להמשיך י"א
ו-י"ב בבית ספר הזה.

01:15:16:24 01:15:11:05
הוא אמר לי, כל הכיתות מלאות.

01:15:21:24 01:15:19:05
אמרתי לו, אדוני המנהל, בבקשה.

01:15:24:05 01:15:22:06
אני אקנה כיסא קטן,

01:15:26:18 01:15:24:11
ואשב שם באחת הפינות.

01:15:30:05 01:15:27:11

הוא צחק,

01:15:33:05 01:15:30:18
ראה שיש בי רצון רב,

01:15:35:11 01:15:33:18
אמר לי לשבת.

01:15:40:18 01:15:36:05
כתב את כל הפרטים הרלוונטיים.

01:15:42:18 01:15:40:24
שאל אותי מי משלם עבורי.

01:15:44:05 01:15:43:06
אמרתי לו,

01:15:45:17 01:15:44:11
כתב את הכול,

01:15:48:05 01:15:45:22
כמה כסף זה עולה ועוד... וחתם.

01:15:54:18 01:15:48:18
אמר לי לחזור כשיהיו בידי
כל האישורים הרלוונטיים.

01:15:57:18 01:15:55:18
שמחתי מאוד.

01:16:00:05 01:15:58:06
מה עוד חסר לי,

01:16:02:24 01:16:01:06
דירת שכירות.

01:16:06:24 01:16:04:24
היה איזה נהג מונית שהכרתי,

01:16:11:18 01:16:07:05
שאלתי אם הוא מכיר
דירה להשכרה באזור.

01:16:15:18 01:16:12:04
אמר לי, כן, יש לי אחד שמחפש.

01:16:18:24 01:16:15:22
לקח אותי במונית לכרמל.

01:16:21:24 01:16:19:06

דפק בדלת,

01:16:26:05 01:16:22:24
בעל הבית היה באמצע גילוח,

01:16:29:18 01:16:26:18
פנה אלינו עם סבון על פניו,

01:16:32:18 01:16:29:24
אמר לו, הבאתי לך דייר לדירה.

01:16:35:18 01:16:32:22
לא, לא אני כבר לא צריך.

01:16:37:18 01:16:36:18
לא רצה.

01:16:41:05 01:16:38:18
אמר לו, בטח כי הוא שחור.

01:16:44:06 01:16:41:24
לא, לא, אל תסבך אותי.

01:16:49:10 01:16:44:18
הוא אמר, יא ממזר,
זה בגלל שאתה שחור.

01:16:52:05 01:16:50:06
אמרתי, לא נורא.

01:17:01:20 01:16:54:07
אז במקרה פגשתי
מישהו שאני מכיר,

01:17:04:01 01:17:02:13
שאלתי אותו.

01:17:07:13 01:17:04:13
סיפר לי על בחור מרוקאי

01:17:10:07 01:17:08:01
שגר לבד ועובד בדואר,

01:17:13:07 01:17:10:13
ומחפש מישהו שיגור איתו.

01:17:15:07 01:17:13:13
אמרתי לו שאארגן פגישה.

01:17:18:01 01:17:16:01

זכור לי שלבעל הבית קראו בוסקו.

01:17:19:19 01:17:18:13
הלכתי לשם,

01:17:22:07 01:17:20:01
אמרתי לו שאני מחפש דירה,

01:17:25:13 01:17:23:01
אמר לנו שאין שום בעיה.

01:17:28:01 01:17:26:07
אמר לי מה המחיר,

01:17:29:20 01:17:28:13
כתבתי את הפרטים,

01:17:33:01 01:17:30:07
ביקשתי ממנו שימתין לי
עד איזה תאריך,

01:17:37:07 01:17:33:08
אמרתי לו שאקבל אישור של כסף
לשכירות עד התאריך הזה,

01:17:40:01 01:17:37:20
אמר שאין בעיה.

01:17:45:07 01:17:40:20
אחרי זה רציתי לדעת
כמה יעלה לי אוכל.

01:17:50:01 01:17:46:15
הלכתי למסעדה ושאלתי
רק על ארוחות צהריים,

01:17:52:07 01:17:50:20
כמה זה יעלה לי,

01:17:56:01 01:17:52:19
כי בשביל ארוחת בוקר וערב

01:17:58:07 01:17:56:07
יש מכולת לידי.

01:18:00:20 01:17:58:13
אקנה לי מרגרינה וריבה,

01:18:03:01 01:18:01:01
אסתדר,

01:18:06:20 01:18:04:01
לא רציתי שההוצאות יהיו
גבוהות מדי, אחרת לא יאשרו לי.

01:18:10:05 01:18:07:13
סיכמתי את הכול ושלחתי את הבקשה.

01:18:12:16 01:18:11:01
אישרו לי.

01:18:14:24 01:18:13:04
התקבלתי לבית ספר.

01:18:19:01 01:18:15:24
השלמתי שם עד י"ב.

01:18:22:12 01:18:20:14
הייתי האתיופי היחיד שם.

01:18:26:13 01:18:23:04
התלמידים מאוד אהבו אותי,

01:18:29:01 01:18:27:13
גם המורים מאוד אהבו אותי.

01:18:31:20 01:18:30:10
אחרי שסיימתי,

01:18:39:04 01:18:32:12
רציתי ללמוד מתמטיקה דרגה ד'.

01:18:42:20 01:18:40:18
רציתי ללמוד את זה.

01:18:45:01 01:18:43:13
מדופלם.

01:18:46:17 01:18:45:07
לא זוכר בדיוק.

01:18:48:19 01:18:46:20
קראו לזה מתמטיקה דרגה ד' מדופלם.

01:18:50:14 01:18:49:08
רציתי ללמוד את זה,

01:18:53:01 01:18:51:08
אישרו לי גם את זה.

01:18:55:00 01:18:53:20
סיימתי גם את זה.

01:19:01:02 01:18:57:01
אחרי שסיימתי, רציתי לחזור לארצי.

01:19:03:08 01:19:01:14
הבית ספר הזה פרטי.

01:19:06:08 01:19:03:20
הסיבה שהמנהל
קיבל אותי...

01:19:13:07 01:19:08:07
בתקופה האיטלקית, הבריטים
עזרו להיילה סלאסי.

01:19:16:20 01:19:14:01
המנהל היה שם כקצין בריטי,

01:19:19:01 01:19:17:07
סיפר לי שהוא נלחם שם,

01:19:23:20 01:19:19:13
שהיה באתיופיה,
סיפר שהעם מאוד סימפטי.

01:19:26:07 01:19:24:07
שהוא אוהב את העם.

01:19:28:20 01:19:26:20
אני חושב שזו אחת
מהסיבות שקיבל אותי.

01:19:33:20 01:19:29:01
שהאמין לי כשאמרתי לו,
אשב בפניה עם כיסא קטן.

01:19:41:20 01:19:39:20
השלמתי את הקורס המדופלם,

01:19:43:20 01:19:42:01
ואז אמרתי לה,
אני חוזר לאתיופיה.

01:19:47:01 01:19:44:14
למי אמרת את זה?

01:19:50:14 01:19:47:18
למנהלת הראשית של בית הספר.

01:19:54:07 01:19:51:13
בית ספר היה פרטי,
לא ממשלתית.

01:20:03:01 01:19:56:01
הבעלים של בית הספר מחזיקים
החזיקו עוד עסקים, בתי מרקחת ועוד.

01:20:08:01 01:20:06:01
היא ידעה שאני יתום,

01:20:09:21 01:20:08:20
ופנתה אלי, יעקב,

01:20:11:15 01:20:10:03
אתה רוצה לחזור?

01:20:13:15 01:20:12:02
ענית, כן, אני צריך לחזור.

01:20:15:09 01:20:14:02
שאלה, למה?

01:20:17:02 01:20:15:15
ענית, כי אני מחויב.

01:20:20:06 01:20:17:19
הסברתי לה על השליחות שלי.

01:20:24:12 01:20:22:19
אמרה לי, אתן לך פה עבודה

01:20:25:24 01:20:24:19
במקצוע שלך.

01:20:30:06 01:20:26:19
כמו שידוע לך,
יש לנו הרבה עסקים.

01:20:33:06 01:20:31:06
תהיה לך עבודה.

01:20:36:12 01:20:34:06
תתקשה לחיות שם.

01:20:41:18 01:20:37:18
ענית לא, שלחו אותי כי הבטחתי.

01:20:45:18 01:20:43:03

לא לחזור זה כמו בגידה.

01:20:48:13 01:20:47:05
היא אמרה, אתה תצטער על כך,

01:20:50:13 01:20:48:20
תצטער על כך בעתיד.

01:20:52:19 01:20:51:01
אמרתי, בסדר.

01:20:56:13 01:20:53:07
נתנה לי 30 לירות,
בזמנו זה היה הרבה,

01:20:59:07 01:20:57:07
ואיחלה לי בהצלחה.

01:21:00:24 01:20:59:19
לקחתי את הכסף.

01:21:03:13 01:21:01:20
אחרי זה, לקראת הנסיעה,

01:21:07:01 01:21:03:21
הסוכנות ארגנה
את הדרכונים ועוד.

01:21:11:19 01:21:08:01
בכל התקופה הזו
היה לך קשר עם המשפחה?

01:21:13:19 01:21:12:07
בכלל לא.

01:21:18:01 01:21:14:07
בתקופה זו אבא יונה
הביא לנו חדשות.

01:21:22:07 01:21:19:01
הגיע לכפר בתיה,

01:21:27:01 01:21:23:07
אמר לנו שהמשפחות שלנו
בראות ושלמות,

01:21:30:07 01:21:27:07
גם צילם אותנו
ולקח לשם את התמונות.

01:21:33:19 01:21:30:19
החדשות הגיעו דרכו.

01:21:37:01 01:21:34:20
כתבנו מכתבים,
אבל לא קיבלנו תשובות.

01:21:42:13 01:21:38:13
בתקופה זו, לא הייתה תיבת דואר.

01:21:46:13 01:21:42:19
כותבים לתיבת דואר של העיירה,

01:21:48:07 01:21:46:19
נגיד לגונדר,

01:21:51:01 01:21:48:14
ואם אין מישהו שבא לבקש את הדואר,
זה לא יגיע לכתובת הנכונה.

01:21:57:19 01:21:52:18
אחרי זה, מוגס מהרטו
אספה את גט'ה ואותי,

01:22:00:13 01:21:58:20
חזרנו.

01:22:04:01 01:22:00:19
החלטתם לחזור
לאחר התייעצות ביניכם?

01:22:07:01 01:22:04:20
כן, החלטנו לחזור.

01:22:10:01 01:22:07:07
גם אמרו לנו
שאנחנו מחויבים,

01:22:13:01 01:22:10:19
שאנחנו צריכים לחזור.

01:22:16:20 01:22:13:13
גם אם היינו מבקשים אזרחות,
לא היינו מקבלים.

01:22:19:13 01:22:17:07
זכור לי שהיה
אחד שביקש אזרחות,

01:22:21:19 01:22:20:01

לא אישרו לו.

01:22:25:01 01:22:22:19
חזרנו.

01:22:28:07 01:22:25:19
נשארנו ללילה בקניה,

01:22:33:01 01:22:29:01
הגענו לאתיופיה דרך קניה.

01:22:37:01 01:22:35:07
נכנסנו למלון...

01:22:38:02 01:22:37:07
באדיס אבבה?

01:22:39:15 01:22:38:08
כן, באדיס אבבה.

01:22:42:07 01:22:40:05
הגיע אבא יונה ז"ל,

01:22:44:19 01:22:42:19
לקח אותנו לביתו.

01:22:47:07 01:22:45:07
ראית את הדברים אחרת?

01:22:51:07 01:22:47:13
אדיס אבבה נראתה לי כמו כפר.

01:23:01:07 01:22:56:19
הפנים של אבא יונה השתנו.

01:23:04:13 01:23:01:19
הראש שלו היה מלא שיער לבן.

01:23:09:07 01:23:06:19
לא נראה שהוא חי טוב.

01:23:13:07 01:23:10:07
הרגשתי שהשתנה מאוד.

01:23:16:01 01:23:14:07
כמה שנים עברו מאז שעלית?

01:23:17:19 01:23:16:07
שמונה שנים.

01:23:19:20 01:23:18:07
אחרי זה,

01:23:22:07 01:23:20:13
היו כמה חבר'ה
שחזרו לפנינו,

01:23:26:01 01:23:23:07
איינהו אלמנך, ועוד.

01:23:29:07 01:23:27:01
איינהו עבד במשרדי ממשלה.

01:23:33:07 01:23:30:19
גם טרונך מספין ז"ל
התקבל לעבודה.

01:23:35:13 01:23:33:19
לא היה תקציב מהסוכנות,

01:23:40:13 01:23:36:13
אז לא הייתה ברירה,
כולם עבדו במשרות מקומיות.

01:23:46:07 01:23:44:19
אני רוצה להחזיר אותך
קצת אחורה.

01:23:50:01 01:23:46:20
ההחלטה לחזור לאתיופיה
לא הייתה קשה,

01:23:54:13 01:23:50:19
למרות ההבטחות.

01:23:56:13 01:23:55:01
אגיד לך משהו,

01:24:00:07 01:23:57:13
הציונות,

01:24:08:01 01:24:02:01
שנחקקה אצלנו מילדות,

01:24:12:13 01:24:08:15
ובצד השני, בתקופה שלנו,

01:24:15:07 01:24:13:00
היו סיפורי מעפילים.

01:24:19:07 01:24:15:20
איך מוציאים את האנשים מאירופה,

01:24:23:23 01:24:19:23
המלחמה מול מצרים,

01:24:28:24 01:24:25:06
הפעילויות החשאיות,

01:24:31:13 01:24:29:13
כאשר שמענו את הסיפורים האלה,

01:24:33:06 01:24:31:20
למה שלא אעשה את זה.

01:24:35:20 01:24:33:13
למה שלא אעשה את זה.

01:24:45:19 01:24:36:13
זו אחת הסיבות
שדחפו אותנו לחזור,

01:24:50:11 01:24:46:01
אבל לא הבנו היטב
את הקושי שמצפה לנו.

01:24:53:11 01:24:51:11
הקושי שבו העמידה אותנו הממשלה.

01:24:56:20 01:24:53:13
לא ציפינו לקושי כל-כך גדול.

01:24:59:00 01:24:57:05
אחרי זה, הגענו לביתנו.

01:25:00:19 01:24:59:14
הוא אירח אותנו,

01:25:02:16 01:25:01:13
וסיפר לנו...

01:25:04:04 01:25:02:17
מה הוא סיפר לכם?

01:25:07:01 01:25:04:13
הסוכנות קיצצה את התקציב שלו.

01:25:09:11 01:25:07:13
האחרים,

01:25:12:01 01:25:10:01
מהקבוצה הראשונה,

01:25:14:13 01:25:12:20
זמנה ברהנו,

01:25:17:19 01:25:15:06
עובד באדיס בשביל סולל בונה,

01:25:22:13 01:25:18:07
גביהו אדמקה עובד בשביל הממשלה,

01:25:26:07 01:25:23:13
אללין אבבה ז"ל
עובד בשביל הממשלה,

01:25:28:24 01:25:27:01
הם חיים על סף רעב,

01:25:31:07 01:25:29:07
בקושי מרוויחים כסף.

01:25:34:11 01:25:31:10
ההורים שלהם מכרו בקר,

01:25:36:22 01:25:34:14
ושלחו אותם לחפש עבודה,

01:25:39:13 01:25:37:10
שלא ישפילו אותם בכפר.

01:25:42:01 01:25:40:00
הם עובדים במקומות שציינתי.

01:25:44:01 01:25:42:07
יש שם עוד.

01:25:46:24 01:25:45:07
גדליה איילין,

01:25:48:20 01:25:47:13
אברהם קהט,

01:25:50:19 01:25:49:07
יוסף דוויט,

01:25:52:05 01:25:51:00
מהקבוצה הראשונה

01:25:53:15 01:25:52:19

היו שם עוד אחרים.

01:25:55:10 01:25:53:19
איפה זה שם?

01:25:56:22 01:25:55:13
בבית ספר.

01:25:58:12 01:25:57:00
בפנימייה?

01:26:00:08 01:25:58:15
לא,

01:26:02:11 01:26:00:21
בבית ספר של הסוכנות,

01:26:04:06 01:26:03:01
בכפר.

01:26:05:17 01:26:04:13
באמבובר,

01:26:09:01 01:26:07:13
היו גם אחרים.

01:26:12:19 01:26:10:13
אבא יונה אמר לנו,

01:26:14:12 01:26:13:05
תמתינו קצת ילדי,

01:26:16:19 01:26:15:06
אני מתכתב איתם.

01:26:18:19 01:26:17:00
תמתינו קצת.

01:26:20:19 01:26:19:00
אני ממתין לתקציב.

01:26:22:19 01:26:21:00
אמרנו, בסדר.

01:26:25:00 01:26:23:06
הוא המשיך להתכתב

01:26:27:13 01:26:25:06
עם חברה בשם יקא באנגליה,

01:26:30:19 01:26:28:00
עם שלושה מורים.

01:26:33:13 01:26:31:13
לי, לאספה ולטדסה באיו.

01:26:35:19 01:26:34:00
נתן לנו אישור.

01:26:37:19 01:26:35:22
למה הכוונה קיבלתם אישור?
מה אתם עושים?

01:26:39:06 01:26:38:00
חזרתם לכפר או...?

01:26:41:06 01:26:39:10
לא, היינו באדיס אבבה.

01:26:43:00 01:26:41:13
היינו באדיס אבבה.

01:26:45:00 01:26:43:13
במקרה,

01:26:48:00 01:26:45:13
היה שם אדם יהודי.

01:26:50:00 01:26:48:13
היו שם יהודי עדן.

01:26:53:19 01:26:50:13
לימדתי את ילדיהם עברית.

01:26:56:13 01:26:54:19
שילמו לי על זה,

01:27:00:00 01:26:56:24
אז הייתי נותן שיעור פרטי.

01:27:03:19 01:27:02:12
אצל מי גרת?

01:27:05:18 01:27:04:06
גרתי במלון.

01:27:08:12 01:27:05:24
במלון.

01:27:11:19 01:27:09:06

אח שלי שלח לי
קצת כסף מהכפר,

01:27:14:19 01:27:13:00
החיים לא היו פשוטים.

01:27:19:19 01:27:16:04
הכסף מהשיעור הפרטי עזר קצת.

01:27:25:18 01:27:22:06
אחרי שבועיים-שלושה
נאמר לי שיש אישור,

01:27:28:06 01:27:26:12
חזרנו לכפרנו.

01:27:36:12 01:27:29:18
שובצתי ללמד בבית ספר
בכפר אוזבה, שבו גדלתי.

01:27:40:12 01:27:37:12
כשהגעתי לאוזבה,

01:27:44:06 01:27:40:23
כל היער שהיה שם
נעלם כלא היה.

01:27:46:12 01:27:44:18
הכפר היה שונה לחלוטין.

01:27:48:18 01:27:46:24
כל היער לא היה שם.

01:27:50:12 01:27:48:24
בית הספר היה במקומו,

01:27:52:05 01:27:50:20
המגרש היה במקומו.

01:27:54:06 01:27:52:18
לאחר שהגעתי לכפר,

01:27:57:12 01:27:54:24
תלמידים רבים התחילו להגיע.

01:28:01:06 01:27:58:12
אברהם קהט היה מלמד שם.

01:28:04:18 01:28:01:18
היה גם עוד מורה בשם צגה.

01:28:06:24 01:28:05:06
שלושתנו לימדנו שם.

01:28:10:06 01:28:07:06
כשהגעת לכפר, אחרי 8 שנים
שבהם היית מנותק מהמשפחה,

01:28:16:24 01:28:10:24
כשהגעת לאוזבה,
מי האדם הראשון שפגשת?

01:28:19:06 01:28:17:12
וואו... או-קיי ...

01:28:23:18 01:28:19:24
נסעתי מאדיס לגונדר.

01:28:27:24 01:28:24:24
לאחר שהגעתי לעיר גונדר,

01:28:30:24 01:28:28:18
הלכתי למקום שנקרא דרבו,

01:28:33:24 01:28:31:12
לאזור שבו אנשי הכפר
מרבים לבקר בו.

01:28:37:12 01:28:34:18
הלכתי לשם וחיפשתי אנשים.

01:28:40:12 01:28:38:12
פגשתי שם מישהו מהכפר,

01:28:42:18 01:28:41:18
אבל הוא לא זיהה אותי.

01:28:44:06 01:28:42:24
אמרתי לו מי אני.

01:28:48:12 01:28:44:12
התחבקנו והתנשקנו,

01:28:51:06 01:28:49:12
הוא התרגש מאוד,

01:28:53:18 01:28:51:17
התפלא לראות אותי כל כך שונה.

01:28:56:06 01:28:53:24

שלחתי דרכו מסר
לאחיי שהגעתי לגונדר.

01:28:59:06 01:28:56:24
מי זה האדם הזה שפגשת?

01:29:02:06 01:28:59:17
מישהו מהכפר שגדלתי בו,

01:29:04:18 01:29:02:12
הוא בא לעיר לעשות קניות.

01:29:06:12 01:29:04:24
אני לא זוכר את שמו.

01:29:09:18 01:29:06:24
הוא יביא את הבשורה לאחים שלי.

01:29:15:12 01:29:10:06
כמו כן, שלחתי מסר
שאני מגיע לצדא,

01:29:19:18 01:29:15:23
שהם יבואו לפגוש אותי שם.

01:29:25:06 01:29:21:04
נסעתי לצדא באוטו.

01:29:28:16 01:29:26:17
בצדא פגשתי במכר
בשם טרקן מקונן,

01:29:32:04 01:29:28:23
עובד אבטחה
בקליניקה מקומית.

01:29:36:04 01:29:33:10
פגשתי אותו שם,

01:29:40:04 01:29:36:23
הוא חיבק אותי בהתרגשות,

01:29:44:23 01:29:40:23
לקח אותי לבר
לשתות טלה (בירה אתיופית).

01:29:49:10 01:29:46:23
מזגו לנו,

01:29:51:10 01:29:49:23

שתיתי קצת.

01:29:54:16 01:29:51:21
זו הייתה הפעם הראשונה שלי,
לכן לקחתי מעט.

01:29:59:22 01:29:56:04
לידי היה מזרן שקניתי.

01:30:02:09 01:30:00:22
לאן אתה אמור להגיע, שאל.

01:30:05:03 01:30:02:15
אני בדרך הביתה, לכפר.

01:30:07:03 01:30:05:09
קניתי מזרן מאדיס אבבה,

01:30:09:09 01:30:07:15
מיטה אפשר לקנות בגונדר.

01:30:13:03 01:30:10:20
לאן אתה אמור להגיע?

01:30:17:09 01:30:13:22
אני בדרך למשפחה,
לפגוש את האחים, לאוזבה.

01:30:21:03 01:30:18:10
אז למה אמרת להם לבוא
לצדא ולפגוש אותך שם?

01:30:24:15 01:30:21:22
כי לי נוח יותר להגיע
לצדא בגלל הנגישות לכלי תחבורה,

01:30:27:03 01:30:25:15
בגלל הנגישות לכלי תחבורה.

01:30:29:10 01:30:27:15
לכן יותר טוב כך.

01:30:31:10 01:30:30:04
כלומר אתה רוצה
שיבואו לקבל אותך שם.

01:30:33:10 01:30:31:20
כן, בדיוק.

01:30:36:10 01:30:34:16

הגיעו לצדא שלושת אחיי,

01:30:38:22 01:30:37:03
הם מאוד התרגשו לראות אותי.

01:30:42:03 01:30:40:15
התחבקנו והתנשקנו.

01:30:47:09 01:30:44:22
מה השתנה אצלם מאז?
מה זכור לך?

01:30:49:22 01:30:48:20
הם היו נראים בסדר,

01:30:51:09 01:30:50:03
לא ראיתי שינויים משמעותיים.

01:30:53:16 01:30:51:21
הם נראו כמו תמיד.

01:30:59:11 01:30:55:22
לאחר מכן הצטרפו
אלינו לשתות טלה.

01:31:07:21 01:31:00:03
העמסנו את המזרן על חמור
שהביאו איתם,

01:31:15:15 01:31:10:21
יצאנו לדרך, לכפר,
דרך אמבובר.

01:31:17:21 01:31:15:21
מה הבאת למשפחה?

01:31:20:02 01:31:18:21
כלום,

01:31:22:15 01:31:20:15
כי לא קיבלתי
משכורת לאותו חודש,

01:31:29:21 01:31:23:02
יש רק את ההכנסה שציינתי קודם,
שבקושי מספיקה לאדם אחד.

01:31:37:03 01:31:32:21
חברי טדסה ביוך חזר לפני

01:31:40:21 01:31:37:22
לכפר "סרה מדר".

01:31:42:21 01:31:41:09
אמו היא דודתי,

01:31:44:21 01:31:43:15
ואביו הוא דוד.

01:31:49:09 01:31:45:21
אמרו לי שאגיד שלום בדרך,

01:31:52:02 01:31:50:15
אז קפצנו לביתם.

01:31:53:14 01:31:52:09
פגשנו את חברי,

01:31:55:21 01:31:54:04
את הדודה והדוד,

01:32:00:03 01:31:56:11
אביו היה מנהל
בית הספר באמבובר.

01:32:05:09 01:32:01:10
הם קיבלו אותי בסבר פנים יפות.

01:32:06:21 01:32:05:15
אכלנו ארוחה לשובע,

01:32:08:15 01:32:07:09
נחנו היטב,

01:32:10:09 01:32:08:21
לבסוף הגענו לאמבובר.

01:32:13:03 01:32:10:21
הגענו לבית הספר באמבובר.

01:32:16:03 01:32:13:15
זה נחשב בית ספר טוב,
הוא עד כיתה ו'.

01:32:21:09 01:32:17:15
את מי פגשתי עוד...

01:32:27:09 01:32:22:17
פגשתי באמבובר מי שהיה
מנהל קליניקה, גטהון טלהון.

01:32:30:15 01:32:28:03
היה אצלי מכתב מאבא יונה,

01:32:33:21 01:32:30:21
מסרתי לו את המכתב.

01:32:40:00 01:32:34:09
פגשתי גם את גנט סלילאו,
אשתו של אברהם קהט.

01:32:45:00 01:32:41:12
היא התעקשה שנבקר בדרך
בביתם ולקחה אותנו.

01:32:50:07 01:32:46:12
גם פה אכלנו לשובע.

01:32:53:12 01:32:51:06
לאחר מכן המשכנו
בדרכנו לאוזבה.

01:33:01:19 01:32:55:12
אני הולך בהתרגשות
ובקוצר רוח לראות את אוזבה,

01:33:04:05 01:33:02:19
לראות מה השתנה שם.

01:33:07:03 01:33:04:20
הגעתי אל אחי הגדול,

01:33:10:10 01:33:08:16
טסמה סנדקה,

01:33:12:16 01:33:10:22
זה האח שגדלתי אצלו.

01:33:15:09 01:33:12:22
נכנסנו לביתה של אמי החורגת,
אמו של אחי הגדול,

01:33:21:16 01:33:16:22
כל האחים והמשפחה מהכפר
התאספו שם.

01:33:26:16 01:33:23:09
האם תוכל להראות לי
תמונה משפחתית?

01:33:34:22 01:33:29:10
הנה, זו תמונה שצולמה
אחרי שלימדתי שש שנים.

01:33:42:03 01:33:37:16
מי שצילם אותנו
היה עובד ממשלה,

01:33:46:16 01:33:43:03
מנהל בית הספר באמבוסה,

01:33:49:14 01:33:47:03
קראו לו אמביה אמרה.

01:33:51:03 01:33:49:16
הוא היה אדם טוב לב,

01:33:53:22 01:33:51:13
ידיד קרוב של המשפחה,

01:33:59:09 01:33:54:15
לכן רצה שתהיה לנו מזכרת.

01:34:01:16 01:33:59:16
כל אלה שבתמונה
אחים שלך, נכון?

01:34:03:16 01:34:02:01
כן, כולם אחים שלי.

01:34:08:16 01:34:03:22
זה הבן הבכור של אבא שלי,

01:34:11:03 01:34:08:22
קוראים לו בשה (דרגה)
אלמנך סנדקה.

01:34:13:03 01:34:11:09
לזה שאחריו קוראים
גלייה סנדקה,

01:34:18:22 01:34:13:09
לזה שאחריו קוראים
סבהט סנדקה,

01:34:22:16 01:34:19:21
ולזה שלידו קוראים
טסמה סנדקה.

01:34:26:09 01:34:23:16

אחריו לייאו סנדקה,

01:34:29:09 01:34:27:03

וכאן, עם נשק של אחי,
זה אני.

01:34:33:03 01:34:30:00

הצטלמתי כך לטובת התמונה.

01:34:43:16 01:34:38:16

אספר לך קצת על אחי,
כאן בתמונה.

01:34:50:03 01:34:46:02

הוא היה חכם מאוד.

01:34:54:03 01:34:52:13

נוצרייה אחת,

01:35:00:03 01:34:56:02

בתקופת המהפכה,

01:35:03:02 01:35:00:16

כאשר המהפכה הכריזה
על קרקע לכל חקלאי,

01:35:05:03 01:35:03:10

כאשר האצילים
איבדו את אדמתם,

01:35:08:13 01:35:05:16

היא הובילה את ההספדים.

01:35:12:09 01:35:09:23

כך הספידה: "הלוואי שהייתי
מוסלמי שזו התקופה הטובה שלו,"

01:35:15:16 01:35:13:03

"הלוואי שהייתי יהודי
שזו התקופה הטובה שלו,"

01:35:19:21 01:35:16:09

"כי נשארתי ריקה
ומשוללת כל."

01:35:26:15 01:35:23:15

אחי לא היה בהלוויה,

01:35:28:21 01:35:26:21

אבל שמע על ההספד שלה מאחרים.

01:35:34:02 01:35:29:02
מיד כתב מכתב לבנו
של אבאי בנבור,

01:35:41:08 01:35:34:21
מושל ובעל כוח בכפר
שקראו לו דמסה ברו,

01:35:47:02 01:35:43:09
שיעביר לחכמי דת
שיקראו את המכתב שלו.

01:35:51:01 01:35:47:21
אז מה הוא אומר להם,

01:36:04:02 01:35:55:08
מתברר שבעלה של האישה
אינו מקומי.

01:36:06:14 01:36:05:07
הוא עוסק באריגה.

01:36:09:08 01:36:06:20
הנוצרים באזור
לא עוסקים באריגה,

01:36:12:02 01:36:09:14
אבל הוא בא ממחוז רחוק,

01:36:14:20 01:36:12:08
אזור שתושביו נחשבים
פחות מקובלים.

01:36:17:14 01:36:15:20
ואז החזירו לאישה
במשפט עוקצני:

01:36:20:02 01:36:18:08
כשסובבים אותך נחותים,

01:36:22:08 01:36:20:14
ואורגים,

01:36:27:08 01:36:23:08
לוטשת עיניים על ישראל,
היחיד שנשאר.

01:36:30:08 01:36:27:20
אם את זקוקה לו כל-כך,

נוכל להינשא נישואי תערובת.

01:36:32:14 01:36:30:20
עוד המשיך,

01:36:34:08 01:36:33:10
שיניה נשברו כמו הלבה,

01:36:36:20 01:36:34:14
עינינו מתייבשות כשהיא מגיעה,

01:36:40:08 01:36:37:08
כאשר תמותו ואנו נמות,

01:36:43:20 01:36:40:20
עדיף להשאיר את זאת
סגורה בבית.

01:36:50:08 01:36:47:01
היו חסרות לה שניים,

01:36:52:20 01:36:51:01
לכן אמר, שיניה נשברו
כמו הלבה,

01:36:55:14 01:36:53:02
עינינו מתייבשות
כשהיא מגיעה.

01:37:04:07 01:36:59:14
וואו... מדהים.
זה היה בתרבות לדבר בפתגמים?

01:37:06:20 01:37:04:14
כן, כן.

01:37:08:08 01:37:07:01
אתה טוב בזה.

01:37:10:14 01:37:08:14
אתה מצליח בזה?

01:37:20:07 01:37:13:14
בתקופה עתיקה יותר
אנשים דיברו כך,

01:37:25:20 01:37:21:01
למשל לא היו אומרים
למישהו משפט שלם,

01:37:30:20 01:37:27:14
פשוט היו אומרים חצי משפט,

01:37:34:21 01:37:31:14
והוא היה צריך להשלים ולהבין.

01:37:40:09 01:37:35:21
לדוגמא, אפשר לשלוח
למישהו רמזים בצורה כזו,

01:37:42:02 01:37:40:16
אזהרות.

01:37:46:03 01:37:42:15
הוא יבין ויזהר.

01:37:53:03 01:37:47:13
אחי היה מאוד חכם,

01:38:00:03 01:37:54:09
הוא ידע לכתוב פתגמים וחרוזים.

01:38:04:09 01:38:01:21
אגב, מה ששלח לאנשי דת,
לאחר ההספד של האישה, הגיע אליהם?

01:38:08:19 01:38:05:01
כן, הגיע והם קראו אותו,

01:38:11:01 01:38:09:00
אבל גם האישה הוסיפה
דבר הנוגע לאחי,

01:38:12:13 01:38:11:08
שכחתי קצת.

01:38:17:19 01:38:12:24
עקצה אותו בכך שאמרה שהוא בא
מבית מכובד של בלנבא-ראס סנדקה,

01:38:19:19 01:38:18:07
בלנבא-ראס סנדקה
היה מיישב סכסוכים,

01:38:23:00 01:38:20:02
אבל בנו יורד נמוך
ומקלל אישה.

01:38:30:13 01:38:24:19
בוא נחזור לאירוע שבו המשפחה

התאספה וקיבלה את פניך?

01:38:34:01 01:38:31:00
בסדר. כולם התאספו
והתחילו החגיגות.

01:38:36:13 01:38:34:07
הביאו טלה – בירה אתיופית,

01:38:42:19 01:38:38:13
שחטו עז לכבודי,

01:38:48:01 01:38:44:19
שתינו ואכלנו לשובע.

01:38:55:00 01:38:50:00
למחרת הלכתי לבית הספר.

01:38:57:13 01:38:55:13
איך היה הלילה הראשון?

01:39:02:01 01:38:57:24
הרי באת מעיר, התרגלת
לחיי העיר ולישון על מיטה נוחה.

01:39:03:24 01:39:02:13
כן, נכון.

01:39:06:07 01:39:04:07
הייתה בקתה קטנה,

01:39:09:13 01:39:06:19
בבקתה הייתה מיטה קטנה
העשויה עץ ורצועות עור.

01:39:15:13 01:39:10:13
על המיטה שמו כל מיני
סוגי עורות כדי שיהיה לי נוח,

01:39:18:14 01:39:16:17
אז ישנתי.

01:39:21:05 01:39:19:00
למען האמת, לא היה קל.

01:39:25:07 01:39:21:13
יש הבדל גדול.

01:39:29:13 01:39:26:19
למחרת נפגשתי עם שאר המורים,

01:39:34:01 01:39:30:13
עשיתי סיור שם.

01:39:37:17 01:39:35:01
בצהריים חזרתי הביתה,

01:39:40:00 01:39:38:07
אכלתי ארוחת צהריים.

01:39:44:05 01:39:41:00
למחרת התחלתי
את העבודה בבית הספר.

01:39:49:08 01:39:44:24
לאחר הסיור בבית הספר,
מה הרגשת?

01:39:52:14 01:39:49:20
מה חשבת?

01:39:56:07 01:39:53:14
הייתי מאוד עצוב.

01:40:03:02 01:39:57:02
בית הספר מהתקופה שלי
נשרף על ידי הנוצרים.

01:40:07:08 01:40:04:14
בנו אותו מחדש מפחונים.

01:40:12:14 01:40:08:17
כששמעתי על זה הייתי עצוב מאוד.

01:40:23:20 01:40:14:14
עוד דבר, לא כל הורה יכול
לשלוח את ילדיו לבית הספר.

01:40:31:14 01:40:25:14
הילדים הם חלק בלתי נפרד
מעבודת משק הבית:

01:40:33:14 01:40:32:08
הם אלה ששומרים על עגלים,

01:40:35:02 01:40:33:20
הם אלה ששומרים על עזים,

01:40:36:13 01:40:35:08
מנכשים עשבים בעבודת שדה,

01:40:38:15 01:40:37:01
עוסקים בחקלאות...

01:40:46:21 01:40:39:03
לכן הוחלט כי מכל משפחה
ילד אחד יישלח לבית ספר.

01:40:50:09 01:40:48:02
היה ניסיון לפתור את הבעיה
באמצעות סידור תורנויות,

01:40:54:08 01:40:50:21
למשל במקום שילד אחד
ישמור על 4 פרות,

01:40:58:21 01:40:54:21
אפשר לשים את הפרות
יחד ולשמור עליהם.

01:41:02:21 01:40:59:02
ככה הילדים ילמדו
באמצעות סידור תורנויות.

01:41:06:15 01:41:03:02
אבל זה לא הלך,

01:41:09:09 01:41:06:22
כי למשפחה האינטרסים שלה.

01:41:13:08 01:41:09:15
אולי במשפחה יש
מספיק תלמידים.

01:41:18:21 01:41:15:02
בית הספר באוזבה
לימד עד כיתה ג'.

01:41:20:16 01:41:19:07
אחרי שנה...

01:41:31:22 01:41:29:03
התחלתי להרגיש בודד,

01:41:34:15 01:41:32:09
לבד בכפר.

01:41:36:16 01:41:34:21
איך באמת הסתדרת שם?

01:41:39:03 01:41:36:22
באמבובר היו מורים,

01:41:43:03 01:41:39:16
מורים מהממשלה
וגם מביתא ישראל.

01:41:46:22 01:41:43:15
אחרי שעות העבודה אפשר
לשבת ולנהל שיח.

01:41:49:22 01:41:47:15
ביקשתי מאבא יונה
שיעביר אותי לאמבובר.

01:41:52:22 01:41:51:09
הוא אישר לי.
עברתי לאמבובר

01:41:57:09 01:41:53:09
והתחלתי ללמד שם.

01:42:04:03 01:41:58:18
ספר לנו, איך זה מתקבל
כשאתה מגיע עם משהו שונה?

01:42:08:03 01:42:05:03
איך תקשרת איתם?

01:42:11:03 01:42:08:09
אין בעיה מבחינת שפה,
זו אותה שפה, אמהרית.

01:42:15:03 01:42:11:15
התכוונתי, האם דרך החשיבה שונה?

01:42:20:03 01:42:15:15
יש למשל שימוש בשפה סמויה,

01:42:24:22 01:42:20:15
שפת רשע.

01:42:28:22 01:42:26:09
לא הייתי מבין את זה.

01:42:33:03 01:42:29:22
מישהו יכול לדבר אליי לא טוב
ולא להבין שדיבר אליי לא יפה.

01:42:37:22 01:42:33:22

רק עם הזמן ולאט,
התחלתי להבין,

01:42:41:03 01:42:38:09
התחלתי לקלוט את זה.

01:42:44:09 01:42:42:03
למה היו צריכים
להשתמש בשפה סמויה?

01:42:46:22 01:42:44:15
למשל אם לא רוצים
לקלל אותך ישירות,

01:42:49:22 01:42:47:03
ידברו אלייך בעקיפין,
בשפה סמויה.

01:42:51:22 01:42:50:09
את לא תביני שמדובר בכך,

01:42:54:16 01:42:52:09
אם את לא יודעת
את הדקויות שבשפה.

01:43:00:23 01:42:56:16
למשל יכולים להגיד...
ההוא ממשפחה "חזקה",

01:43:05:16 01:43:02:10
אבל בפועל לא מתכוונים למשמעות
הפשוטה והמוכרת של המילה "חזקה",

01:43:10:03 01:43:06:03
אלא הכוונה היא שהוא ממשפחה
קשת יום העובדת בעבודת כפיים.

01:43:13:16 01:43:10:10
את זה לא הבנתי בהתחלה.

01:43:21:10 01:43:17:04
ישנם הרבה מאוד משלים ופתגמים,

01:43:25:23 01:43:22:04
התחלתי להבין אותם עם הזמן.

01:43:31:16 01:43:29:16
עם מה לא הסתדרת?

01:43:34:04 01:43:32:03

לא היו לי חברים,
זה היה קשה.

01:43:36:22 01:43:34:15
חברים להעביר זמן איתם
אחרי שעות העבודה.

01:43:39:10 01:43:37:10
היה את אברהם קהט, אבל הוא
היה חוזר לביתו באמבובר.

01:43:41:10 01:43:39:16
נכון, יש את האחים והאחיות,

01:43:43:10 01:43:41:22
אבל את יודעת, הם בעבודה,

01:43:46:04 01:43:43:16
העבודה במשק בית
בכפר לא קלה.

01:43:49:16 01:43:46:10
התגעגעתי לקרוא.

01:43:52:16 01:43:50:04
היו לי מעט ספרים מישראל.

01:43:56:22 01:43:53:16
פשוט חיפשתי אנשים
לשבת איתם, חברה.

01:43:59:10 01:43:57:16
כמו שאמרתי, עברתי לאמבובר.

01:44:02:06 01:43:59:24
שם כבר היו לי חברים
ומורים אחרים,

01:44:06:07 01:44:03:06
כאן כבר לא הרגשתי בדידות.

01:44:11:19 01:44:07:07
יש נושאים משותפים
לדבר עליהם.

01:44:15:19 01:44:12:00
בכפר זה עולם אחר לגמרי,
מאוד שונה.

01:44:20:00 01:44:17:13

סך הכול לימדתי שש שנים.

01:44:22:19 01:44:21:00
מה לימדת במשך שש שנים?

01:44:24:19 01:44:23:07
לימדתי חשבון,

01:44:26:14 01:44:25:18
לימדתי מדעים,

01:44:28:06 01:44:26:24
לימדתי היסטוריה,

01:44:32:07 01:44:29:00
וכל דבר שהיה בתוכנית הלימודים.

01:44:36:00 01:44:33:07
כמו כן, לימדתי עברית.

01:44:45:01 01:44:39:00
לאחר מכן מינו אותי
להיות מפקח בתי הספר במחוז.

01:44:52:07 01:44:46:00
תפקיד זה לא היה קל,

01:44:56:01 01:44:53:01
כי הייתי צריך ללכת
מבית ספר לבית ספר בכפרים.

01:44:59:02 01:44:56:13
לא היו כלי תחבורה,

01:45:06:15 01:44:59:21
למעשה היו מלווים
עם נשק למקרה הצורך,

01:45:09:08 01:45:07:02
שלא יפגעו בנו בדרך.

01:45:16:08 01:45:10:23
לפעמים גם אחים
ובני משפחה ליוו אותנו.

01:45:21:09 01:45:17:02
בחזרה, גם מקומיים
היו מביאים אותנו עד לעיר.

01:45:23:08 01:45:21:21

ממה מפחדים כשהולכים בלי ליווי?

01:45:25:02 01:45:23:14
משודדים.

01:45:31:21 01:45:26:02
מי שמלומד ומתלבש יפה
סימן שיש לו כסף.

01:45:35:15 01:45:32:21
שודדים אפילו בגדים,

01:45:40:21 01:45:37:15
אפילו בגדים שיש עליך.

01:45:42:15 01:45:41:09
האם שדדו אותך פעם?

01:45:45:03 01:45:42:21
לא, לא. אף פעם.

01:45:56:09 01:45:50:03
בין האנשים שהיו מסתובבים
איתי בבתי הספר,

01:45:59:22 01:45:57:09
היו גם רב אסרסו גטה,

01:46:01:22 01:46:00:09
אביו של אסאפה גטה,

01:46:04:03 01:46:02:21
ומר וובה אקלה.

01:46:09:09 01:46:04:22
תפקידם היה קשור לענייני דת,
לקרב אנשים לדת.

01:46:13:22 01:46:10:09
בכל בית ספר מארגנים אספות

01:46:16:21 01:46:14:03
ומעודדים את התלמידים,

01:46:23:15 01:46:17:22
שלא ייפלו
להשפעת מיסיונרים.

01:46:30:03 01:46:24:09
תסביר לנו איך נאבקים

במיסיונרים?

01:46:41:01 01:46:30:09
כלומר ההתייעצות שלכם עם הציבור
שעליו אתם מגנים מהמיסיונרים?

01:46:44:15 01:46:43:09
הבנת אותי?

01:46:47:22 01:46:45:03
נראה לי שכן.

01:46:50:15 01:46:48:09
התחלת לספר לנו
על מיסיונרים,

01:46:55:22 01:46:50:22
הכוונה שלי היא
מה היה קו ההגנה שלכם?

01:47:00:03 01:46:56:09
איך התייעצתם?
איך התארגנתם?

01:47:04:22 01:47:00:22
מלכתחילה,
כשמקימים בית ספר,

01:47:09:22 01:47:05:22
המטרה לא הייתה
רק קידום החינוך.

01:47:18:09 01:47:11:22
בתי ספר הוקמו בכל מקום
שהיו מיסיונרים ככוח נגד.

01:47:26:22 01:47:19:15
לצד הקניית ידע, בבתי הספר
היו מועברים שיעורים

01:47:33:09 01:47:28:16
על הדרך שבה
עובדים מיסיונרים,

01:47:37:14 01:47:34:09
איך הם משכנעים אנשים,

01:47:40:09 01:47:37:21
איך כדאי לענות להם,

01:47:48:15 01:47:41:16
על אלה בעצם היינו מתייעצים
אני וחבריי למסע גטה ו-וובה.

01:47:52:02 01:47:49:14
איפה הייתם מתייעצים?

01:47:54:09 01:47:52:16
באמבובר.

01:47:59:04 01:47:54:22
וכשהולכים ברגל
ממקום למקום,

01:48:00:22 01:47:59:16
וובה ז"ל,

01:48:03:22 01:48:01:04
היה גר בגונדר.

01:48:07:16 01:48:04:10
בד"כ ישנים בגונדר,

01:48:11:09 01:48:08:04
ויוצאים משם לכל המקומות
שהולכים אליהם,

01:48:15:22 01:48:12:03
אם זה ברגל או באוטו.

01:48:20:09 01:48:16:22
כך היה היום יום שלנו.

01:48:23:03 01:48:21:04
דרך אגב,

01:48:30:04 01:48:23:16
הלימודים ניתנים בהתאם לתכנית
הלימודים של משרד החינוך האתיופ.

01:48:35:10 01:48:30:16
לצד זה ניתנים
גם לימודי תורה ועברית.

01:48:41:10 01:48:37:16
זה היה בית ספר רק לילדי
ביתא ישראל או שגם לנוצרים?

01:48:43:04 01:48:41:16
היו גם נוצרים.

01:48:45:22 01:48:43:10
בהתחלה הם פחדו
לשלוח את ילדיהם.

01:48:51:16 01:48:46:16
כמו שאת יודעת, ביתא ישראל
נחשדו כמי שאוכלים בני אדם.

01:48:58:23 01:48:52:05
בלילות הופכים לצבועים
ואוכלים בני אדם,

01:49:01:17 01:48:59:09
בבוקר חוזרים להיות בני אדם.

01:49:06:23 01:49:03:05
מאוחר יותר הבינו שזה לא נכון
והתחילו לשלוח את ילדיהם.

01:49:09:23 01:49:08:06
מה הכוונה, מאוחר יותר?

01:49:12:05 01:49:10:09
בתקופה שלך
או לפני כן?

01:49:14:10 01:49:12:08
בתקופה שאני התחלתי ללמד.

01:49:20:05 01:49:15:11
כי היו גם מורים
שאינם מביתא ישראל.

01:49:28:22 01:49:22:10
בנוסף לזה גם חשיבות הלימודים
התפשטה בכל האזור.

01:49:34:16 01:49:32:10
מה היו המחשבות שלכם,
המורים מביתא ישראל,

01:49:39:23 01:49:35:04
כיהודים וכמורים
בסביבה לא יהודית?

01:49:43:10 01:49:40:10
הרי החברה מדירה
מי שלא דומה לה.

01:49:47:16 01:49:43:22
גם הייתה לכם מטרה נוספת,
לחזק את הקהילה שלכם,

01:49:53:10 01:49:48:16
אז כשלבית הספר מגיעים
תלמידים ומורים נוצרים,

01:49:56:03 01:49:53:23
איך אתם מחזקים
את הקהילה בתוך כל זה?

01:49:58:17 01:49:57:02
הבנת את השאלה שלי?

01:50:00:23 01:49:58:23
נדמה לי שהבנתי אותך.

01:50:03:10 01:50:01:08
תוכלי להרחיב
את השאלה בהמשך.

01:50:08:12 01:50:04:06
ראשית, אנחנו כמורים,

01:50:17:02 01:50:12:19
המשכורות שלנו לא היו שוות
לעמיתנו הלא יהודים.

01:50:20:02 01:50:18:02
היו נמוכות מאוד,

01:50:22:14 01:50:20:14
לכן מורים אחרים
הסתכלו עלינו בזלזול.

01:50:24:21 01:50:23:08
למה זה קורה?

01:50:26:21 01:50:25:02
למה? כי לסוכנות
לא היה תקציב גדול,

01:50:28:14 01:50:27:02
מדובר בכספי תרומות.

01:50:33:02 01:50:28:21
התנאים השתפרו רק אחרי
שאורט העולמי הגיע.

01:50:36:08 01:50:42:24
לפני זה, לפעמים
למשך שישה חודשים

01:50:39:08 01:50:36:21
לא היינו מקבלים משכורות.

01:50:42:02 01:50:40:02
זה היה קשה.

01:50:48:08 01:50:42:20
בנוסף אני זוכר,

01:50:52:14 01:50:50:08
אחרי שהמהפכה פרצה,

01:50:58:14 01:50:53:20
היו קולו שקראו להרחבת
הלאומיות אתיופית.

01:51:05:02 01:50:59:14
סוכנים של קומוניזם
היו מטיפים בכל כפר,

01:51:09:02 01:51:05:15
כלומר גאווה לאומית.

01:51:13:09 01:51:09:15
קראו להרחיב
את הלאומיות אתיופית.

01:51:18:02 01:51:14:21
במקביל, המורים
המשיכו ללמד עברית.

01:51:22:09 01:51:19:13
אחד התלמידים אפילו שאל אותי,

01:51:25:02 01:51:23:02
למה ללמוד עברית?

01:51:27:21 01:51:25:15
למה זה ישמש אותי?

01:51:32:02 01:51:29:03
אנגלית, אמהרית, אלו שימושיות.

01:51:35:21 01:51:34:02
הוא היה מביתא ישראל
או נוצרי?

01:51:37:21 01:51:36:03
מביתא ישראל.

01:51:43:02 01:51:38:09
זה היה מסוכן לקהילה,
ארחיב בהמשך.

01:51:47:09 01:51:44:11
עניתי לו כך:

01:51:53:21 01:51:48:15
ידע נמצא בספרים.

01:52:04:09 01:51:56:21
ספרים שנכתבו על ידי ישראלים
או מדינות אחרות,

01:52:10:21 01:52:06:21
למשל שרטוט לבניית מטוסים,

01:52:16:21 01:52:11:15
אם תקרא את זה ותבין,

01:52:19:21 01:52:18:03
אז קיבלת ידע איך בונים מטוס,

01:52:24:09 01:52:20:02
אבל זה לא אומר שאתה הפכת
להיות ישראלי או אזרח אחר.

01:52:29:21 01:52:24:21
נתתי לו דוגמא
איך סין התפתחה.

01:52:37:08 01:52:31:21
איך שלחו סטודנטים
לכל מדינה בעולם.

01:52:41:08 01:52:38:08
לא, הדוגמא לא הייתה על סין,

01:52:44:08 01:52:42:08
דיברתי איתם על מדינה אחרת.

01:52:47:08 01:52:45:02
דווקא על ישראל.

01:52:52:14 01:52:47:21
אמרתי לו, קח לדוגמא

את ישראל, איך אנשים שבאו,

01:52:56:08 01:52:52:20
ביניהם פרופ' בהנדסה, רופאים
וכו', שיצאו ממדינות שונות,

01:52:59:14 01:52:57:08
שלמדו בשפות שונות,

01:53:02:14 01:52:59:21
כתבו בארץ ספרים בעברית.

01:53:05:02 01:53:02:21
כך הם פיתחו את המדינה.

01:53:10:02 01:53:05:15
אם נלמד, גם אנחנו
נוכל לפתח את אתיופיה.

01:53:12:21 01:53:10:08
נוכל לפתח את אתיופיה,

01:53:17:08 01:53:13:14
לכן ללמוד זה חשוב.

01:53:23:02 01:53:20:08
בעיה נוספת הייתה,

01:53:27:14 01:53:24:11
אלה שמסיימים ללמוד,

01:53:32:02 01:53:28:02
עד כיתה ט', י',
שהיה באמבובר,

01:53:36:08 01:53:32:14
צריך ללכת לגונדר
לסיים י"ב.

01:53:40:21 01:53:37:18
אלה שמסיימים ללמוד

01:53:44:02 01:53:41:21
מוצאים עבודה בתחומים
שונים, כמו ביטחון פנים,

01:53:46:21 01:53:44:15
צבא, עבודות ממשלתיות.

01:53:52:08 01:53:47:21

נשארנו לבד,
ההורים נשארו לבד,

01:53:57:13 01:53:52:21
כשמה שאנחנו רצינו הוא
שיעלו לארץ אחרי הלימודים.

01:54:07:01 01:54:00:02
כאלה שהיו חזקים
בקהילה התרחקו.

01:54:13:15 01:54:09:01
הרגשנו שבמקום להועיל
עשינו נזק.

01:54:16:15 01:54:15:02
הייתם מדברים על זה?

01:54:19:02 01:54:17:08
כן, כן, היינו מדברים על זה,

01:54:22:02 01:54:19:08
אבל לא היו לנו תשובות.

01:54:29:02 01:54:22:14
לפעמים היינו נפגשים
עם אבא יונה

01:54:32:21 01:54:31:02
ומדברים על הנושא.

01:54:38:02 01:54:33:07
על הבעיות ברבנות,

01:54:42:07 01:54:38:21
גם על התירוצים של ממשלת ישראל

01:54:44:08 01:54:42:21
לעיכוב העלייה ארצה.

01:54:47:14 01:54:45:02
פעם היילה סלאסי לא מרשה
ופעם יש סיבה אחרת.

01:54:51:07 01:54:48:21
קראת את הספר של אבא יונה?

01:54:53:07 01:54:51:13
לא, לא קראתי אותו.

01:54:56:01 01:54:53:20
את חייבת לקרוא אותו,

01:55:00:07 01:54:56:13
שם כתוב באופן מאוד מפורט.

01:55:04:01 01:55:00:19
יש שם הרבה דברים,
חלק גם שאני לא בקיא בהם,

01:55:09:01 01:55:04:13
על התנגדויות להעלאת יהודי אתיופיה
בקונסוליה הישראלית באדיס אבבה.

01:55:14:20 01:55:11:01
כדאי שתקראי את הספר.

01:55:16:20 01:55:15:07
בקיצור,

01:55:24:13 01:55:21:01
הרגשנו שבגדו בנו.

01:55:31:02 01:55:28:13
אמרו לנו ללכת
לישראל ללמוד, אחר כך

01:55:35:15 01:55:31:21
שלחו אותנו לאתיופיה
לעזור ליהודי אתיופיה,

01:55:37:08 01:55:35:21
והבטיחו לעזור לנו,

01:55:40:08 01:55:37:21
אבל בסוף התחילו לזגזג.

01:55:47:02 01:55:42:21
כל זה היה בתקופת היילה סלאסי.

01:55:52:21 01:55:48:09
אבל ב-1974 פרצה המהפכה.

01:55:59:02 01:55:55:08
היילה סלאסי הודח,

01:56:02:15 01:55:59:21
החונטה הצבאית עלתה לשלטון.

01:56:08:15 01:56:06:02

מטרת השלטון החדש הייתה

01:56:13:21 01:56:09:15
להשליט מרקסיזם-לניניזם.

01:56:19:08 01:56:16:02
ישראל ואמריקה נחשבו
תומכי האימפריאליזם,

01:56:25:14 01:56:19:21
גזלנים, שודדי ממון ציבורי.

01:56:29:02 01:56:26:21
הייתה שנאה כלפיהן.

01:56:35:20 01:56:29:21
מתפקדי החונטה התחילו ללמד
בכפרים על קומוניזם.

01:56:39:20 01:56:37:08
גם הצעירים שלנו הלכו שולל.

01:56:42:08 01:56:40:01
קומוניזם לא מבדיל
בין עשירים לעניים,

01:56:45:02 01:56:43:03
אין הבדל דת, כולם שווים.
האמינו שזה אמיתי,

01:56:50:19 01:56:45:13
לכן הם צידדו במשטר.

01:56:56:24 01:56:53:06
היו כאלה שהלכו נגדנו,

01:57:01:24 01:56:58:24
עבדו להיות נגדנו.

01:57:09:18 01:57:06:24
התנאים הורעו.

01:57:15:06 01:57:11:06
הוכרז שיום שבת
הוא יום עסקים (שוק),

01:57:20:06 01:57:15:24
כדי שיהודים יחללו שבת.

01:57:30:19 01:57:26:24

התחילו להעלות תהיות
למה ללמוד עברית.

01:57:38:20 01:57:31:19
בתוך כל זה, ארגון
אורט העולמי הגיע,

01:57:42:14 01:57:39:13
התחיל לשתף איתנו פעולה.

01:57:47:07 01:57:44:07
אחד הבכירים בארגון היה אתיופי,

01:57:49:04 01:57:47:13
קראו לו קבדה ווגייהו.

01:57:58:11 01:57:53:04
הוא היה עובד עם הארגון,

01:58:02:17 01:57:58:17
ומהצד מעביר מידע לשלטון.

01:58:07:16 01:58:04:17
ידעתם את זה אז?

01:58:10:04 01:58:08:10
כן, ידענו.

01:58:16:10 01:58:11:23
כשהצעירים שלנו מסיימים
ומתחילים לעבוד,

01:58:20:10 01:58:16:23
היינו משתכרים 120 ביר
(מטבע אתיופי),

01:58:22:10 01:58:20:16
אבל הוא היה מביא
עובדים מאדיס אבבה

01:58:26:04 01:58:22:17
בשכר של 400-500 ביר.

01:58:37:16 01:58:31:10
אבל היה ישראלי בשם אלי תורג'מן
שעבד בארגון, היה מאוד ציוני,

01:58:40:22 01:58:38:09
היה השליח של הארגון בגונדר.

01:58:45:10 01:58:41:09
במטה הראשי באדיס אבבה
היה סימון גאג',

01:58:50:09 01:58:45:16
היה קרוב מאוד לקבדה ווגייהו.

01:58:53:22 01:58:51:03
לא יודע אם הוא יהודי או לא.

01:58:59:03 01:58:54:16
הוא היה נגדנו בדרך כלל.

01:59:06:15 01:59:02:22
אז התאספנו וסיפרנו
לאלי תורג'מן.

01:59:09:22 01:59:07:02
זה ארגון שבא לעזור לנו,

01:59:13:03 01:59:10:03
למה להביא עובדים מאדיס אבבה
כשיש את הצעירים שלנו,

01:59:16:22 01:59:13:16
כשיש את הצעירים שלנו
שעובדים ב-120 ביר.

01:59:23:22 01:59:18:22
אלי תורג'מן אמר לנו
שיש לו תוכנית לפטר אותנו,

01:59:32:22 01:59:26:15
כמה מאנשים שלנו שבאו
מאדיס אבבה ושמעו את זה

01:59:38:03 01:59:33:09
סיפרו לקבדה ווגייהו.

01:59:42:08 01:59:39:22
הוא מיד עלה על מטוס
והגיע לגונדר.

01:59:48:09 01:59:45:03
הוא נפגש עם מלקו טפרה,
מושל מחוז גונדר,

01:59:51:09 01:59:48:16
אחרי הכול לא היה
חסר לו כסף.

01:59:56:22 01:59:52:09
התחיל להציע כל מיני
דברים וחילק כסף,

02:00:02:03 01:59:58:03
קנה כוח השפעה.

02:00:05:22 02:00:03:03
בעצם הוא שיחד אותם?

02:00:09:09 02:00:06:09
כן, בוודאי.
הוא קנה שליטה וכוח השפעה.

02:00:15:09 02:00:11:03
מסתבר שהוא אמר שאנחנו
עובדים עבור סי-אי-איי,

02:00:18:22 02:00:17:03
אמר שאנחנו מרגלים,

02:00:22:22 02:00:20:03
כל מי שבא מישראל.

02:00:26:15 02:00:23:15
כך הפליל אותנו
בפני מלקו טפרה.

02:00:31:22 02:00:27:22
אקפוצ' לנושא אחר לרגע.

02:00:37:03 02:00:33:09
מישהו הוציא
את העדות שנתנו בכלא,

02:00:41:15 02:00:38:21
זה מדהים פשוט...

02:00:47:03 02:00:43:15
רגע, מה היה עיסוקך
בזמן הזה?

02:00:49:21 02:00:47:15
הייתי מפקח בבתי הספר.

02:00:54:09 02:00:50:09
הגיע לאלי תורג'ימן
מכתב ממלקו טפרה,

02:00:58:15 02:00:55:09
לשלוח לו רשימה
של כל התלמידים והמורים לפי מין,

02:01:01:22 02:00:58:22
גובה משכורת,
מקום מגורים ומס' בית,

02:01:07:22 02:01:04:22
ודרשו מאיתנו למלא את הטופס
ולשלוח במהירות.

02:01:12:04 02:01:09:04
כשראיתי ברשימה
שיש לציין מספר בית,

02:01:15:10 02:01:12:10
אמרתי לאלי תורג'מן
שזה לא מוצא חן בעיני.

02:01:18:04 02:01:15:18
באותה תקופה נהגו
להגיע בהפתעה לבתים

02:01:21:16 02:01:18:10
ולקחת אנשים,
בעיקר מתנגדי שלטון.

02:01:26:04 02:01:23:03
אמרתי לו, כנראה ייקחו
מישהו מאיתנו לכלא.

02:01:28:10 02:01:26:23
אלי אמר שזה לא יכול להיות.

02:01:30:09 02:01:29:03
איזו סיבה נתן
למלא טופס כזה?

02:01:32:22 02:01:30:22
מי? מלקו?

02:01:35:22 02:01:33:10
לא שואלים שאלות.

02:01:38:16 02:01:36:04
מי ששואל, מקבל כדור.

02:01:41:04 02:01:39:03
מה שהוא אומר קדוש!

02:01:43:22 02:01:42:16
מה שהוא אומר קדוש!

02:01:47:16 02:01:45:16
אלי אמר לי למלא את הטופס.

02:01:49:24 02:01:47:23
קיבלתי נהג ורכב

02:01:53:24 02:01:51:05
ונסעתי לבית הספר אטגה.

02:01:56:18 02:01:55:05
איך אתה ממלא את הטופס?

02:02:00:11 02:01:56:23
לפי מה שמופיע שם...

02:02:03:05 02:02:00:24
הבנתי.
אתה קורא תלמיד תלמיד ורושם?

02:02:05:23 02:02:03:17
לא, יש רשימה
מסודרת בכל כיתה,

02:02:10:05 02:02:06:05
רשימה שהמורים
מקריאים בה שמות.

02:02:12:11 02:02:10:17
אתה נכנס לכיתות?

02:02:15:18 02:02:12:17
לא, לוקח את הרשימה מהמורים.

02:02:19:24 02:02:16:05
הרשימה מסודרת
לפי גיל, מין וכיתה,

02:02:23:18 02:02:20:05
רשימה מסודרת.

02:02:29:12 02:02:25:18
אני פשוט מעתיק משם.

02:02:31:24 02:02:29:18
גם הכתובת מופיעה ברשימה?

02:02:34:24 02:02:32:05
לא, את זה אני שואל בנפרד.

02:02:38:12 02:02:35:12
אז תסביר לי
איך עשית את זה?

02:02:42:24 02:02:40:24
כשסיימתי את הרשימה
בבית הספר "קוששלה",

02:02:45:06 02:02:43:12
זה ליד אזזו,

02:02:47:12 02:02:45:19
סיימתי שם.

02:02:50:19 02:02:47:24
והתחלתי את דרכי
לבית ספר בצדא.

02:02:52:24 02:02:50:24
כשהגעתי לאזור שדה התעופה,

02:02:56:06 02:02:53:06
עצרו אותי חיילים מכוח מיוחד,

02:02:58:06 02:02:56:18
חיילים של מלקו טפרה.

02:03:01:19 02:03:00:06
אמרו, "עצור".

02:03:03:24 02:03:02:06
הנהג עצר.

02:03:10:12 02:03:06:06
שאלו, מי אתה? מה שמך?

02:03:12:19 02:03:10:19
אמרתי, אני אסנקו סנדקה.

02:03:15:19 02:03:12:24
צא מהרכב, אתה בוגד.

02:03:18:19 02:03:16:12
כמה כסף קיבלת?

02:03:23:06 02:03:20:00
נגרום לך לירוק דם!

02:03:29:00 02:03:24:24
נגלח את כל גופך
עד שייראה כמו הקרחת שלך.

02:03:31:06 02:03:29:12
הורידו אותי.

02:03:33:12 02:03:31:19
איך הרגשת כשראית אותם?

02:03:36:18 02:03:35:12
נבהלתי,

02:03:38:18 02:03:37:12
נבהלתי מאוד.

02:03:44:06 02:03:39:12
כשהגעתי לכלא, פגשתי
את טדסה ביוך ואספה גטה.

02:03:47:05 02:03:44:12
מסתבר שהכוח הלך לאבובר
כדי להביא גם אותם,

02:03:50:18 02:03:47:24
הם למדו איתי בארץ
וחזרנו לאתיופיה ביחד.

02:03:54:24 02:03:52:11
ברגע שנכנסתי לשם,
החיילים בעטו בי,

02:03:56:24 02:03:55:11
הכו אותי בקת הנשק.

02:03:59:18 02:03:57:24
הם הכניסו אותנו לתאים,

02:04:02:11 02:04:00:12
אחרי זה לקחו אותנו לחקירה.

02:04:08:04 02:04:08:18
זו לא הייתה חקירה של המשטרה
הרגילה. זה היה מיוחד.

02:04:11:00 02:04:08:23
זה היה בצהריים.

02:04:16:23 02:04:13:17

לפני שנכנסנו לחדר החקירה
ציוו עלינו להוריד

02:04:19:23 02:04:17:23
את הנעליים וגם הגרביים.

02:04:23:05 02:04:20:11
הורדנו נעליים וגרביים.

02:04:25:23 02:04:23:10
צעק עלינו, "שבו".

02:04:28:24 02:04:27:00
המקום היה קפוא.

02:04:30:24 02:04:29:12
המתנו קצת.

02:04:33:12 02:04:31:06
החוקרים הגיעו.

02:04:36:19 02:04:34:24
הגיעו וראו אותנו.

02:04:38:24 02:04:37:06
אתם מדברים בזמן ההמתנה?

02:04:40:24 02:04:39:07
לא, אסור לדבר,

02:04:43:06 02:04:41:06
רק לשבת בשקט.

02:04:47:19 02:04:44:06
גדליה נכלא כשבוע
לפני שנלקחתי לכלא.

02:04:54:24 02:04:51:05
הכניסו אותי ראשון
לחדר החקירה.

02:04:58:18 02:04:55:24
החוקר שאל אותי,
אתה יודע למה אתה כאן?

02:05:01:18 02:04:59:11
אמרתי, לא יודע כלום.

02:05:04:18 02:05:02:24
אתה מואשם כמרגל

וסוכן סי-אי-איי.

02:05:09:18 02:05:05:24

עבדת תחת גרשון לוי,
מי שאלי תורג'מן החליפו,

02:05:13:12 02:05:10:06

לאחר שגרשון
גורש מאתיופיה.

02:05:17:06 02:05:14:12

גרשון היה מעליך.

02:05:20:12 02:05:18:18

היית סגנו של גרשון,

02:05:23:06 02:05:20:24

ותחתיתך עבד גדליה איילין.

02:05:25:24 02:05:23:18

העברתם כל מה
שמתרחש באזור.

02:05:28:24 02:05:26:06

רשימה של אנשים
מוצאים להורג וכו'.

02:05:35:12 02:05:30:24

אני לא עשיתי כזה דבר.

02:05:40:05 02:05:37:18

מה חסר לי כאן?

02:05:45:12 02:05:40:24

קיבלתי אדמה לעבד, מה שלא היה
לבית ישראל (לפני המהפכה).

02:05:47:12 02:05:45:24

היום יש לי זכויות מלאות,

02:05:49:24 02:05:47:19

לא יתכן שאזיק למדינה.

02:05:55:12 02:05:51:06

הוא אמר לי, "תשמע, זו לא
חקירה משטרתית רגילה."

02:05:58:18 02:05:56:06

הוסיף, "זו חקירה מיוחדת".

02:06:01:12 02:05:59:05
רק בדיעבד הבנתי מה זה.

02:06:04:05 02:06:01:23
הוא אמר לי לצאת החוצה,

02:06:06:18 02:06:04:24
יצאתי.

02:06:09:24 02:06:07:12
בחוץ חיכו לי שני שוטרים,

02:06:14:06 02:06:10:24
כיוונו אותי לאן ללכת.

02:06:18:12 02:06:16:00
לקחו אותי לחדר חשוק.

02:06:23:18 02:06:19:06
בתוך החדר החשוק עומדים
שני שוטרים בשני צדי החדר.

02:06:26:06 02:06:24:06
אחד מיהם נתן לי בוקס.

02:06:30:18 02:06:27:12
כשנזרקתי לצד השני,
השני קיבל אותי עם עוד אגרופ.

02:06:33:18 02:06:31:05
הם המשיכו להכות אותי.

02:06:37:06 02:06:34:12
לפעמים נכנסתי בקיר.

02:06:40:06 02:06:38:12
אז הדליקו את האור,

02:06:43:06 02:06:41:06
אומרים לי כלב, בוגד.

02:06:45:12 02:06:43:13
בוגד במדינתך?

02:06:49:06 02:06:46:06
הם ביקשו ממני להרים
את הידיים שלי,

02:06:51:12 02:06:49:18
שמו עליי אזיקים.

02:06:53:18 02:06:51:18
לאזיקים יש בורג
שאפשר להדק.

02:06:56:06 02:06:54:06
לאחר מכן התחילו
להדק את הבורג על היד שלי.

02:06:59:12 02:06:56:12
האצבעות שלי נטפו דם.

02:07:04:18 02:07:00:24
אחרי זה קשרו
את הרגליים בחבל

02:07:10:12 02:07:06:24
ותלו אותי,

02:07:13:18 02:07:10:24
והפכו אותי.

02:07:19:24 02:07:14:05
הביאו איבר מין מיובש של שור
והכו אותי באמצעותו.

02:07:22:11 02:07:20:05
הכו אותי באמצעותו.

02:07:24:24 02:07:22:24
ועוד.

02:07:29:19 02:07:25:11
כשצרחתי, שמו בפה שלי
סמרטוט מגואל בדם.

02:07:34:12 02:07:31:05
השפריצו מים על גופי המדמם,

02:07:37:24 02:07:34:18
כדי שיהיה יותר קל
לעור להתקלף כשמכים אותי.

02:07:43:06 02:07:38:05
כשהתחלתי לאבד הכרה,
אז הורידו אותי לרצפה.

02:07:46:12 02:07:44:14
הורידו אותי לרצפה.

02:07:50:01 02:07:47:06
אמרו לי לשחרר את חבל הקשירה,

02:07:52:06 02:07:50:12
אבל לא יכולתי להזיז את היד.

02:07:54:18 02:07:52:18
לא יכולתי לשחרר.

02:08:00:05 02:07:57:06
נשאר לי רק לקבל מכות
ועוד מכות.

02:08:02:05 02:08:00:12
לבסוף אחד המכים
שיחרר את הקשירה

02:08:04:18 02:08:02:12
וזרק אותי החוצה.

02:08:07:13 02:08:04:24
דם זרם מגופי.

02:08:11:12 02:08:07:24
אומרים לי שזה הדם שמצצתי
מהמדינה כבוגד.

02:08:13:18 02:08:11:18
קילל אותי, "תאכל אדמה".

02:08:17:01 02:08:14:05
טיפלו בטדסה
ואספה באותה הדרך.

02:08:22:06 02:08:17:18
לקחו אותנו לכלא
"בטה" בגונדר.

02:08:28:12 02:08:26:05
אותי הכניסו לחדר מספר 9,

02:08:31:18 02:08:28:20
כי אני חשוד בעברה חמורה.

02:08:35:05 02:08:33:18
מה מיוחד בחדר הזה?

02:08:37:14 02:08:35:14
החדרים ממוספרים.

02:08:44:11 02:08:39:24
חדר 9 מיועד לאסירים ביטחוניים.

02:08:49:12 02:08:46:18
דיברתי קצת אנגלית
עם מבקרים מחו"ל,

02:08:51:18 02:08:49:24
עם מבקרים מחו"ל,

02:08:57:12 02:08:53:06
הייתי מדריך מבקרים.

02:09:02:06 02:08:59:18
בגלל זה הם חשבו
שאני החשוד הראשי.

02:09:04:18 02:09:02:18
מי עוד היה בחדר הזה?

02:09:08:24 02:09:05:06
היו אתיופים מגופים
פוליטיים שונים,

02:09:12:18 02:09:09:05
ממפלגות המתנגדות לשלטון.

02:09:16:06 02:09:13:05
כמה יש בחדר?

02:09:17:24 02:09:16:18
וואי וואי.

02:09:27:06 02:09:20:24
מפה לפה ישנים שני אנשים.

02:09:32:12 02:09:27:24
כדי להתהפך בלילה את צריכה
לקום על הרגליים ולהחליף צד.

02:09:37:06 02:09:32:18
והחדשים שמגיעים לחדר

02:09:46:24 02:09:37:24
ישנים ליד דלי
שעושים בו את הצרכים.

02:09:50:24 02:09:47:17
זה מה שנשאר בשבילם.

02:09:54:24 02:09:51:24
הריח לא נעים, בלשון המעטה.

02:09:57:18 02:09:55:24
יש פשפשי מיטה,

02:10:00:05 02:09:58:11
פרעושים,

02:10:01:24 02:10:00:12
כינים,

02:10:06:11 02:10:03:07
יש גם את הכאבים
מהפצעים, מהמכות.

02:10:08:11 02:10:06:18
אי אפשר לישון,

02:10:12:18 02:10:08:24
כולם בוכים מכאבים.

02:10:15:24 02:10:14:11
הגיע הבוקר,

02:10:18:11 02:10:16:10
קראו לי.

02:10:20:05 02:10:18:18
קראו גם לאחרים.

02:10:24:05 02:10:20:11
לתחקיר בעיקר
על ההיסטוריה שלי,

02:10:27:08 02:10:24:18
מה שעשיתי במשך כל שנותיי.

02:10:29:17 02:10:27:17
מה עשיתי בארץ, מה למדתי.

02:10:34:16 02:10:29:24
מה עשיתי אחרי
שחזרתי לאתיופיה וכו'.

02:10:37:05 02:10:34:24
רשמו הכול.

02:10:41:17 02:10:38:13
ביום השלישי להגעתי לכלא

קראו לי שוב.

02:10:48:24 02:10:45:11
קשרו את הידיים שלי בחבל

02:10:52:17 02:10:50:02
ותלו אותי על עץ.

02:10:57:05 02:10:53:24
אין לתאר כמה זה כואב.

02:11:00:24 02:10:57:11
קשרו גם את רגלי והרימו אותי.

02:11:05:05 02:11:01:05
ואז הכו אותי בחתיכות עץ.

02:11:09:17 02:11:05:17
הפצעים הקודמים המשיכו להחמיר.

02:11:16:24 02:11:13:11
כשאת מתעייפת מהמכות ומהכאב,
מורידים אותך מהעץ.

02:11:19:05 02:11:17:05
מורידים אותך מהעץ.

02:11:21:11 02:11:19:11
אחר כך מצווים עלייך
ללכת על הברכיים.

02:11:23:05 02:11:21:18
שואלים אותך
שאלות תוך כדי?

02:11:25:11 02:11:23:12
כן. שאלות כמו, האם בגדת?

02:11:27:18 02:11:25:18
במה ריגלת?

02:11:30:11 02:11:28:05
עניתי שלא ריגלתי.

02:11:33:11 02:11:30:24
בקריאה הרביעית,

02:11:37:18 02:11:34:18
הביאו עדים שיעידו נגדי.

02:11:40:05 02:11:38:05
שני עדים הגיעו.

02:11:42:16 02:11:40:24
אחד העדים, קראו לו פיניו,

02:11:46:18 02:11:43:18
חצי איטלקי חצי אתיופי.

02:11:49:11 02:11:46:24
עבד במשרדי ארגון אורט.

02:11:53:11 02:11:49:24
העד השני, עובד בשירות הביטחון.

02:11:58:05 02:11:53:18
איפה שאחיין שלי,
איינאו אלמנך, עובד.

02:12:02:11 02:11:59:05
הוא עבד תחת פיקודו
של אחיין שלי.

02:12:06:24 02:12:02:24
הכרתי אותו דרך איינאו אלמנך.

02:12:14:18 02:12:08:24
המטרה שלהם לא לפגוע בנו,
הכריחו אותם להעיד נגדנו,

02:12:19:07 02:12:14:24
להבדיל מווגייהו ומלקו טפרה
שרצו לפגוע בנו.

02:12:23:07 02:12:19:11
כנראה, העד היה אסיר,

02:12:26:24 02:12:23:10
וציוו אותו להגיד כן
לכל דבר שאומרים.

02:12:28:17 02:12:27:05
אותו דבר עם הבחור השני.

02:12:31:18 02:12:28:24
בדיעבד, שמעתי מאחייני
איך הבחור השני נעצר.

02:12:36:05 02:12:31:24
הבחור דיווח על מעשיו של מלקו,

02:12:41:05 02:12:36:17
על ההוצאות להורג שמלקו
מבצע תחת "טרור אדום".

02:12:44:18 02:12:41:12
כתב והעביר לבכירים ממנו.

02:12:47:20 02:12:44:24
מלקו עצר אותו
כדי לטשטש ראיות.

02:12:50:18 02:12:48:18
העדים הגיעו,

02:12:53:11 02:12:51:00
החוקר שואל אותי,
האם אתה מכיר אותם?

02:12:54:19 02:12:53:19
אני עונה, כן, מכיר אותם.

02:12:55:19 02:12:55:00
מי זה?

02:12:57:00 02:12:56:01
קורים לו פיניו.

02:12:58:06 02:12:57:19
איך אתה מכיר אותו?

02:12:59:19 02:12:58:13
הוא עובד איתנו.

02:13:01:06 02:13:00:13
מה עם הבחור השני?

02:13:05:00 02:13:02:01
אני מכיר אותו
דרך אחיין שלי, איינאו אלמנך.

02:13:06:19 02:13:05:12
אתה לא מכיר אותו בהקשר אחר?

02:13:09:06 02:13:07:13
לא, לא מכיר אותו בהקשר אחר.

02:13:14:07 02:13:10:19
הוא היה מביא לך מעטפות,

02:13:21:07 02:13:16:00
מעטפות שנתן לך.

02:13:22:15 02:13:21:16
לא, זה לא היה כך.

02:13:25:19 02:13:22:24
הוא היה מביא מעטפות לפיניו,

02:13:28:13 02:13:26:00
ופיניו היה מעביר לך.

02:13:32:19 02:13:28:16
בעבור זה שילמת
להם 300 ביר לכל אחד.

02:13:36:13 02:13:33:13
לא, לא היה כזה דבר,

02:13:38:07 02:13:36:19
לא עשיתי דבר כזה.

02:13:41:13 02:13:38:13
זה שקר מוחלט.

02:13:44:20 02:13:43:00
שואלים את העד

02:13:47:20 02:13:46:01
והוא מעיד שזה נכון.

02:13:51:01 02:13:48:03
שקיבל ממני 300 ביר
כל חודש עבור שירות זה.

02:13:54:07 02:13:51:07
שהוצאתי מסמכים ממשרדים
והעברתי לפיניו,

02:13:57:20 02:13:54:20
ופיניו העביר לאסנקוהו,

02:14:00:14 02:13:58:07
או לגדליה אם אסנקוהו לא נמצא.

02:14:04:14 02:14:00:19
מעביר לו.

02:14:08:14 02:14:05:08
הוא אומר זאת לידך?

- כן, לידי.

02:14:11:08 02:14:08:20
לא קרה, לא היה כזה דבר.

02:14:16:07 02:14:12:01
זו מזימה שתוכננה כדי לפגוע בי,

02:14:20:01 02:14:17:07
לא עשיתי דבר כזה.

02:14:25:07 02:14:20:14
אני הקמתי בתי ספר ולימדתי,

02:14:29:01 02:14:26:01
לימדתי את כולם, בלי הבדל דת.

02:14:32:07 02:14:29:08
יהודים ונוצרים לומדים
בבתי הספר שהקמתי.

02:14:36:15 02:14:35:09
לקחו אותי למקום אחר,

02:14:42:13 02:14:36:18
יש מיכל גדול
עם מי גשם מלוכלכים.

02:14:45:13 02:14:43:07
הורידו את החולצה שלי

02:14:49:13 02:14:46:07
והכניסו אותי למיכל.

02:14:53:13 02:14:51:01
אי אפשר לנשום.

02:14:57:11 02:14:53:16
כשאני נחנק, אני שותה
את המים המלוכלכים כדי לנסות לנשום.

02:15:02:19 02:14:57:17
כל כמה זמן מוציאים אותי
ומחזירים אותי לתוך המיכל.

02:15:06:03 02:15:03:03
שוב ושוב.

02:15:09:03 02:15:07:10
כשאת על סף מוות,

02:15:11:03 02:15:09:16
מוציאים אותך.

02:15:13:03 02:15:11:10
הקיר של המיכל שנשענתי עליו,

02:15:14:16 02:15:13:09
כואב לי עד היום.

02:15:17:03 02:15:15:10
אני מרגיש אותו עד היום.

02:15:19:04 02:15:17:16
הוציאו אותי,

02:15:22:04 02:15:20:22
הושיבו אותי,

02:15:24:07 02:15:22:16
הושיבו אותי בחוץ.

02:15:27:03 02:15:24:16
הרגשתי דקירה בגבי,

02:15:30:03 02:15:27:16
התקשיתי לנשום.

02:15:33:16 02:15:30:22
נפלתי הצידה על הקרקע.

02:15:37:03 02:15:34:10
הגיע אחד מהשוטרים המיוחדים,

02:15:39:16 02:15:37:09
דרך על הפצעים שעל רגלי.

02:15:44:00 02:15:42:06
מה יכולתי לעשות?

02:15:48:10 02:15:46:03
התחלתי להקיא ללא הפסקה.

02:15:52:03 02:15:50:03
אחרי זה החזירו אותי לכלא.

02:15:57:22 02:15:53:04
כל לילה הקאתי ושלשלתי.

02:16:03:22 02:16:01:03

במשך שלושת ימים הבאים

02:16:06:10 02:16:04:09
לא יכולתי לאכול כלום,

02:16:09:22 02:16:06:16
אז לקחו אותי
לבית חולים צ'צ'לה,

02:16:14:10 02:16:10:03
שם בדק אותי רופא רוסי.

02:16:20:03 02:16:15:19
הרופא שאל אותם,
אין לכם דרכים אחרות לחקור אותו?

02:16:24:03 02:16:21:03
תראו את מצבו,
הוא על סף מוות.

02:16:26:10 02:16:24:16
כדאי שיישאר באשפוז.

02:16:30:16 02:16:26:22
לפניי גדליה איילין אושפז
אחרי שהוכה בידי חוקרים.

02:16:35:22 02:16:32:16
מלקו סירב לאשר לי אשפוז.

02:16:41:03 02:16:37:22
הרופא נתן לי
תרופות נוזליות ושתיית.

02:16:46:22 02:16:42:14
הזריק לי שתי זריקות,

02:16:50:22 02:16:48:22
ביקש שאמתין עוד קצת,

02:16:56:22 02:16:51:22
נתן לי עוד תרופות
נוזליות ושתיית.

02:16:59:22 02:16:57:03
כמו כן נתן לי מרשם לכדורים.

02:17:04:02 02:17:01:06
הייתי על סף מוות.

02:17:10:03 02:17:05:10
במשך חודש לא יכולתי
להזיז את היד,

02:17:12:22 02:17:10:22
לא יכולתי לאכול,

02:17:16:03 02:17:13:16
לא יכולתי לעשות צרכים,

02:17:18:16 02:17:16:14
מזל שהאסירים עוזרים זה לזה.

02:17:24:16 02:17:18:22
בכל פעם שני אסירים לקחו אותי
לדלי לעשות צרכים,

02:17:27:03 02:17:25:03
עזרו לי לנקות את עצמי.

02:17:33:09 02:17:27:09
אבל זה משפיל ומרגיז.

02:17:43:09 02:17:37:03
אחרי זה הגיעו מאדיס אבבה
חוקרים מיוחדים,

02:17:46:09 02:17:43:21
אחד בדרגת קולונל
והשני בדרגת סרן.

02:17:50:15 02:17:49:02
זה היה יום ראשון בבוקר,

02:17:54:21 02:17:52:02
אין חקירות
ביום ראשון בבוקר.

02:17:58:02 02:17:56:04
לקחו אותי, הייתי בטוח
שהולכים להרוג אותי,

02:18:00:15 02:17:58:09
ושמחתי מאוד על כך.

02:18:03:02 02:18:01:09
לא רציתי להמשיך לסבול.

02:18:08:09 02:18:03:09
הושיבו אותי קשור והפכו אותי,

כמו בפעם הקודמת,

02:18:11:22 02:18:08:21
והתחילו להכות אותי
על ידי בחתיכת עץ.

02:18:21:03 02:18:17:09
אני מרגיש את המוח זז
בתוך הגולגולת,

02:18:25:16 02:18:22:03
וגם מכות חשמל נוראיות.

02:18:28:22 02:18:26:03
גופי רועד.

02:18:36:16 02:18:31:16
הקולונל אמר לי לפני זה,

02:18:40:09 02:18:37:22
עדיף לך לספר לי את האמת.

02:18:42:09 02:18:40:16
אני אוהב את ישראל,

02:18:44:09 02:18:42:17
למדתי בקיבוץ.

02:18:47:22 02:18:45:09
חושב שהוא יכול לעבוד עלי.

02:18:56:22 02:18:49:15
תגיד לחוקרים שאתה רוצה
לדבר איתי ותספר לי את האמת.

02:19:01:03 02:18:57:02
אחרת אגמור אותך עם זה,
אמר והוציא אקדח.

02:19:04:03 02:19:01:16
אני אומר בלב,
הלואי שהיית הורג אותי,

02:19:06:16 02:19:04:22
לא עשיתי דבר.

02:19:10:03 02:19:07:16
אם תגידו לי לומר לכם
שהקיר הלבן הזה שחור,

02:19:11:15 02:19:10:09
אז אני אגיד.

02:19:13:22 02:19:11:24
אם אתה רוצה שאני אגיד שקר,

02:19:15:08 02:19:14:03
אני אעשה זאת.

02:19:18:09 02:19:15:17
אין לי מה להמשיך בסבל,

02:19:20:11 02:19:18:16
הוא אומר, לא, אנחנו רוצים
את האמת ורק את האמת.

02:19:23:16 02:19:20:22
האמת לא עזרה לי בכלל.

02:19:32:02 02:19:27:21
אחרי זה שמו אותי
על סלעים חדים,

02:19:35:15 02:19:33:02
והורו לי ללכת
עליהם יחף,

02:19:37:21 02:19:36:02
בעוד הם מרביצים לי עם שוט

02:19:40:15 02:19:38:02
וכלב רודף אחריי.

02:19:42:15 02:19:41:02
זה הצחיק אותם.

02:19:49:03 02:19:44:09
אבנים קטנטנות נכנסו
לרגליים עמוק עמוק,

02:19:52:15 02:19:49:15
הכאב היה בלתי נסבל.

02:19:55:09 02:19:53:15
אחרי זה

02:20:00:21 02:19:56:09
חבשו לי את הרגל
בקליניקה של הכלא,

02:20:10:09 02:20:05:03
הוציאו לי את האבנים
עם פינצטות,

02:20:15:14 02:20:11:21
מרחו כל מני דברים
וחבשו לי את הרגל.

02:20:23:14 02:20:17:14
העור של העקב הימני התקלף.

02:20:33:14 02:20:29:08
אני זוכר שאחד ממפקדי הסוהרים

02:20:39:02 02:20:35:08
הצטמרר למראה הרגליים שלי.

02:20:47:02 02:20:41:14
אחרי זה הגיעו חוקרים
נוספים מאדיס אבבה.

02:20:49:14 02:20:47:20
כאשר ה' הציל אותי,

02:20:53:02 02:20:49:20
כאשר הוא הגן עלי
מפני המוות,

02:20:55:20 02:20:54:02
גם עכשיו הגיעו, אחד בדרגת
קולונל והשני בדרגת סרן.

02:20:59:13 02:20:56:01
הקולונלים שהגיעו
היה המפקד של גטאצ'או.

02:21:01:07 02:20:59:20
מי שהאשים אותי,

02:21:03:07 02:21:01:13
שעבד בשירותי הביטחון,

02:21:08:14 02:21:03:20
הוא שירת בצנחנים.

02:21:15:01 02:21:09:13
גטאצ'או התחיל לבכות
כשראה את הקולונל.

02:21:20:01 02:21:16:01

הקולונל אמר לו,
גטאצ'או, לא יקרה לך כלום,

02:21:21:20 02:21:20:07
רק תגיד לי את האמת.

02:21:24:07 02:21:22:07
לא יקרה לך כלום,

02:21:28:07 02:21:25:01
ולקח אותו למשרדו.

02:21:35:01 02:21:31:07
בזמן הזה מגיעים
החוקרים הראשונים,

02:21:40:20 02:21:36:12
ואומרים לו, קומרד
מלקו מחפש אותך.

02:21:43:01 02:21:41:07
הוא דיבר עם מלקו בטלפון,

02:21:45:20 02:21:43:07
כמובן אני לא שומע
על מה הם מדברים.

02:21:54:20 02:21:47:19
החוקרים פחדו מאוד כי ידעו
שהקולונל יגלה את האמת.

02:22:04:13 02:21:57:13
באמצע החקירה, לפני שהגיע
אלי, הפסיקו אותו.

02:22:10:01 02:22:07:01
אז גטאצ'או בא אלי
בסתר ואמר לי

02:22:14:01 02:22:10:12
שהוא סיפר את האמת,
שהכול בסדר.

02:22:19:07 02:22:14:13
שהוא האשים אותי
בגלל שלחצו עליו לעשות כך.

02:22:25:14 02:22:19:13
כתבתי גם שמלקו כלא אותי
כדי לנקום בי, כיוון

02:22:28:14 02:22:26:01
שסיפרתי על ההוצאות להורג
של חפים מפשע.

02:22:30:14 02:22:29:02
אמרתי כבר שלא
קיבלתי ממך כסף,

02:22:32:14 02:22:30:20
ולא נתתי לך סודות.

02:22:36:14 02:22:32:20
הוא מדבר אליי
תוך הסתרה מהשוטרים.

02:22:39:20 02:22:38:01
אמרתי, תודה לה'.

02:22:43:14 02:22:40:14
רק הוא יודע מה יבוא.

02:22:45:14 02:22:43:20
גם גטאצ'או היה בכלא איתך?

02:22:48:02 02:22:46:08
כן, אבל לא בחדר שלי.

02:22:53:20 02:22:51:14
אותו דבר לגבי פיניו.

02:22:56:20 02:22:54:08
הוא סיפר שהוא עבד
איתי בארגון אורט,

02:22:59:14 02:22:57:01
ולא מעבר לזה.

02:23:03:01 02:23:00:08
החוקרים חזרו לאדיס אבבה.

02:23:08:07 02:23:03:14
בסוף אחיין שלי סיפר לי
שהחוקרים מאדיס אבבה

02:23:14:14 02:23:09:14
דיווחו שמלקו עושה עברות
ורוצח חפים מפשע.

02:23:25:14 02:23:20:20

אחרי זה גם נראה לי
מנחם בגין, ז"ל, כתב מכתב

02:23:29:14 02:23:26:02
למנגיסטו היילה-מריאם
שישחרר אותנו.

02:23:33:08 02:23:30:01
נוסף על כך, אחרי שהחוקרים
דיווחו את האמת,

02:23:39:02 02:23:34:15
יצאה הוראה מאדיס אבבה
שלא להרוג אותנו.

02:23:46:14 02:23:39:20
מי יודע שאתה בכלא?
תסביר גם על זה.

02:23:50:14 02:23:48:02
ארגון אורט יודע שאנחנו בכלא.

02:23:54:14 02:23:50:20
אחים ואחיות היו באים
אחת לשבועיים לבקר אותי,

02:23:58:08 02:23:55:08
מביאים אוכל.

02:24:02:02 02:23:59:20
בחודש ראשון לא התראינו,

02:24:04:14 02:24:02:15
כי הייתי משותק לחלוטין
ולא יכולתי לזוז.

02:24:06:14 02:24:04:16
גם הידיים שלי לא תפקדו

02:24:16:14 02:24:13:14
דבר נוסף ששכחתי לספר...

02:24:18:14 02:24:17:08
מה הוא?

02:24:21:01 02:24:19:08
כן, נזכרתי.

02:24:23:13 02:24:21:14
יום אחד, ביום ראשון בבוקר,

02:24:26:02 02:24:24:01
הוציאו את ארבעתנו

02:24:28:20 02:24:26:20
כדי להרוג אותנו,

02:24:34:02 02:24:31:08
למען יראו וייראו.

02:24:39:02 02:24:36:14
זה היה יום ראשון.

02:24:43:08 02:24:40:08
הורגים ליד מגוריהם
של האסירים הנרצחים.

02:24:47:14 02:24:44:20
כשהגענו ליד אזזו,

02:24:53:14 02:24:48:14
התקשרו אליהם ואמרו להם
שמלקו רוצה לדבר איתם.

02:24:58:20 02:24:55:08
אחרי שסיימו את השיחה
המשכנו ללכת, הגענו לצדא.

02:25:02:02 02:24:59:14
שם גר גדליה איילן.

02:25:06:14 02:25:02:20
גם בצדא קיבלו שיחת טלפון.

02:25:12:20 02:25:08:01
זה היה בנוגע להוצאה
להורג שלנו.

02:25:15:14 02:25:14:02
אמרו שזה התבטל.

02:25:17:08 02:25:15:20
השאירו את גדליה שם,

02:25:20:08 02:25:17:14
ולקחו אותי, את טדסה
ואספה לאמבובר.

02:25:24:06 02:25:21:01
בדקו את הבית שלנו,

הפכו את הספרים ובדקו,

02:25:30:21 02:25:25:19

לאחר מכן החזירו
אותנו לבית הכלא.

02:25:39:17 02:25:34:05

אז כמו שסיפרתי,
לחקירה היו לוקחים בעיקר אותי.

02:25:46:00 02:25:43:12

הפעם החקירה הסתיימה.

02:25:51:01 02:25:48:04

הגיעו למסקנה סופית.

02:25:54:03 02:25:51:14

אמרו לי, מעכשיו
אם יבואו עדים שיעידו נגדי,

02:25:57:16 02:25:54:15

ינקטו מהלכים
כדי להרוג אותי.

02:26:00:12 02:25:58:18

החתימו אותי
על הסכמתי לכך.

02:26:04:12 02:26:00:19

מעכשיו יש שתי אפשרויות,
מוות או שחרור.

02:26:09:22 02:26:06:24

לאחר שנה וחצי...

02:26:13:11 02:26:11:08

כמה זמן היית בכלא?

02:26:15:20 02:26:13:18

שנתיים ושלושה חודשים.

02:26:17:21 02:26:15:24

ישבת בכלא...?

02:26:19:16 02:26:17:24

כן.

02:26:22:18 02:26:19:21

אפשר בבקשה להחזיר אותך
קצת אחורה?

02:26:25:18 02:26:22:24
הייתה לך אישה?

02:26:28:04 02:26:26:07
היו לך ילדים?

02:26:32:02 02:26:28:13
איך המשפחה התמודדה
בזמן שהיית בכלא?

02:26:34:24 02:26:32:21
כשנכנסנו לכלא,

02:26:38:19 02:26:35:18
המשפחות שלנו
היו בבעיה קשה.

02:26:44:21 02:26:39:10
למשפחת אסירים
היו נותנים רק 50 ביר,

02:26:47:22 02:26:45:06
על פי הנחיית הממשלה.

02:26:50:11 02:26:48:07
למי נותנים 50 ביר?

02:26:52:10 02:26:50:17
למשפחה של אסיר.

02:26:55:15 02:26:52:24
זה לא מספיק לשום דבר.

02:26:57:24 02:26:55:22
כשנכנסים לכלא, הממשלה...

02:27:00:10 02:26:58:06
לא, זו לא הממשלה
שמחלקת כסף למשפחות שלנו,

02:27:02:22 02:27:00:17
זה ארגון אורט.

02:27:05:09 02:27:03:05
בגלל שאת המשכורות
קיבלנו מאורט.

02:27:08:03 02:27:05:15
אבל מי שקובע מה המקסימום

שמשפחת אסיר,

02:27:11:15 02:27:08:10
שמשפחת אסיר תקבל זו הממשלה.

02:27:15:17 02:27:12:21
זו הייתה תקופה קשה.

02:27:21:01 02:27:17:13
המשפחות שלנו
היו בבעיה קשה.

02:27:25:13 02:27:22:24
היו נטל על קרובי משפחה אחרים.

02:27:34:16 02:27:26:22
אבל עם הזמן ארגון אורט
מצא דרך להוסיף קצת כסף.

02:27:40:02 02:27:38:19
בעיה נוספת שהייתה,
הביקור אחת לשבועיים.

02:27:43:20 02:27:41:05
המשפחה הייתה
צריכה לבוא ברגל

02:27:46:12 02:27:44:02
כדי לבקר אותנו בגונדר.

02:27:50:02 02:27:47:02
כל הדרך עם תינוקות על הגב.

02:27:53:17 02:27:50:14
כדי להגיע לביקור ביום ראשון,

02:27:56:01 02:27:53:24
היו צריכים להגיע
לגונדר ביום שישי.

02:27:58:15 02:27:56:08
היו משפחות מארחות בעיר.

02:28:01:22 02:27:58:21
אחרי זה חוזרים ברגל.

02:28:11:15 02:28:07:19
חבריי שוחררו אחרי
שנה וחצי בכלא.

02:28:14:09 02:28:11:21
אני נשארתי מאחור.

02:28:20:06 02:28:15:04
כשנשארת, ידעתי
שהולכים להרוג אותי.

02:28:25:18 02:28:21:02
את תוצאות החקירה
והעדות שנתתי בחקירה,

02:28:28:12 02:28:25:22
אסיר בשם סמו מנגיסטו,

02:28:30:01 02:28:28:23
הוא גר באמריקה עכשיו,

02:28:32:19 02:28:30:16
אולי את מכירה אותו?

02:28:38:02 02:28:33:07
הוא נתפס ונכלא יחד עם 80 אחרים

02:28:40:19 02:28:38:08
בדרכם לחו"ל דרך סודן.

02:28:43:13 02:28:41:00
נתפס על גבול סודן.

02:28:45:24 02:28:44:03
נכלא ל-8 חודשים ושוחרר.

02:28:54:01 02:28:46:03
עדות של לפחות מאה אנשים
הוא לקח איתו.

02:28:59:01 02:28:54:07
הוא הראה לי לאחר מכן.

02:29:05:16 02:28:59:20
מה שמדהים בזה הוא שרוב הדברים
היו דבר שלא אמרתי.

02:29:09:14 02:29:06:04
רוב הדברים היו דברים
שלא אמרתי.

02:29:12:20 02:29:09:17
כמו שאמרתי לך,
היו מטרות אישיות.

02:29:14:19 02:29:13:06
בסוף רשמו.

02:29:17:21 02:29:15:07
אף שהוא עבר חקירות מורכבות,

02:29:24:00 02:29:18:13
הוא עדיין רצה
לצאת לישראל ללימודים.

02:29:31:17 02:29:24:10
אם ישוחרר הוא יצא לחו"ל.

02:29:36:13 02:29:33:06
היו שני עדים

02:29:39:13 02:29:37:02
שהעידו נגדו.

02:29:43:21 02:29:40:01
הוא עדיין רצה לצאת לישראל,

02:29:47:17 02:29:44:11
אם ישוחרר הוא לא יפסיק לרגל,

02:29:51:06 02:29:47:24
לכן צריך להרוג אותו.

02:29:59:24 02:29:58:01
כשראיתי את זה ועוד,

02:30:04:10 02:30:01:00
היה אסיר בשם טקלה אשנפי שאותו
הוציאו להורג לאחר שהואשם בריגול.

02:30:06:02 02:30:04:17
הוא עבד באורט,

02:30:08:05 02:30:06:09
הוציאו אותו להורג

02:30:10:19 02:30:08:12
לאחר שהואשם בריגול.

02:30:14:08 02:30:11:01
כתבו עליי שהיה לי
קשר הדוק איתו,

02:30:17:17 02:30:14:16

כדי להוסיף להאשמות נגדי,

02:30:23:02 02:30:18:07
שהיה לי קשר הדוק עם גרשון לוי.

02:30:30:05 02:30:25:17
היה גם מנהל בית ספר אריתראי,

02:30:33:06 02:30:30:12
קראו לו ברהנה היילה.

02:30:37:06 02:30:33:13
כידוע אריתריאה נלחמה
לעצמאות מאתיופיה.

02:30:42:10 02:30:38:00
כתבו עלי שהיה לי
קשר הדוק איתו.

02:30:46:21 02:30:42:16
בקיצור, ככל האפשר
ניסו להוסיף על ההאשמות נגדי.

02:30:52:20 02:30:48:04
מטרתו של קבדה ווגייהו
הייתה לגרום למותי,

02:30:58:01 02:30:53:21
הוא הסתער עליי
עם עדויות מרובות.

02:31:03:11 02:30:58:16
למשל, כשגרשון לוי
גורש לישראל,

02:31:07:05 02:31:03:16
אני לא ידעתי איפה
הוא גר באדיס אבבה.

02:31:09:10 02:31:07:18
לא היה לי שום קשר איתו,

02:31:12:11 02:31:09:17
אבל רשמו כאילו שידעתי
את שכונת מגוריו וכו'.

02:31:15:16 02:31:13:00
שקר מוחלט.

02:31:19:00 02:31:15:24

מה שאני מנסה לומר,

02:31:26:03 02:31:21:01
כל זה קרה בגלל קבדה ווגייהו,

02:31:31:17 02:31:26:16
כיוון שהתנגדתי לעניין
העובדים שהביא מאדיס אבבה.

02:31:35:06 02:31:32:11
סליחה, היה עוד משהו.

02:31:38:21 02:31:35:24
היו עושקים את כספי הארגון.

02:31:42:08 02:31:39:23
היו גונבים ממשאית
השייכת לחברה.

02:31:44:17 02:31:42:15
כמו מכירת ברזל,

02:31:47:20 02:31:45:00
חמורי בנייה, תרופות וכו'.

02:31:52:18 02:31:48:08
גם היו גונבים
ממשלוחים של תרופות.

02:31:58:00 02:31:53:01
הם ידעו שאנחנו
יודעים את כל זה,

02:32:05:03 02:31:58:19
היינו מדברים על זה בינינו.

02:32:09:07 02:32:06:03
הם היו מושחתים,

02:32:12:12 02:32:09:13
לא היו להם ערכים.

02:32:18:24 02:32:13:14
כמו שאמרתי לך,
מישהו מאיתנו סיפר הכול

02:32:24:05 02:32:19:09
כדי לטשטש את זה,

02:32:28:23 02:32:24:23

ובגלל השנאה כלפינו,

02:32:33:04 02:32:29:04

היו מתעצבנים
כשדיברנו בעברית.

02:32:35:05 02:32:33:16

הם הרי לא הבינו,

02:32:38:24 02:32:35:22

וחשבו שאנחנו מדברים עליהם,

02:32:48:15 02:32:41:00

אבל בסופו של דבר
אלוהי ישראל הוא זה שמחליט.

02:32:53:12 02:32:51:02

אספר לך מקרה שראיתי בכלא.

02:32:59:02 02:32:55:01

היה נוצרי עשיר

02:33:03:22 02:33:00:20

שהואשם שגנב שור.

02:33:07:04 02:33:04:16

הוא הוכה קשות בכלא,

02:33:09:17 02:33:07:10

היה אדם גדול ממדים.

02:33:11:17 02:33:10:05

כל פעם היה אומר,

02:33:13:17 02:33:11:22

איפה אתה, ישו?

02:33:16:19 02:33:13:24

איפה אתה, ישו?
התפללתי בשמך כל חיי?

02:33:18:20 02:33:17:01

תן את הדין.

02:33:21:03 02:33:19:02

בשביל זה התפללתי תמיד.

02:33:23:20 02:33:21:11

הוא היה אומר את זה כל הזמן.

02:33:26:15 02:33:24:01
כשלושה חודשים
אחרי שהגיע לכלא,

02:33:29:04 02:33:27:03
הגיע אסיר חדש

02:33:32:05 02:33:29:11
שהתוודה שהוא גנב את השור

02:33:35:14 02:33:32:17
שהעשיר הואשם בגנבתו.

02:33:40:20 02:33:36:01
במקרה אחד שהיה בחקירה
סיפר לו על זה

02:33:45:08 02:33:41:21
ואיחל לו מזל טוב,

02:33:48:22 02:33:46:02
אז אני זוכר
איך שהוא אמר, ישו,

02:33:51:10 02:33:49:06
ישו, אני יודע
עכשיו שאתה שם.

02:33:56:09 02:33:52:07
אני זוכר, זה היה יום שבת,
בשעה 4 אחר הצהריים.

02:33:58:23 02:33:56:15
לא אשכח את זה בחיים.

02:34:01:23 02:33:59:06
אז בתנ"ך יש תהילים.

02:34:09:07 02:34:02:11
פתחתי תוך כדי שאני בוכה
ואמרתי, אתה אל עליון.

02:34:17:17 02:34:09:15
אפילו האדם שמאמין בישו,
שהוא אדם בעצמו, קיבל דין ממנו.

02:34:23:01 02:34:18:01
איך אתה לא דן אותי?
קראתי את כל תהילים בבכי.

02:34:25:14 02:34:23:12
זה היה באמהרית.

02:34:31:07 02:34:26:20
אחרי זה הלכתי לישון.

02:34:37:23 02:34:34:00
בחלום באו אלי שני סוהרים,

02:34:47:21 02:34:39:11
ואמרו לי, מעכשיו
אתה לא תקבל מכות יותר.

02:34:55:09 02:34:52:15
כשהתעוררתי, גיליתי
שזה היה רק חלום.

02:34:59:04 02:34:56:03
אמרתי לעצמי,
הלוואי שזה יהיה נכון,

02:35:03:14 02:34:59:16
כך אדע שה' שומר עלי.

02:35:07:24 02:35:04:15
מאותו רגע לא קיבלתי מכות.

02:35:10:10 02:35:08:22
מה אמרו לך?

02:35:13:03 02:35:11:11
מה אמרו?

02:35:16:08 02:35:13:09
כלום, פשוט מאותו רגע
לא היו יותר מכות.

02:35:18:22 02:35:16:14
חייתי להוצאה להורג או לשחרור.

02:35:21:22 02:35:19:03
לא היה שום דבר אחרי החתימה.

02:35:24:06 02:35:22:04
אבל היית שם עוד שנה נוספת?

02:35:25:18 02:35:24:19
שנתיים ושלושה חודשים.

02:35:28:10 02:35:25:24

לא, חתמת אחרי שנה
ומשהו בכלא.

02:35:31:09 02:35:28:16
אחרי זה נשארתי
עוד שנה שם, לא?

02:35:33:18 02:35:31:16
בכלא?

02:35:37:17 02:35:34:00
כן! מביאים עדויות מפלילות,
כך!

02:35:41:12 02:35:37:22
רוצים לדבר איתך...

02:35:45:16 02:35:41:22
לא, אני מתכוונת
אחרי כמה זמן חתמת,

02:35:50:03 02:35:45:24
וכמה זמן נשארתי
בכלא אחרי החתימה?

02:35:54:19 02:35:50:14
חתמתי אחרי שנה בכלא

02:35:58:15 02:35:54:24
ונשארתי עוד שנה
ושלושה חודשים אחרי זה.

02:36:02:08 02:35:59:04
מה עשית בזמן הזה,
שנה ושלושה חודשים?

02:36:05:01 02:36:02:23
האם מכים אותך?
חוקרים אותך?

02:36:08:18 02:36:05:12
לא, אחרי שחתמתי
לא קיבלתי מכות,

02:36:13:12 02:36:09:08
אבל מי שהיה מורה
צריך ללמד אסירים.

02:36:17:02 02:36:13:24
אני כמורה גם הייתי מלמד שם.

02:36:19:04 02:36:17:12
מה לימדת?

02:36:21:18 02:36:19:10
לימדתי על המהפכה,
לפי ספר המהפכה.

02:36:24:18 02:36:22:06
חשבון ואמהרית.

02:36:28:22 02:36:24:24
את חייבת להלל
ולשבח את ההנהגה החדשה,

02:36:31:11 02:36:29:04
להגיד שזה טוב לעניים,

02:36:36:16 02:36:32:21
לא משנה מה את חושבת באמת.

02:36:45:04 02:36:36:23
בכלא היו מלמדים
על מרקסיזם-לניניזם.

02:36:55:06 02:36:47:04
על מרקסיזם-לניניזם ובולשביזם
למדתי לעומק כבר בכיתה י',

02:36:58:11 02:36:55:18
למדנו היטב.

02:37:04:01 02:37:00:05
ממכות עברת להיות מורה.
החליפו לך חדר?

02:37:07:03 02:37:05:08
בכלא או אחרי שיצאתי?

02:37:09:02 02:37:07:16
לא, בכלא.

02:37:12:04 02:37:09:09
בכלא לא, יש כמה כיתות,

02:37:14:24 02:37:12:11
לימדתי אסירים.

02:37:17:22 02:37:15:07
כשצריך, נותנים לי
לצאת לכיתה ללמד,

02:37:19:04 02:37:18:04
ואחרי השיעור אני חוזר.

02:37:21:24 02:37:19:18
אתה זוכר שאמרו
שאתה צריך ללמד?

02:37:28:02 02:37:22:12
כן, אמרו שאני
צריך ללמד בכיתה,

02:37:32:02 02:37:28:24
ונתנו לי את הנושאים:

02:37:35:21 02:37:32:15
חשבון, אמהרית
ומרקסיזם-לניניזם,

02:37:39:03 02:37:36:14
ואני פשוט מסדר
תוכנית בהתאם ומלמד.

02:37:41:15 02:37:39:11
מה הרגשת?

02:37:44:06 02:37:41:22
אתה שואל מתי אתה משתחרר?

02:37:46:17 02:37:44:14
לא, מה פתאום!

02:37:48:24 02:37:47:06
לא שואלים.

02:37:51:19 02:37:49:08
פשוט שותקים.

02:37:55:22 02:37:52:01
דרך אגב, התחלתי לספר
על מרקסיזם-לניניזם.

02:37:58:03 02:37:56:05
כשמלמדים את האסירים,

02:38:01:19 02:37:58:22
אני מעמיד פנים שאני
לא יודע כלום על זה.

02:38:04:19 02:38:03:07

אני אומר, וואו.

02:38:08:21 02:38:05:12
זה מה שהולך להיות לנו במדינה,
זה מדהים

02:38:14:01 02:38:09:22
השבח לאל, הולך
להיות לנו טוב.

02:38:17:22 02:38:15:02
חבל שלא היה לנו את זה קודם,

02:38:20:13 02:38:18:05
הממשלה תחון אותנו בסוף.

02:38:24:10 02:38:21:02
פשוט רציתי שיחשבו שאני
איזה מסכן שלא יודע כלום.

02:38:28:23 02:38:24:16
ואני אומר בלב,
אפילו אתם יודעים על זה.

02:38:33:14 02:38:30:16
אז מה היה בסוף?

02:38:36:01 02:38:33:21
אז בסוף...

02:38:41:08 02:38:38:12
היה לי חלום מדהים.

02:38:43:13 02:38:41:23
תוכל לספר לנו על זה?

02:38:46:19 02:38:44:08
לקראת השחרור שלי,

02:38:50:06 02:38:47:10
חלמתי שני חלומות.

02:38:55:02 02:38:51:06
באחד מהם שתיתי
כוס מלאה של מים.

02:39:02:16 02:38:56:07
בשני, חלמתי שפרנג'י אחד
מכניס לגופי דם.

02:39:08:19 02:39:05:24
היו שם מפרשי חלומות.

02:39:15:09 02:39:09:07
סיפרתי לנוצרי מבוגר
על זה והוא אמר לי

02:39:24:12 02:39:16:17
שאני מיציתי את הזמן בכלא
ושאני אשתחרר בקרוב.

02:39:28:10 02:39:25:07
הדם זה חיים,

02:39:31:15 02:39:28:16
הוא החזיר לך החיים.

02:39:35:19 02:39:33:10
ואז הקריאו את השמות
של האסירים שמשחררים,

02:39:41:04 02:39:36:20
הסוהר הקריא את השמות.

02:39:45:10 02:39:43:07
הוא קרא, אסנקהו סנדקה!

02:39:48:11 02:39:46:05
לא האמנתי.

02:39:52:17 02:39:48:17
כשיצאתי, סוהר אחר
עצר אותי,

02:39:56:04 02:39:52:24
חשב שקראו לי בטעות,

02:40:00:05 02:39:56:17
כי הוא ידע שאני
מיועד להוצאה להורג,

02:40:04:12 02:40:01:00
ואז השני הורה לו
לשחרר אותי.

02:40:09:03 02:40:06:19
יצאתי.

02:40:14:07 02:40:10:01
היה שם אולם שבנו

אותו אסירים,

02:40:18:11 02:40:15:15
כל המשוחררים ישבו שם.

02:40:23:06 02:40:19:17
מלקו הגיע מלווה
בכוחות מיוחדים.

02:40:25:24 02:40:23:24
איך הוא נראה?

02:40:28:14 02:40:26:12
הוא רזה,

02:40:30:21 02:40:28:24
בעל עור בהיר.

02:40:33:17 02:40:31:09
אדם עם פה מלוכלך,

02:40:39:14 02:40:33:23
מקלל ומדבר בגסות ללא הבחנה.

02:40:45:11 02:40:42:03
כולנו עמדנו כשהוא נכנס.

02:40:46:18 02:40:45:19
הוא אמר לנו לשבת.

02:40:49:01 02:40:47:06
מה הוא לבש?

02:40:51:13 02:40:49:08
לבש חליפה.

02:40:54:02 02:40:52:07
אלה היו מדים?

02:40:56:15 02:40:54:09
לא, חליפה רגילה.

02:40:59:09 02:40:57:08
התחיל לשאול כל אחד
למה הוא הגיע לכלא.

02:41:02:09 02:41:00:11
שאל את אחד מהם,
"למה אתה כאן?"

02:41:05:09 02:41:02:20
ענה לו, "אמרו שגנבת"

02:41:08:12 02:41:05:19
ואז מלקו אמר לו,
"אמרו שגנבתי."

02:41:10:13 02:41:08:24
למה אתה לא אומר שגנבת?

02:41:13:14 02:41:10:19
ואז ביטל את שחרורו.

02:41:16:09 02:41:13:21
הסוהרים החזירו אותו.

02:41:19:18 02:41:16:16
למדתי ממה שקרה.

02:41:23:20 02:41:19:24
התחלתי להתכונן לתשובה.

02:41:28:07 02:41:26:10
הוא המשיך לשאול
את המשוחררים.

02:41:31:02 02:41:29:01
בסוף הגיע אלי,

02:41:36:17 02:41:32:03
הוא שאל, האם אתה
סנדקה אסנקה?

02:41:40:01 02:41:37:05
עניתי, כן, נכון,
אני אסנקה סנדקה.

02:41:42:01 02:41:40:07
למה אתה כאן?

02:41:44:17 02:41:42:07
עניתי, אני סוכן סי-אי-איי.

02:41:49:13 02:41:45:04
הייתי בטוח שיצרח עלי,
אבל הוא לא אמר כלום.

02:41:53:14 02:41:50:01
אמר לי לשבת.

02:41:56:12 02:41:53:20
לא האמנתי.

02:42:00:14 02:41:57:07
אמר, זהו, אתם משתחררים,
קיבלתם חנינה.

02:42:04:22 02:42:01:03
מי שיבצע פשעים שוב
ויגיע לכלא,

02:42:09:08 02:42:06:04
יקבל כדור בראש.

02:42:14:05 02:42:09:17
לא נשים אתכם כאן
ונאכיל אתכם.

02:42:18:14 02:42:14:17
אמרתי כן ויצאתי.

02:42:22:22 02:42:19:08
בדרכי למשרדי אורט...

02:42:25:22 02:42:23:10
יצאת מהכלא, מי חיכה לך בחוץ?

02:42:28:05 02:42:26:15
אף אחד.

02:42:30:10 02:42:28:11
אף לא ידע שאני משתחרר.

02:42:33:10 02:42:30:17
נסעתי עם עגלונים
ישר למשרדנו באורט.

02:42:36:04 02:42:33:21
היה לך כסף?

02:42:38:10 02:42:36:11
כן, היה לי.

02:42:40:22 02:42:38:17
המשפחה הייתה שולחת כסף.

02:42:43:24 02:42:42:05
ברגע שהגעתי לשם,

02:42:48:06 02:42:45:05

אני זוכר שפגשתי
זוג שדיברו צרפתית.

02:42:52:08 02:42:49:22
הם עבדו שם.

02:42:58:11 02:42:53:03
שאלו אותי לשלומי
ושאלתי אותם לשלומם.

02:43:03:12 02:43:00:07
נכנסתי למשרד,

02:43:08:13 02:43:04:07
ושם פגשתי אנשים שאני מכיר
שעובדים בארגון.

02:43:11:10 02:43:08:18
הם איחלו לי מזל טוב על השחרור,

02:43:16:14 02:43:11:23
נתנו לי כסף
ללינה במלון.

02:43:21:06 02:43:16:19
ישנתי במלון.

02:43:25:11 02:43:21:14
שלחתי הודעה למשפחה
לבוא לקבל את פניי.

02:43:28:24 02:43:25:17
הם באו עד צדא וקיבלו את פניי,

02:43:37:12 02:43:29:18
בדיוק כפי שעשו בפעם הקודמת.

02:43:48:01 02:43:41:24
קיבלתי מכתב ממלקו טפרה,
שאותו שלח לארגון אורט,

02:43:57:22 02:43:50:03
לבחון את חזרתי
לעבודה כמורה.

02:44:08:13 02:44:05:19
מלקו כתב את זה?

02:44:11:22 02:44:08:21
כן. מלקו כתב למשרדי אורט.

02:44:16:11 02:44:12:03
הוא מחליט אם מי שהיה אסיר
יוכל לחזור לעבוד בארגון.

02:44:20:13 02:44:16:22
הארגון כתב מכתב בחזרה,

02:44:23:09 02:44:20:20
אישור שמקבלים אותי לעבודה.

02:44:26:04 02:44:23:16
המשכתי את העבודה
כמורה באמבובר.

02:44:29:15 02:44:26:11
אחרי שנה שלימדתי,
ארגון אורט נסגר

02:44:33:10 02:44:29:22
עקב ריבוי נמלטים לסודן,

02:44:40:08 02:44:36:06
וכי הארגון הואשם בהברחתם.

02:44:43:23 02:44:40:15
זהו, נסגר.

02:44:48:15 02:44:45:01
נשארתי ללא משכורת.

02:44:54:20 02:44:50:03
עפ"י החוזה היינו צריכים לעבור
לאחריות משרד החינוך האתיופי,

02:44:58:18 02:44:55:17
אבל אותנו, אנו שהיינו
בישראל, לא קיבלו אותנו.

02:45:02:24 02:44:59:15
מרחו אותנו

02:45:08:15 02:45:05:07
במשך כשבעה חודשים.

02:45:17:20 02:45:10:22
לבסוף אמרו לי, כמו שאמרתי
למדתי בבית ספר לעסקים,

02:45:26:16 02:45:18:06

להביא אסמכתא מאדיס אבבה
למה אני מתאים.

02:45:37:09 02:45:29:23
אמרתי לעצמי, אם אני נוסע
לאדיס, כבר לא אחזור לגונדר.

02:45:40:20 02:45:38:09
נסעתי לאדיס אבבה.

02:45:44:03 02:45:41:22
עם כל המשפחה?

02:45:47:02 02:45:44:11
לא, מה פתאום? לבד!

02:45:50:02 02:45:47:09
כי בכל רגע יכולים
לתפור לי תיק ולכלוא אותי.

02:45:53:13 02:45:50:10
אם אני חוזר לכלא,
זה הסוף שלי.

02:45:56:22 02:45:53:17
מה אמרת למשפחה?
למה אתה נוסע לאדיס אבבה?

02:46:01:03 02:45:57:03
אמרתי להם שאני צריך
להביא אישורים לעבודה,

02:46:04:14 02:46:01:24
נסעתי.

02:46:08:12 02:46:05:02
הייתה לי אחיינית
שגרה באדיס אבבה.

02:46:11:21 02:46:09:00
ישנתי על הספה שלה.

02:46:17:01 02:46:12:17
כשביקשתי את האישורים,

02:46:24:19 02:46:21:00
גם שם מרחו אותי

02:46:28:08 02:46:25:11
כמה ימים.

02:46:31:09 02:46:28:15
היה לי אחיין
שעבד במשרד ממשלתי,

02:46:34:20 02:46:31:16
הוא למד איתי בכפר בתיה.

02:46:39:02 02:46:35:01
דיבר עם חבר שלו
שעבד במפעל לעיבוד עורות,

02:46:44:12 02:46:39:08
ומצא לי עבודה שם כמחסנאי.

02:46:49:15 02:46:46:20
התחלתי לעבוד.

02:46:54:10 02:46:49:22
במקביל התכתבי

02:46:58:12 02:46:55:04
עם אדם בשם הנרי
רוזנברג, אמריקאי.

02:47:04:01 02:46:58:24
הוא הציל אותנו,
ארבעת המורים מישראל.

02:47:08:12 02:47:05:15
אני המשכתי בעבודתי.

02:47:22:11 02:47:12:12
הנרי שכר נציג מיוחד
עם אנשי שלטון,

02:47:27:15 02:47:23:21
למען האמת היו שלושה נציגים.

02:47:31:17 02:47:27:21
הוא הכיר לי את אחד מהם.

02:47:39:13 02:47:34:01
התחלנו בתוכנית מילוט מאתיופיה.

02:47:45:05 02:47:39:24
חשבתי איך אפשר להיעדר
מהעבודה כדי לטפל בטפסים.

02:47:53:22 02:47:47:10

אחרי יומיים שלושה
יצאו לחפש אותי,

02:48:01:15 02:47:55:12
אבל אלוהי ישראל
תמיד היה איתי.

02:48:10:19 02:48:03:16
אמרו לי שבשביל לסדר
תוכנית חיסכון לפנסיה,

02:48:18:13 02:48:11:19
אני צריך להביא אישורים
ממקום העבודה הקודם,

02:48:22:10 02:48:18:24
מגונדר.

02:48:27:18 02:48:23:18
אמרתי להם, אתם יודעים,
גונדר זה רחוק,

02:48:31:22 02:48:27:24
וכל העניין הזה
ייקח לי שבועיים.

02:48:34:21 02:48:32:02
קיבלתי אישור לשבועיים.

02:48:39:19 02:48:35:11
כתב את פרטי האישור וחתם.

02:48:43:19 02:48:40:13
בזמן הזה אמרתי לנציג
שיש לנו חלון.

02:48:47:02 02:48:43:24
הוא דיבר עם האחרים,

02:48:50:01 02:48:47:08
סידר לי דרכון
וכל מה שהייתי צריך.

02:48:53:10 02:48:50:14
זה הדרכון?

02:48:55:24 02:48:53:23
כן, זה הדרכון.

02:49:13:09 02:49:09:11

הצטלמתי בלי משקפיים,

02:49:18:06 02:49:13:15

כדי שלא יזהו
אותי בשדה התעופה.

02:49:21:18 02:49:18:12

הנה, זו התמונה.

02:49:30:11 02:49:25:12

זה מה שסידרתם, הדרכון?

02:49:37:23 02:49:30:17

בהתחלה רציתי להבריח
את אשתי והילדים שלי,

02:49:40:09 02:49:38:04

אבל זה לא הצליח.

02:49:45:03 02:49:41:05

לא הצליח.

02:49:54:04 02:49:46:13

הוצאנו ויזה לקניה
לי ולבן שלי עמנואל,

02:49:59:03 02:49:54:18

כאילו שאנחנו נוצרים
ושהוזמנו לחתונה,

02:50:10:13 02:50:02:11

בבוקר, בדרכי לשדה תעופה,
לא רציתי שאף אחד ידע...

02:50:12:08 02:50:10:20

רגע, נסעת לגונדר?

02:50:14:13 02:50:12:13

לא, מה פתאום, לא נסעתי.

02:50:20:13 02:50:15:07

טיפלתי בכל התהליך
של הוצאת הדרכונים,

02:50:23:07 02:50:21:07

לא נסעתי.

02:50:27:01 02:50:24:01

סיימנו עם הדרכונים,

02:50:30:01 02:50:27:09
ומסמכים רפואיים של הבן שלי,

02:50:32:01 02:50:30:07
- המשפחה שלך כבר
הגיעה לאדיס אבבה?

02:50:35:22 02:50:32:08
כן, באו לאדיס אבבה
מוקדם יותר.

02:50:40:16 02:50:37:16
הגעתי ראשון לאדיס,

02:50:45:03 02:50:42:10
אבל לא היה לי בית.

02:50:51:22 02:50:47:16
היו להם בעיות שם אז באו לפה.

02:50:58:16 02:50:55:22
זו נסיעה של יומיים.

02:51:02:09 02:50:58:22
קיבלתי אותם באדיס אבבה,

02:51:06:16 02:51:02:16
והתחלנו לגור בחדר
ששכרתי במלון ליד מרקטו.

02:51:10:04 02:51:06:22
הייתה מיטה אחת בחדר.

02:51:14:16 02:51:11:15
אני, אשתי והבן הקטן
ישנו ביחד במיטה,

02:51:17:16 02:51:14:22
ושאר הילדים ישנו על הרצפה.

02:51:23:10 02:51:19:16
סוכנים עקבו אחריי.

02:51:32:03 02:51:24:17
כשמתקשרים אלי לטלפון במלון,
הסוכן מגיע בריצה

02:51:37:10 02:51:33:03
ומצותת ואני יודע שהוא שם.

02:51:41:22 02:51:37:22
הוא לא יודע שאני ער לזה.

02:51:51:03 02:51:45:16
דוד של גדליה איילין,
שגר ברחוב "אסמרה מנגד",

02:51:55:22 02:51:52:10
נתן לגדליה דירה קטנה.

02:52:00:16 02:51:56:09
כשגדליה עזב, דיבר עם דודו
והעביר לנו אותה.

02:52:06:09 02:52:01:16
ברוך השם, זו הייתה
כמו וילה בארץ בשבילנו.

02:52:11:22 02:52:08:10
כל המשפחה התגוררה שם.

02:52:17:03 02:52:14:22
כמו שאמרתי, הוצאנו דרכון.

02:52:20:24 02:52:18:17
אי אפשר היה לסדר
לכל הילדים ולאשתי.

02:52:23:06 02:52:21:18
למי הוצאתם דרכון?

02:52:24:20 02:52:23:13
לי ולעמנואל.

02:52:26:16 02:52:25:07
לבן הגדול?

02:52:27:10 02:52:26:20
כן.

02:52:29:04 02:52:27:17
הוא כאן.

02:52:34:21 02:52:32:02
הדבר הכי חשוב
היה שאף אחד לא יגלה.

02:52:41:02 02:52:36:21
לא סיפרנו אפילו
לבעלת הבית שבו גרנו.

02:52:46:09 02:52:41:15
היינו צריכים
לצאת מוקדם בבוקר.

02:52:53:09 02:52:49:09
ממש מאוחר בערב
לפני הטיסה דפקתי בדלת,

02:52:59:09 02:52:53:16
וסיפרתי לאישה
שאני נוסע בבוקר.

02:53:01:15 02:53:00:09
לבעלת הבית?

02:53:02:24 02:53:01:21
כן, לבעלת הבית.

02:53:04:02 02:53:03:01
או-קיי.

02:53:07:02 02:53:04:15
היא לא שמחה מזה.

02:53:13:14 02:53:08:01
קמתי בבוקר
ויצאתי לחפש מונית.

02:53:19:08 02:53:14:14
ראיתי את האישה בחוץ,
היא נראתה מודאגת.

02:53:22:20 02:53:19:20
כל המשרדים עדיין סגורים,

02:53:27:02 02:53:23:02
אבל כנראה שפחדה
שיתפסו אותה בגלל היעלמותי.

02:53:31:08 02:53:27:08
אבל אשתך ושני הילדים שלך
גרים בביתה.

02:53:33:14 02:53:31:15
כן, הם אצלה.

02:53:36:02 02:53:33:20
האם תוכל להראות לי
תמונה משפחתית שלכם?

02:53:37:19 02:53:36:08
תמונות?

02:53:41:08 02:53:38:03
יש לך אותו מתחת לדרכון,

02:53:43:07 02:53:41:14
עם אשתך והילדים.

02:53:52:02 02:53:50:20
זה באדיס אבבה.

02:53:53:15 02:53:52:21
כן, תראה לי.

02:53:55:15 02:53:54:08
אז אתה היית נראה ככה?

02:53:57:03 02:53:55:22
כן.

02:54:01:02 02:53:59:02
מי נשאר מאחור?

02:54:07:08 02:54:02:10
זו אסתר, בתי.

02:54:09:08 02:54:07:14
זו ניגסט, בתי.

02:54:12:21 02:54:10:20
זה גירמה.

02:54:15:08 02:54:13:08
זו אשתי.

02:54:17:08 02:54:15:15
זה עמנואל,

02:54:19:01 02:54:17:16
וזזה אני.

02:54:22:14 02:54:20:20
היה בוקר ו...

02:54:25:01 02:54:22:20
כן, היה בוקר.

02:54:29:07 02:54:25:13

הנציג שארגן הכול
חיכה לנו עם מונית

02:54:32:01 02:54:29:19
ולקח אותנו.

02:54:37:01 02:54:34:14
הייתי בטוח שיתפסו אותי.

02:54:41:03 02:54:38:15
אמרתי לעצמי,
אם יתפסו אותי,

02:54:43:02 02:54:41:14
אני מתכוון לומר,
"כן כן" על הכול,

02:54:46:02 02:54:43:15
ולא מוכן לסבול
חקירות ומכות,

02:54:48:15 02:54:46:07
אפילו על דברים לא נכונים.

02:54:51:20 02:54:48:20
כשנכנסו לאזור הבידוק...

02:54:53:15 02:54:52:02
בשדה התעופה?

02:54:55:14 02:54:54:01
כן, בשדה התעופה.

02:55:00:14 02:54:56:15
במקרה לקח אותנו
במעבר שאין בו בידוק.

02:55:06:14 02:55:02:07
הודיתי לאלוהי ישראל,

02:55:14:07 02:55:07:21
אבל בטח מישהו ילשין
עלי עכשיו, חשבתי לעצמי.

02:55:17:07 02:55:14:14
לבי פעם בחוזקה,

02:55:21:01 02:55:18:07
בזמן שחיכינו לטיסה,

02:55:26:01 02:55:21:18
ראיתי שם אנשי ביטחון
עם משקפי שמש,

02:55:28:14 02:55:26:07
אלה היו סוכנים.

02:55:32:14 02:55:28:20
אני אומר לעצמי, זהו.
הולכים לתפוס אותי עכשיו.

02:55:36:14 02:55:33:07
אמרו לעלות למטוס.

02:55:40:01 02:55:37:14
עלינו למטוס והתיישבנו.

02:55:45:14 02:55:43:20
אתה עם הבן שלך, נכון?

02:55:48:06 02:55:45:18
כן, עם הבן שלי, עמנואל.

02:55:54:01 02:55:48:20
דרך אגב, עמנואל
היה ילד חכם.

02:56:00:14 02:55:55:15
הוא סידר את שולחן האוכל במטוס,

02:56:05:07 02:56:00:21
אף שאף פעם לא ראה דבר כזה.

02:56:07:14 02:56:05:14
זה הדעים אותי.

02:56:10:15 02:56:08:02
המטוס המריא.

02:56:14:07 02:56:11:01
חששתי שיחזירו אותי
כשאגיע לקניה.

02:56:18:15 02:56:16:14
בקניה היה דגן אהרון,

02:56:23:15 02:56:18:18
נציג של הנרי.

02:56:28:14 02:56:24:01

הוא קיבל אותנו
ולקח אותנו למלון.

02:56:33:09 02:56:30:09
הודיתי לאל.

02:56:37:09 02:56:34:09
עכשיו התחלתי לחשוב
על אשתי וילדיי,

02:56:41:15 02:56:38:09
שלא יכלאו אותה
כשיגלו על היעלמותי,

02:56:47:15 02:56:41:21
ושילדיי לא יישארו
לבדם ללא השגחה.

02:56:57:09 02:56:53:03
למחרת עלינו
על טיסת אל על לארץ,

02:57:00:21 02:56:58:09
ונחתנו בשדה תעופה בלוד.

02:57:05:02 02:57:01:08
אם אני לא טועה,
זה היה בערב ראש השנה.

02:57:10:09 02:57:06:13
נתי אליאס, אחד מאלה
שנשארו בארץ, קיבל אותנו,

02:57:15:15 02:57:11:21
והעלה אותנו על נסיעה
לכיוון פרדס חנה, מרכז קליטה.

02:57:21:09 02:57:16:09
פגשתי שם את גדליה,
אברהם קהט, ואספה גטה.

02:57:24:02 02:57:21:21
אלה שבאו לפניי.

02:57:25:12 02:57:24:09
באיזו שנה זה קרה?

02:57:27:02 02:57:25:20
ב-1984.

02:57:30:03 02:57:27:15
התחבקנו והתנשקנו. שמחנו.

02:57:35:02 02:57:31:10
זו הייתה שמחה חלקית
כי המשפחה שלי נשארה מאחור.

02:57:39:15 02:57:36:02
הם באו עם כל המשפחה,
אבל בזמנים שונים.

02:57:49:14 02:57:44:08
אחרי חודש, מינו אותי למדריך
מטעם הסוכנות היהודית

02:57:53:21 02:57:51:02
במרכז קליטה עתלית.

02:57:57:15 02:57:55:14
מה עם המשפחה שלך? אשתך?

02:58:02:08 02:57:58:08
איך שמרת איתה על קשר?

02:58:11:14 02:58:05:14
לשכן שלנו באדיס אבבה היה טלפון.

02:58:16:14 02:58:12:14
הייתי מדבר איתה דרכם.

02:58:22:08 02:58:17:14
כמו כן, הייתי מדבר עם הנציג
שעזר לנו לברוח לקניה,

02:58:26:14 02:58:23:08
שואל אותנו מתי הם יבואו.

02:58:29:08 02:58:26:20
הוא היה אומר לי
שהדרך לא קלה,

02:58:33:08 02:58:29:14
אבל חשדתי שהוא אומר לי כך
בגלל שהוא רוצה ממני עוד כסף.

02:58:43:08 02:58:36:02
הם חיכו שם עוד שנה וחצי.

02:58:49:06 02:58:44:20
אמרתי לו שאם הוא לא יכול,

אחפש דרך אחרת.

02:58:53:19 02:58:50:06

בסוף הוא עזר להם לצאת.

02:59:03:21 02:58:54:08

אשתי העמידה פנים שהיא עובדת
במשק בית שטסה לארצות הברית,

02:59:09:06 02:59:04:08

והעמדנו פנים שהילדים
טסים כי הם מועברים לאימוץ.

02:59:13:21 02:59:10:21

ככה הם יצאו.

02:59:23:08 02:59:20:14

קיבלתי אותם בשדה התעופה.

02:59:28:14 02:59:24:01

הייתה שמחה גדולה,

02:59:37:01 02:59:32:08

אבן נגולה מעל ליבי.

02:59:41:13 02:59:38:21

אז הייתי במרכז קליטה,

02:59:46:08 02:59:42:08

זה היה בתקופת מבצע שלמה.

02:59:50:15 02:59:46:21

הייתה גם עלייה בלתי לגלית.

02:59:52:21 02:59:51:08

עבדתי אז בלילות.

03:00:04:08 03:00:00:02

לסיכום אשאל שאלה אחרונה.

03:00:10:09 03:00:06:14

כל המשפחה כבר כאן ביחד.

03:00:19:06 03:00:12:07

למה אתה מתגעגע היום באתיופיה?

03:00:28:11 03:00:25:08

אני מתגעגע

03:00:35:04 03:00:32:11

לנימוס של האנשים,

03:00:42:10 03:00:37:11
לנחלים, להרים, לנוף.

03:00:54:23 03:00:46:10
מצד שני, כשבאתי לארץ
אמרתי שלא אחזור

03:01:00:18 03:00:55:17
לאתיופיה יותר ולא ארצה
לזכור כלום אחרי שסבלתי שם,

03:01:09:18 03:01:02:24
אבל כשהקשרים הדיפלומטים
בין ישראל לאתיופיה התחדשו,

03:01:12:05 03:01:10:05
בשנת 1990,

03:01:16:05 03:01:13:05
מוניתי לעבוד מאדיס אבבה.

03:01:25:24 03:01:17:14
קיבלתי דרכון שירות
של דיפלומט אזרחי ישראל.

03:01:37:18 03:01:28:24
הייתי שמח וגאה מאוד על כך.

03:01:43:24 03:01:39:12
השתתפתי במבצע משה.

03:01:48:24 03:01:46:05
אנשים הגיעו אחרי שסבלו,
באו רזים וצנומים.

03:01:55:05 03:01:49:18
תודה לאל, כל זה
לא היה לחינם.

03:01:58:24 03:01:55:18
רואים תוצאות.

03:02:09:18 03:02:01:18
היו באדיס אבבה כ-5000 תלמידים
מביתא ישראל בבית ספר.

03:02:15:05 03:02:10:24
היו מלמדים אותם

בשלוש משמרות,

03:02:24:12 03:02:18:05

את המורים לימדנו
מילים בעברית

03:02:27:11 03:02:25:12

כל יום ראשון,

03:02:34:11 03:02:30:05

והם לימדו את התלמידים
את אותן מילים במשך השבוע.

03:02:44:17 03:02:38:11

היינו מלמדים אותם
גם על החיים בארץ.

03:02:46:23 03:02:44:23

לזה אתה מתגעגע הכי הרבה?

03:02:47:24 03:02:47:05

מה?

03:02:49:23 03:02:48:09

לזה אתה מתגעגע?

03:02:54:11 03:02:50:05

גם זה למען האמת מסקרן אותי,

03:03:02:05 03:02:56:17

איך תוך יומיים כל האנשים

03:03:07:24 03:03:03:05

שלא חשבתי שיוכלו
לעלות, בסוף עלו.

03:03:18:11 03:03:10:11

באמת... כל זה היה
מה שרצינו וזה התגשם.

03:03:29:17 03:03:22:24

הרגשתי שהמטרה
הושגה במלואה,

03:03:36:06 03:03:31:17

זה מה שהרגשתי.

03:03:42:12 03:03:38:12

בסדר, אני אפסיק פה.

03:03:47:12 03:03:42:24

שאלתי למה אתה
מתגעגע הכי הרבה?

03:03:53:06 03:03:48:12

אני מתגעגע לנוף
ולנימוס של האנשים בעיקר,

03:03:57:12 03:03:54:14

להתחשבות באנשים אחרים,

03:04:06:06 03:04:01:06

האוכל, אם כי גם פה יש אוכל...

03:04:11:18 03:04:06:24

למשל באירועי חתונות,

03:04:18:12 03:04:12:12

בונים סככה בחצר ואוכלים
ביחד בקבוצות,

03:04:28:18 03:04:24:06

וזמרים עממים שרים עם מסינקו
(כלי נגינה עממיים),

03:04:33:06 03:04:30:12

התפילות של הקסים...

03:04:36:06 03:04:33:12

לכל זה אני מתגעגע.